

Muş Alparslan Üniversitesi
Bulanık Meslek Yüksekokulu

BULANIK SEMPOZYUMU

16 Mayıs
2024

ÖZET KİTABI

BULANIK SEMPOZYUMU

ÖZET KİTABI

(BULANIK SYMPOSIUM ABSTRACT BOOK)

16 MAYIS, 2024
BULANIK, MUŞ

EDITÖRLER: Dr. Feryad ALKAN, Öğr. Gör. M. Latif CANDEMİR,
Dr. Hüseyin DOĞAN, Öğr. Gör. Burcu CANDEMİR, Doç. Dr. İsmail
DÖNMEZ

ÖZET KİTAP YAYINLANMA TARİHİ:
22.07.2024

COPYRIGHT©2024

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ'NİN TÜM HAKLARI
SAKLIDIR. BU YAYININ HİÇBİR BÖLÜMÜ, YAYINCININ
ÖNCEDEN YAZILI İZİNİ OLMADAN, FOTOKOPİ, KAYIT VEYA
DİĞER ELEKTRONİK VEYA MEKANİK YÖNTEMLER DAHİL
HİÇBİR ŞEKİLDE VEYA HERHANGİ BİR ARAÇLA
ÇOĞALTILAMAZ, DAĞITILAMAZ VEYA İLETİLEMEZ.

BURADA YER ALAN İÇERİKLERİN TÜMÜ YAZARININ
SORUMLULUĞUNDADIR.

MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ-2024©

ISBN: 978-605-5137-18-2

Sempozyum Onursal Başkanları

Prof. Dr. Mustafa ALİCAN (Muş Alparslan Üniversitesi Rektörü)
Oğuzhan OCAK (Bulanık Kaymakamı)

Sempozyum Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. İrşad Sami YUCA (Başkan)
Doç. Dr. Mehmet ÖZALPER
Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM
Doç. Dr. Bünyamin SARİKAYA
Doç. Dr. İsmail DÖNMEZ
Dr. Öğr. Üyesi Nevzat EMİNOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Feryat ALKAN
Öğr. Gör. Dr. Kenan ÖZMEN
Öğr. Gör. Dr. Neriman MORKOÇ
Öğr. Gör. Dr. Hüseyin DOĞAN
Öğr. Gör. Dr. Muhammed Elçin NECEF
Öğr. Gör. Burcu CANDEMİR
Öğr. Gör. Mesut KOÇ
Öğr. Gör. Rezzan EKİNCİ

Sempozyum Bilim Kurulu

Prof. Dr. Ebulfez SÜLEYMANLI, Uluslararası Türk Akademisi, KAZAKİSTAN
Prof. Dr. Erhan AKIN, Siirt Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Abdulaziz KARDAŞ, Van Yüzyüncüyıl Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Atik AYDIN, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Behçet AL, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Ömer Faruk ALTUNÇ, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Recep ASLAN, Gaziantep Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Saime ŞAHİNÖZ, Ordu Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Serkan ÖZTÜRK, Gümüşhane Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Yaşar KARADAĞ, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI, Karamananoğlu Mehmetbey Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Ahmet GÖKÇEN, Samsun Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Alparslan ÖZTÜRKÇİ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Bilal ALTAN, Şırnak Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Salih GÜLEN, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Hidayet KARA, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Mustafa YAŞAR, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Zekeriya ÇAM, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Sedat ÇELİK, Şırnak Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Şahin İDİL, TÜBİTAK, TÜRKİYE
Doç. Dr. Şarika BERBER, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Şahabettin ÖZTÜRK, Van Yüzüncüyıl Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Yusuf ALAN, Bitlis Eren Üniversitesi, TÜRKİYE
Doç. Dr. Tecelli KARASU, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Abdülkerim BINGÖL, Hakkari Üniversitesi
Dr. Zafer ÇİL, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Şaban ARGUN, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Zeynep Zelal KIZILKAYA, Muş Alparslan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Cebi BEHRAMOV, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, AZERBAYCAN
Dr. Mehmet AYDIN, University of the West of England, BİRLEŞİK KRALLIK
Dr. Tofik NECEFLİ, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, AZERBAYCAN
Dr. Veysi KAYRI, Batman Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Yadgar Rasool H. AMEEN, University of Soran, KRG/IRAK
Öğr. Gör. Seraceddin GÜRBÜZ, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TÜRKİYE

BULANIK SEMPOZYUMU

SEMPOZYUM PROGRAMI

16 MAYIS, 2024

BULANIK, MUŞ

SALON 1

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAHA

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA
<i>Tebliğ Sahibi</i>		<i>Tebliğ</i>
Öğr. Gör. Şerafettin YENER		Bulanık'ta Eğitimin Dünü ve Bugünü
Doç. Dr. Yılmaz MUTLU		İngilizce, Türkçe ve Kürtçe'de Temel Matematik Kavramlarının Etnomatematik Çerçevesinde Değerlendirilmesi
Doç. Dr. İsmail DÖNMEZ		Fen Bilimleri Dersi Öğretmenlerinin Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma
Doç. Dr. Bünyamin SARIKAYA		Ortaokul Öğrencilerinin Yazma Kaygıları Üzerine Bir Araştırma: Bulanık İlçesi Örneği

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Erhan AKIN
<i>Tebliğ Sahibi</i>		<i>Tebliğ</i>
Doç. Dr. Canser KARDAŞ		Bulanık'ta Yaşayan Kuzey Kafkasya Halklarından Osetlerde Kültür, Kimlik ve Folklor
Eğitimci Fatma Nur BORAZAN		Discourse Analysis of Yunus Emre's Poem "If Once You Broke A Heart"
Eğitimci Ersin KAYA		Orhun Kitabeleri'nin Erk Söylemi Açısından İncelenmesi
Prof. Dr. Erhan AKIN		Bulanık Masallarından Hareketle Aile

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BULANIK MESLEK YÜKSEKOKULU

T.C.
BULANIK KAYMAKLIĞI

BULANIK SEMPOZYUMU
16 Mayıs 2024

SALON 2

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAH

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Doç. Dr. Erkan DİKİCİ
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Doç. Dr. Erkan DİKİCİ; Dr. Nurten Ebru ÖZDEMİR		Bulanık (Muş) İlçesi Üzerine Yapılmış Çalışmaların Bibliyografyası
Dr. Gülbın FIRAT ONAT		Bulanık'ta Yerel Basının Tarihi
Gazeteci Mehmet Fideyil TEMEL		Gazetecilik Meslek İlkelerini Engelleyen Unsurlar
Dr. Feryat ALKAN; Arş. Gör. Yakup DİLBİLİR		İletişim Amaçlı Web Site Kullanım; Bulanık Kamu Kurumlarının Web Sitelerinin Analizi

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Yunus Levent EKİNCİ
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Prof. Dr. Yunus Levent EKİNCİ		Bitlis Nemrut Volkanı ve Global Jeopark Kriterleri
Öğr. Gör. Murat ERGİNYÜREK		Fiziki Coğrafyanın Bulanık Yerleşim Alanının Seçimi ile Beşerî Faaliyetlerine Etkisi
Öğr. Gör. Rezzan EKİNCİ; Öğr. Gör. Mesut KOÇ		Muş İlinde Doğal Afetler, Kent Planlama ve Jeofizik Çalışmaları
Eğitimci Mehmet Emin YILMAZ		Coğrafya ve Yer Adları: Bulanık Örneği

SALON 3

SEMPOZYUM PROGRAMI		
SABAH		
11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Yaşar KARADAĞ
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Dr. Ferit YILDIZ		Muş İlinin Hayvancılık Potansiyeli ve Önemli Bir Koyun Hastalığı Piyeten
Öğr. Gör. C. Atahan ATLI; Öğr. Gör. Yıldırım ÇELİK; Öğr. Gör. Mahmut YARDIMCI		Bulanık İlçesinde Hayvan Yetiştiriciliğinin Yıllara Göre Değişimi ve Öneriler
Dr. Selahattin AYDEMİR; Öğr. Kenan KAÇAK; Öğr. Gör. Dr. Abdalbaki DEMİR		Bulanık Yöresinde İhmal Edilen Kistik Ekinokokkozis ve Korunma Yolları
Şube Müdürü Samet AŞKIN		Bulanık İlçesinde 2002-2023 Yılları Arasında Tarımsal Üretim ve Tarımsal Destekleme Politikalarının Gelişiminin İncelenmesi

ÖĞLEDEN SONRA		
15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Ramazan YANIK
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Dr. Kenan ALPARSLAN		Aşiretler Arası Barışın Sağlanmasında Sosyal Psikolojik Dinamikler
Doç. Dr. Teceli KARASU; YL Öğr. Hamza AYDIN		Bulanıkta İkamet Edenlerin "Bulanık"a İlişkin Metaforik Algıları
Öğr. Gör. Dr. Neriman MORKOÇ		Göç ve İskân ile Bulanık'ın Yeni Toplumsal Grupları: Karapapaklar (Terekemeler) ve Tatlar
Eğitimci Melek ATAŞ		Discourse Analysis of Ashik Summani's Poem "Ervah-ı Ezel"

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BULANIK MESLEK YÜKSEKOKULU

T.C.
BULANIK KAYMAKAMLIĞI

BULANIK SEMPOZYUMU
16 Mayıs 2024

SALON 4

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAHA

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Dr. Esra ÇIPLAK
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Dr. Esra ÇIPLAK		Selçuklu'dan Osmanlı'ya "Bulanık" Özelinde Vakıf Kültürü
Öğr. Gör. Ümran ERKOYUNCU		1927 ve 1935 Yılları Nüfus Sayımına Göre Muş İli Bulanık İlçesinin Demografik Özellikleri
Öğr. Gör. Turgut AKYOL		Bulanıklı Annelerin 0-1 Yaş Dönemde Çocuklarını Büyütmede Kullandıkları Geleneksel Yöntemler
Eğitimci Salih KORKMAZ		Abırı'nın Tarihi Yolculuğu

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Orhan ÇINAR
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Öğr. Gör. Dr. Kenan ÖZMEN; Doç. Dr. Adnan KÜÇÜKALİ		Bulanık'ın Sessiz Gücü: Dezavantajları Fırsata Dönüştüren Kadın Girişimciler
Doç. Dr. Necip DÜNDAR; Dr. Abdulmecit YILDIRIM		Sosyoekonomik Göstergeler Bağlamında Bulanık İlçesi
Öğr. Gör. Ferdi ÖZTÜRK		Bulanık ve Engellilerin Eğitimi
Dr. Semra İŞİN		Seyahatnamelerde Muş Surp Garabet Manastırı

SALON 5

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAHA

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Doç. Dr. Mehmet ÖZALPER
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Doç. Dr. Mehmet ÖZALPER		Bulanık Halkodası
Doç. Dr. Ejder ULUTAŞ		Muş İlinde Geleneksel Bilgi Hafızası: Köyler ve Kuşaklar
Öğr. Gör. Dr. Nevzat ERDOĞAN		Çok Partili Dönemde Bulanık'ta Siyaset (1946-1960)
Öğr. Gör. Dr. Nevzat ERDOĞAN		Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İdari Düzendeki Bulanık

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Ömer Faruk ALTUNÇ
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Dr. Şerafettin ÇİFTÇİ		Bulanıkta Sağlık
YL Öğr. Bülent ÖZDEN		Mustafa Kutlu'nun "Yoksulluk İçimizde" Hikâye Kitabının Çatı Bakımından Bir İncelemesi
Doç. Dr. Sedat ÇELİK		Bulanık, Malazgirt, Varto Üçlüsünde Turizm Sektörünün Mevcut Durumu ve Geleceğine Dair Bir Değerlendirme
Arş. Gör. Emrah DURSUN; Arş. Gör. Yakup DİLBİLİR		Muş Bulanık İlçesini Konu Alan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BULANIK MESLEK YÜKSEKOKULU

T.C.
BULANIK KAYMAKAMLIĞI

BULANIK SEMPOZYUMU
16 Mayıs 2024

SALON 6

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAHA

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Doç. Dr. Şahabettin ÖZTÜRK
<i>Tebliğ Sahibi</i>		<i>Tebliğ</i>
Dr. Bora YILMAZ		Bulanık – Yoncalı'da Yaşayan Terekeme Karapapak Türkleri Hakkında Sözlü Kültür ve Sözlü Tarih Çalışması
Doç. Dr. Uğur BOZKURT		Kafkasya'dan Bulanık'a Yapılan Göçler ve İskân Meselesi (1856-1914)
Doç. Dr. Şahabettin ÖZTÜRK		Muş Geleneksel Sivil Mimarisinde Bir Örnek: Selahattin Öztürk Evi
Doç. Dr. Şahabettin ÖZTÜRK		Muş Su Mimarisinde Bir Örnek: Kulleteyn Yapısı

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ
<i>Tebliğ Sahibi</i>		<i>Tebliğ</i>
Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ; Arş. Gör. Münevver ERTÜRK		Huastuanift'te Önvarsayım ve Önvarsayım Tetikleyicileri
Dr. Nurcihan GÜNEŞ		Ahmet Caferoğlu'nun Derlediği Metinlere Göre Muş-Bulanık Terekeme Ağzının Belirleyici Ses Özellikleri
Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ; Arş. Gör. Berrin KASIMOĞLU DÖNMEZ		İrk Bitig'in Önvarsayım Türleri ve Tetikleyicileri Bakımından İncelenmesi
Doç. Dr. Yusuf SÖYLEMEZ; Arş. Gör. Berrin KASIMOĞLU DÖNMEZ		Tonyukuk Abidesi'nde Söylem Belirleyiciler

T.C.
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ
BULANIK MESLEK YÜKSEKOKULU

T.C.
BULANIK KAYMAKAMLIĞI

BULANIK SEMPOZYUMU
16 Mayıs 2024

SALON 7

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAH

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Tamella ALİYEVA
<i>Tebliğ Sahibi</i>		<i>Tebliğ</i>
Doç. Dr. Hasan TAŞKIRAN		Bulanık (Kop/Gop)'ın İsmi ve Tarihsel Konumu Üzerine Bir Değerlendirme
Arş. Gör. Bilal ÖZTEKİN		Sözlü Kültür Bağlamında Bulanık Çevresindeki Yerleşim Yeri Adları ve Kuruluş Hikâyeleri
Prof. Dr. Tamella ALİYEVA		Bulanık İlçesinin ve Aran Karabağ'ın Beylegan Şehrinin Düşün Merasimlerinin Karşılaştırılması
Prof. Dr. Tamella ALİYEVA		Bulanıklı Şair Mehmet Emin Korkmaz'ın Vatan ve Doğa Şiirlerinin Poetikası

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Prof. Dr. Sabit DUMAN
<i>Tebliğ Sahibi</i>		<i>Tebliğ</i>
Prof. Dr. Sabit DUMAN		Bulanık'tan Bir Cumhuriyet Aydını: Muharrem Ergin
Dr. Nevzat EMİNOĞLU		Bulanık'ta Yazılı Edebiyat ve Temsilcileri
Arş. Gör. Yusuf SALMAZZEM		Molla Abdurrahman-İ Mollakendî ve Tasavvufî Şahsiyeti
Dr. Öğr. Salih KALKAN		19 ve 20 Yüzyılda Hasenan Aşireti'nin Bölgedeki Durumu

SALON 8

SEMPOZYUM PROGRAMI

SABAHA

11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM		Bulanık/Kop Medreseleri, Tedrisatı ve Tefsir Okumaları
Arş. Gör. Fatih AKYÜZ		Bulanık'ta Halk Dindarlığı: Etnografik Bir Çözümleme
Dr. Şaban ARGÜN		Bulanıkta Tasavvuf Geleneği ve Mutasavvıfların Toplum Üzerindeki Etkileri
Doç. Dr. Musa TURŞAK		Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Camilerin Dünü, Bugünü ve Yarını

ÖĞLEDEN SONRA

15.00-16.00	2.OTURUM	Oturum Başkanı Dr. Şeyhmus ORKİN
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Dr. Nurettin ERTEKİN		Kurtenêrînek Lı Dîwana Serda
Araştırmacı-Yazar Gülistan ÇOBAN EMİNOĞLU		Bulanık'ta Dengbejlik Edebiyatı
Dr. Ömer DELİKAYA		Hatırlamanın Yankıları: Kürt Sözlü Geleneğinde Ölen Dengbêjler İçin Yakılan Ağitlar
Öğr. Gör. Ümit IŞIK		Bulanık Atasözlerinde Geçen Bazı Motifler Üzerine Bir Değerlendirme
Dr. Şeyhmus ORKİN		Rezên Jîyanê Dîvan'ında Öğütler

SALON 9

SEMPOZYUM PROGRAMI		
SABAHA		
11.30-12.30	1.OTURUM	Oturum Başkanı Dr. Edip YILMAZ
Tebliğ Sahibi		Tebliğ
Dr. Edip YILMAZ		Tarihi Mezar Taşları
Araştırmacı Kiramettin AYDIN		Bulanık'ta Dini Eğitim ve Öğretim
Eğitimci Metin BOSTANCI		Bulanık'a Özgü Geleneksel Yemekler
YL Öğr. Merve Nur KOÇLARDAN		Hafızanın Mekânsal İzi Olarak Muş-Kale Mahallesi

ONLINE SUNUMLAR

11:33 | BULANIK SEMPOZYUMU ONLINE (SABAH OTURU...

Kültürel Öğeler

Ermeni Yemekleri

 <p>TITU (Ermeni)</p> <ul style="list-style-type: none">• Çorti (Genel)• Gırara Tırşi (Bulanık)	 <p>İşkhan (Ermeni)</p> <ul style="list-style-type: none">• Sazan (Genel)• Bulgur pilavıyla (Ermeniler)• Lerge Pilavıyla (Azerbaycan)	 <p>Gata/Kata (Ermeni)</p> <ul style="list-style-type: none">• Kete (Genel)• Kâde (Bulanık)	 <p>Khaş (Ermeni)</p> <ul style="list-style-type: none">• Paça (Genel)• Paça/Pê (Bulanık)
--	---	--	--

Hedik (pişmiş buğday), tandır ekmeği, et kavurma, bahar aylarında yüksek yerlerde yetişen bitkiler (cağ, çirış otu/gülük, ısgın, kenger, sirno, helis başta olmak üzere birçok ot ve çeşitli mantı - meet.google.com/ekranmizi-ortaklayin?ui=16&itp=share) İma türleri, helva ve bakliyat yemekleri bölgede yaşayan ıraklı etnik ve cını grupların sofralarının vazgeçilmezleriydi.

12:19 | BULANIK SEMPOZYUMU ONLINE (SABAH OTURU...

Ahmet GÖKÇEN (Medya gösterme kontrolleri)

Törenler

- Bulanık Ermenilerinin 14 Şubat tarihinde (Hz. İsa'nın doğumundan kırk gün sonra) kutladıkları Terintas (Derindas/Dırındız veya Dearnıntaraç) bayramı, Hz. İsa'nın doğumundan sonra Hz. Meryem tarafından kırk gün geçip temizlendikten sonra Tanrı'ya sunulmak için mabede götürüldüğü güne dayanır. Bu bayramda gerçekleştirilen bazı etkinlikler, Pagan dönemi **baharı karşılama ritüelleriyle** benzerlik göstermektedir.

Bulanık ilçesinin bazı köylerinde gerçekleşen Dırındız geleneğinin Ermenilerce kutlanan Terintas bayramı ile birçok benzerlik taşıdığı görülmektedir: "Dırındız ile Terintas kelimelerindeki yazımsal benzerlik, iki uygulamanın yakın zaman aralığında icra edilmesi, ateşin ortak obje olması, meşale şeklinde bir düzeneğin kullanılması ve ateşin gece yakılması benzer yönler olarak zikredilebilir."

12:23 | BULANIK SEMPOZYUMU ONLINE (SABAH OTURU...

AHMET KARAHAN (Medya gösterme kontrolleri)

Yalıtım Malzemesi Kalınlığı (mm)	Durgun Basınç (Pa)
30	62.1
40	62.7
50	64.9
60	66.4

Şekil 13: Dairesel form baca durgun basınç karşılaştırması

Dairesel kesitli formda baca durgun basınç karşılaştırması Şekil 13'te sunulmuştur. **En düşük baca durgun basıncı**, kalınlığı 30 mm olan yalıtım malzemesiyle **62.1 Pa**, **en yüksek** baca durgun basıncı kalınlığı 60 mm olan yalıtım malzemesiyle **66.4 Pa** olarak analiz edilmiştir.

12:51 | BULANIK SEMPOZYUMU ONLINE (SABAH OTURU...

İÇİNDEKİLER

<i>BULANIK'TA EĞİTİMİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ</i>	<i>1</i>
<i>ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAZMA KAYGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BULANIK İLÇESİ ÖRNEĞİ.....</i>	<i>2</i>
<i>BULANIK'TA YEREL BASININ TARİHİ</i>	<i>3</i>
<i>MUŞ İLİNİN HAYVANCILIK POTANSİYELİ VE ÖNEMLİ BİR KOYUN HASTALIĞI PİYETEN</i>	<i>4</i>
<i>BULANIK/KOP MEDRESELERİ, TEDRİSATI VE TEFSİR OKUMALARI.....</i>	<i>6</i>
<i>BULANIK'TAN BİR CUMHURİYET AYDINI: MUHARREM ERGİN</i>	<i>7</i>
<i>BULANIK'TA HALK DİNDARLIĞI: ETNOGRAFİK BİR ÇÖZÜMLEME</i>	<i>8</i>
<i>MUŞ İLİNDE GELENEKSEL BİLGİ HAFIZASI: KÖYLER VE KUŞAKLAR.....</i>	<i>9</i>
<i>GAZETECİLİK MESLEK İLKELERİNİ ENGELLEYEN UNSURLAR</i>	<i>10</i>
<i>KURTENÊRÎNEK LI DÎWANA SERDA</i>	<i>11</i>
<i>BULANIK MASALLARINDAN HAREKETLE AİLE</i>	<i>12</i>
<i>BULANIK HALK ODASI</i>	<i>13</i>
<i>BULANIK İLÇESİNDE HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ VE ÖNERİLER</i>	<i>14</i>
<i>BULANIK (KOP/GOP)'IN İSMİ VE TARİHSEL KONUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME</i>	<i>15</i>
<i>FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN DOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE YAŞADIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA.....</i>	<i>16</i>
<i>19 VE 20. YÜZYILDA HASENAN AŞİRETİ'NİN BÖLGEDEKİ DURUMU</i>	<i>17</i>
<i>İNGİLİZCE, TÜRKÇE VE KÜRTÇE'DE TEMEL MATEMATİK KAVRAMLARININ ETNOMATEMATİK ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	<i>18</i>
<i>1927 ve 1935 YILLARI NÜFUS SAYIMINA GÖRE MUŞ İLİ BULANIK İLÇESİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ</i>	<i>19</i>
<i>ÇOK PARTİLİ DÖNEMDE BULANIK'TA SİYASET (1946-1960).....</i>	<i>20</i>
<i>OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E İDARİ DÜZENDE BULANIK</i>	<i>21</i>
<i>BULANIK'IN SESSİZ GÜCÜ: DEZAVANTAJLARI FIRSATA DÖNÜŞTÜREN KADIN GİRİŞİMCİLER... ..</i>	<i>22</i>
<i>ABİRİ'NİN TARİHİ YOLCULUĞU.....</i>	<i>24</i>
<i>İLETİŞİM AMAÇLI WEB SİTE KULLANIM; BULANIK KAMU KURUMLARININ WEB SİTELERİNİN ANALİZİ</i>	<i>25</i>
<i>BULANIKTA İKAMET EDENLERİN "BULANIK"A İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI</i>	<i>27</i>
<i>HAFIZANIN MEKÂNSAL İZİ OLARAK MUŞ-KALE MAHALLESİ</i>	<i>28</i>

MUŞ GELENEKSEL SİVİL MİMARİSİNDE BİR ÖRNEK: SELAHATTİN ÖZTÜRK EVİ	29
MUŞ SU MİMARİSİNDE BİR ÖRNEK: KULLETEYN YAPISI	30
BULANIK'TA ERMENİ KÜLTÜRÜNÜN AYAK İZLERİ.....	31
BULANIK YÖRESİNDE İHMAL EDİLEN KİSTİK EKİNOKOKKOZİS VE KORUNMA YOLLARI	32
BULANIKTA TASAVVUF GELENEĞİ VE MUTASAVVIFLARIN TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	33
BULANIK'TA YAZILI EDEBİYAT VE TEMSİLCİLERİ.....	34
BULANIK'TA DENGEBELİK EDEBİYATI.....	35
BULANIK ATASÖZLERİNDE GEÇEN BAZI MOTİFLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	36
BULANIKLI ANNELERİN 0-1 YAŞ DÖNEMDE ÇOCUKLARINI BÜYÜTMEDE KULLANDIKLARI GELENEKSEL YÖNTEMLER	37
BULANIK'A ÖZGÜ GELENEKSEL YEMEKLER	39
SEYAHATNAMELERDE MUŞ SURP GARABET MANASTIRI	40
TARİHİ MEZAR TAŞLARI.....	41
SOSYOEKONOMİK GÖSTERGELER BAĞLAMINDA BULANIK İLÇESİ.....	42
BULANIK'TA YAŞAYAN KUZAY KAFKASYA HALKLARINDAN OSETLERDE KÜLTÜR, KİMLİK VE FOLKLOR.....	43
AHMET CAFEROĞLU'NUN DERLEDİĞİ METİNLERE GÖRE MUŞ-BULANIK TEREKEME AĞZININ BELİRLEYİCİ SES ÖZELLİKLERİ.....	44
BİR DİN EĞİTİMİ KURUMU OLARAK CAMİLERİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI.....	45
MUŞ BULANIK İLÇESİNİ KONU ALAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ	47
GÖÇ VE İSKAN İLE BULANIK'IN YENİ TOPLUMSAL GRUPLARI: KARAPAPAKLAR (TEREKEMELER) VE TATLAR	49
BULANIKTA SAĞLIK	51
SÖZLÜ KÜLTÜR BAĞLAMINDA BULANIK ÇEVRESİNDEKİ YERLEŞİM YERİ ADLARI VE KURULUŞ HİKÂYELERİ.....	52
IRK BİTİĞ'İN ÖNVARSAYIM TÜRLERİ VE TETİKLEYİCİLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ	53
TONYUKUK ABİDESİ'NDE SÖYLEM BELİRLEYİCİLER	55
HUASTUANİFT'TE ÖNVARSAYIM VE ÖNVARSAYIM TETİKLEYİCİLERİ.....	57
AŞİRETLER ARASI BARIŞIN SAĞLANMASINDA SOSYAL PSİKOLOJİK DİNAMİKLER	59
FİZİKİ COĞRAFYANIN BULANIK YERLEŞİM ALANININ SEÇİMİ İLE BEŞERİ FAALİYETLERİNE ETKİSİ	60
DOĞAL AFETLER, KENT PLANLAMA VE JEOFİZİK ÇALIŞMALAR.....	61
KAFKASYA'DAN BULANIK'A YAPILAN GÖÇLER VE İSKÂN MESELESİ (1856-1914)	62

HATIRLAMANIN YANKILARI: KÜRT SÖZLÜ GELENEĞİNDE ÖLEN DENGEBELER İÇİN YAKILAN AĞITLAR	64
MÜDERRİSLERİN SOSYAL HAYATTAKİ ROLÜ –MUŞ/BULANIK ÖRNEĞİ-	65
MOLLA ABDURRAHMAN-İ MOLLAKENDİ VE TASAVVUFİ ŞAHSİYETİ	66
VERİMLİ ÖĞRENME ORTAMI İÇİN ÖĞRETMENE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISININ ÖNEMİ	67
BULANIKLI ŞAİR MEHMET EMİN KORKMAZ'IN VATAN VE DOĞA ŞİİRLERİNİN POETİKASI	69
BULANIK İLÇESİNİN VE ARAN KARABAĞ'IN BEYLEGAN ŞEHRİNİN DÜĞÜN MERASİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	70
19. YÜZYIL ORTALARINDA BULANIK VAKIFLARININ İDARİ VE EKONOMİK DURUMU - EV_D_14720 VAKIF MUHASEBE DEFTERİNE GÖRE	71
DISCOURSE ANALYSIS OF ASHIK SÜMMANİ'S POEM "ERVAH-I EZEL"	72
DISCOURSE ANALYSIS OF YUNUS EMRE'S POEM "IF ONCE YOU BROKE A HEART"	73
ORHUN KİTABELERİ'NİN ERK SÖYLEMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	74
OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE BULANIK KAZASINDA KELEK KULLANIMI VE RİSKLER	76
MUSTAFA KUTLU'NUN "YOKSULLUK İÇİMİZDE" HİKAYE KİTABININ ÇATI BAKIMINDAN BİR İNCELEMESİ	77
BENLİK, HİMMET ve MEKAN	78
BULANIK (MUŞ) İLÇESİ ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOGRAFYASI	79
BULANIK'TAKİ KADINLARIN SORUNLARI-İHTİYAÇLARI VE EĞİTİM DURUMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	80
COĞRAFYA VE YER ADLARI: BULANIK ÖRNEĞİ	81
20. YÜZYILDA ÖZBEK TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ BİR ESER: TEZKİRE-İ KAYYUMİ	82
BULANIK'TA DİNİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM	83
BULANIK ve ENGELLİLERİN EĞİTİMİ	84
BİTLİS NEMRUT VOLKANI VE GLOBAL JEOPARK KRİTERLERİ	85
BULANIK İLÇESİNDE 2002-2023 YILLARI ARASINDA TARIMSAL ÜRETİMİN VE TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARININ GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ	86
SELÇUKLU'DAN OSMANLI'YA "BULANIK" ÖZELİNDE VAKIF KÜLTÜRÜ*	87
EMİSYONLARININ AZALTILMASI İÇİN ÇEVRESEL BACA TASARIMI; BULANIK İLÇESİ ÜZERİNE ÖRNEK ÇALIŞMA	88
BULANIK İLÇESİNDE ISITMA KAZANLARINDAKİ ENERJİ TÜKETİMİNİ AZALTMAK İÇİN SİMÜLASYON DESTEKLİ BACA TASARIMI	89
MUŞ İLİ BOŞANMA ORANLARININ BULANIK İLÇESİ SOSYO-EKONOMİK YAPISI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	90

BULANIK, MALAZGİRT, VARTO ÜÇLÜSÜNDE TURİZM SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU VE GELECEĞİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME	92
SOSYOEKONOMİK GÖSTERGELER BAĞLAMINDA BULANIK İLÇESİ.....	93
BULANIK – YONCALI’DA YAŞAYAN TEREKEME KARAPAPAK TÜRKLERİ HAKKINDA SÖZLÜ KÜLTÜR VE SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI	94
REZÊN JÎYANÊ DÎVANI’NDA ÖĞÜTLER	95
ÇEVRE KİRLİLİĞİ YÖNETİMİ İÇİN SELÜLOZDAN ÜRETİLMİŞ DOĞAL YALITIM MALZEMELERİYLE YEŞİL BİNA TASARIMI: BULANIK İLÇESİ ÖRNEĞİ.....	96
BULANIK İLÇESİNDE BOŞLUK İÇERİĞİ FARKLI BİMS’LERLE ENERJİ VERİMLİ YAPI TASARIMI.....	97

BULANIK'TA EĞİTİMİN DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Şerafettin YENER

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Muhasebe ve Vergi Bölümü, Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları

<https://orcid.org/0000-0003-3176-7717>

İnsanoğlu deneyim ve tecrübeleri eğitim aracılığı ile yeni nesillere aktarır. Deneyimlerinin ve kültürünün kendisinden sonra yaşamasını sağlayacak ürettiği bütün kültürel kodları geleceğe taşıyacak olan yegâne varlık ise çocuktur Bundan dolayı eğitim, bütün tarihi dönemlerde, toplumlar için vazgeçilemez bir olgu olma özelliğini korumuştur. Ulus devletlerin inşa süreçlerinde de eğitime önemli görevler yüklenmiştir. Osmanlı sonrasında, Misakı Milli sınırlarında teşekkül eden yeni Türk ulus devletinin kurucu Kemalist kadro ideolojisi ekseninde inşa edilmesi sürecinde eğitim önemli görevler icra etmiştir. Bu çalışmada, genel manada toplumların eğitim algısı, eğitime yüklenen anlam ve devletlerin eğitimden beklentileri ile ilgili birtakım bilgiler çerçevesinde Muş'un Bulanık (KOP) ilçesi özelinde eğitim verileri incelenmiştir. Söz konusu veriler ışığında 1890'dan 2000'li yıllara dek eğitimin karşı konulamaz dönüştürücü bir güce sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Değişim, Bulanık (Kop)

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YAZMA KAYGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BULANIK İLÇESİ ÖRNEĞİ

Bünyamin SARİKAYA

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi

<https://orcid.org/0000-0002-8393-7127>

Kaygı, bireyin çevresinde veya kendi benliğinde var olan ya da çevresindeki değişimlerle bilinçsiz bir şekilde bastırılan güçlerin işe koşmasıyla hareketlenen ve tam olarak algılanmamış bir etkene verilen tepkidir. Kaygı, bireylerin her alanda karşılıklarına çıkabilecek bir durum olarak kabul edilir. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitimde bireylerin yaşadığı veya karşılaştığı kaygılardan biri de yazma kaygısıdır. Bu bağlamda yazma kaygısı, yazmaya karşı oluşan ve daha çok yazmanın zorunlu kılındığı durumlarda korku, kızgınlık ve üzüntü biçiminde ortaya çıkan bir tepkidir. Alan yazınında yazma kaygısı yüksek olan öğrencilerin özgüvenlerinin daha düşük olduğu ve bu öğrencilerin yazma becerisinde geri kaldıkları, yazma kaygılarının yazma becerilerinin gelişimine ket vurduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin yazma kaygısı düzeylerini tespit etmektir. Bunun yanı sıra öğrencilerin yazma kaygıları öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenlerine göre de ele alınmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde, Muş ili Bulanık ilçesindeki ortaokullarda öğrenimlerine devam eden 210 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Karakuş Tayşi ve Taşkın (2018) tarafından geliştirilen 16 maddelik, 5’li likert tipi “Yazma Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçme aracı öğrencilere elden ulaştırılmış ve veriler yüz yüze toplanmıştır. Verilerin analizinde tek yönlü anova ve t-testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yazma kaygısı düzeyleri belirlenmiş ve yazma kaygılarının öğrenim gördükleri sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar alan yazında yapılan çalışmalar ışığında tartışılmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Kaygı, yazma kaygısı, ortaokul öğrencileri

BULANIK'TA YEREL BASININ TARİHİ

Gülbin FIRAT ONAT

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-7100-4314>

Yerel basın yayımlandığı bölgedeki olayları merkeze alan ve orada yaşayanlara yönelik haberler yapan bir basın türüdür. Bu türden bir habercilik yapmak aynı zamanda bölgenin hafızasını kaydetmek anlamına da gelmektedir. Özellikle bir bölgenin tarihini yazmak için yerel basına bu anlamda başvurmak son derece faydalıdır çünkü bölgede yayımlanan gazeteler, dergiler, kurulan matbaalar, haber niteliği taşıyan olaylar aynı zamanda o bölgenin toplumsal, siyasi ve ekonomik özellikleri hakkında önemli veriler sağlayabilir. Muş'ta basın yayın hayatı Demokrat Parti döneminde matbaanın kurulmasıyla başlamıştır. Yerel basının ilk örnekleri ise 1952 tarihli Muş gazetesinin yayımlanmasıyla görülür. Daha sonra *Muş Altınova*, *Alpaslan İli*, *Muş'un Sesi*, *Şark Telgraf* ve *Yeni Zafer* gazeteleri çıkmıştır. Bulanık'ta yayımlanan ilk yerel basın örneği ise *Alpaslan İli* gazetesidir. Haftalık olarak yayımlanan *Alpaslan İli* gazetesi belli aralıklarla sadece beş sayı kadar çıkmıştır. 1953 yılında *Alpaslan İli*'nin yayım hayatının sona ermesinin ardından 2000'li yıllara kadar Bulanık'ta dergi ve gazete gibi yerel basın örneklerine rastlanmamaktadır. Ancak yine de farklı kültürlerin bir arada yaşadığı Bulanık'ta, 1953 gibi görece erken bir tarihte *Alpaslan İli* gazetesinin yayımlanması, daha sonra kesintili bir şekilde devam eden yerel basın geleneği ilçede basının her zaman bir okuyucu bulabildiğini de göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, Bulanık yerel basının tarihsel gelişimini incelemektir. Çalışmada Bulanık'ta yayımlanan yerel basın örnekleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Basın, Bulanık, Gazete.

MUŞ İLİNİN HAYVANCILIK POTANSİYELİ VE ÖNEMLİ BİR KOYUN HASTALIĞI PİYETEN

Dr. Ferit YILDIZ
Muş İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Muş İli Büyükbaş hayvan sayısı olarak 235.507 adet ile Türkiye 23'üncüsü, Küçükbaş hayvan sayısı olarak 1.051.461 adet ile Türkiye 13'üncüsü, Manda Yetiştiriciliğinde 6.531 adet ile Türkiye 7'incisi ve Kaz Yetiştiriciliğinde 58.047 adet ile Türkiye'de 3'üncüsü olan hayvancılık potansiyeli yüksek olan bir ildir. İlde Küçükbaş hayvanların en önemli ayak hastalığı olan Piyetene çok sık rastlanmakta ve hastalık yetiştiriciler tarafından yeterince bilinmemektedir. Sunulan çalışmada 2016 ve 2017 yıllarında sahada 6031 baş Morkaraman ve 4573 baş Akkaraman ırkı koyun olmak üzere toplam 10604 baş hayvan incelenmiştir. Bunlardan 969 baş hayvanın piyetenli olduğu, dolayısıyla %9.14'lük bir oranla hastalığın sürülerde mevcut olduğu saptanmıştır. Irk-yaş-cinsiyete göre piyetenin yüzde hesaplamaları ayrı ayrı yapılmış olup, sadece ırk bazında yüzde oranlar değerlendirildiğinde Morkaramanların Akkaramanlara oranla piyetene daha dayanıklı oldukları görülmüştür (%8.47 < %10.02). Sunulan çalışmada sağaltım karşılaştırmaları yapmak için hayvanlar beş gruba ayrılarak I. Gruba Ceftiofur + Fluniksın-meglumin, II. Gruba %10'luk bakır sülfat (CuSO₄) + Fluniksın-meglumin, III. Gruba sadece %10'luk CuSO₄ uygulanmıştır. IV. Grup kontrol grubu olup herhangi bir tedavi uygulanmamıştır. V. Gruba ise aşı uygulaması yapılmıştır. Çalışmada en iyi tedavi I. Grupta sağlanırken (%90), II. Grupta %60, III. Grupta %20, IV. Grupta tedavi yapılmaksızın %10 oranında bir iyileşme sağlanmıştır. Dolayısıyla %10'luk CuSO₄ solüsyonunun banyo şeklinde uygulanmasının harcanan emek, zaman ve masraflar göz önüne alındığında hastalığı tedavi etmede yeterli olmadığı, mutlaka antibiyotik bir ajanla tedavinin sürdürülmesi gerektiği anlaşılmıştır. Parenteral antibiyotik destekli yapılan sağaltımda süte geçmeyen Ceftiofur etken maddeli bir antibiyotik ile yangı giderici Fluniksın-meglumin kullanıldığında başarı yüzdesinin yüksek olduğu (%90) görülmüştür. Hastalığı 1-2 uygulama ile kısa sürede tedavi etme yetkinliği ve yetiştiriciler tarafından rahatlıkla temin edilebilir ve kolay uygulanabilir olması sebebiyle piyetenin tedavisinde yetiştiricilere birçok yönden fayda sağlayacağı kanaati oluşmuştur. V. Grupta hastalıktan korunmak amacıyla aşı uygulamasından başarılı sonuçlar alınmış olup, elde edilen başarının, aşının bölgesel suşlardan hazırlanmasıyla daha da artacağı, bununla beraber %10'luk CuSO₄ solüsyonunun banyo şeklinde uygulanmasının hastalıktan korunma için önleyici bir tedbir olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Yine 2020-2021 yıllarında Muş ve yöresinde yetiştirilen koyunlardan piyetenli olduğu belirlenen 80 baş koyun üzerinde yapılan başka bir çalışmada; Piyetenli koyunlar eşit sayıda olacak şekilde iki gruba (T-S) ayrılarak, S-Grubuna süte geçmeyen ve ette de kısa süreli (5 gün) kalıntı bırakan sefalosporin grubu bir antibiyotik (sefkuinom), T-Grubuna ise süte geçen, süt ve ette uzun süre kalıntı bırakan makrolit grubu bir antibiyotik (tilmikosin) uygulanmıştır. Hastalar 10 gün boyunca takip edilmiş ve farklı iki antibiyotiğin saha şartlarındaki sağaltım başarıları karşılaştırılmıştır. Gruplarının istatistiki açıdan değerlendirilmesinde sadece tedavinin 2. gününde iki grup arasında istatistiki açıdan önemli bir fark saptanmıştır (p<0.05). Diğer günlerde her iki grup arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla parenteral antibiyotikle yapılan sağaltımda, süte geçmeyen sefkuinom etken maddeli ilaç kullanıldığında başarı yüzdesinin 2. günden itibaren hızlıca atması, 4. günden sonra %90'ın üzerine çıkması, üç uygulama ile piyeteni kısa sürede

tedavi etme yetkinliği, ek maliyet gerektirmemesi, yetiştiriciler tarafından rahatlıkla temini, arazi şartlarında, otlakta ve merada rahatlıkla uygulanabilir olmasının yanısıra süte geçmemesi ve kalıntı riski oluşturmaması nedeniyle süt heba edilmediğinden yetiştiriciler tarafından tercih sebebi olabileceği değerlendirilmiştir. Böylece hem hayvan sağlığı ve refahı, hem gıda güvenilirliği, hem de halk sağlığı açısından tavsiye edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muş, Piyeten, Koyun, İnsidans, Antibiyotik, Kalıntı.

BULANIK/KOP MEDRESELERİ, TEDRİSATI VE TEFSİR OKUMALARI

Mehmet SALMAZEM

Doç. Dr., İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Tefsir Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-8526-4512>

İlimle işigali ibadet sayan ve bilgiyi “yitik malı” olarak gören İslam dini, tarih boyunca intişar ettiği her coğrafyada ilmî faaliyetlerin teşvik edicisi olmuştur. Bağdat, Basra, Buhara, Kurtuba, Nişabur, Cizre, Meva Farkînî ve Diyarbakır gibi çok sayıda İslam şehri, bu anlayışın bir sonucu olarak entelektüel ve ilmî terakkinin merkezleri olarak önem kazanmışlardır. Serhat bölgesi de aynı ruh ve anlayışla ilmî hizmetlere mihmandarlık etmiştir.

İslam’ın zuhurundan sonraki erken dönemde bu din ile müşerref olan serhat bölgesinin kadim yerleşimlerinden olan Bulanık/Kop havzasında yüz yıllarca ilmî faaliyetler icra edilmiştir. Bu havzada başta Koğak, Mollakent ve Abirî olmak üzere pek çok belde, ilmî çalışmaların önemli mekânları olmuştur.

Bulanık/Kop bölgesinde zengin tarım arazilerinin bulunması ve buradaki ekser medresenin vakfiye gelirlerine sahip olması, ilim ehline maddî yönden rahat imkânlar sunmuştur. Bu durum muhtelif bölgelerden ilim talebelerinin bu medreselere gelmelerinde rol oynamıştır. Bulanık/Kop bölgesindeki ekser medresenin sahip olduğu bu imkânlar, aynı zamanda ilmî tedrisatın asırlarca nitelikli ve kesintisiz sürmesine olanak sağlamıştır.

Cumhuriyet döneminde medreselere dönük olumsuz uygulamalara rağmen Bulanık/Kop bölgesindeki medreselerin büyük bir kısmı, hasbî çabalarla yakın geçmişe kadar ilmî faaliyetlerine devam etmiştir. Ne yazık ki günümüzde bu medreselerin sayısı bir elin parmağını geçmemektedir. Sahih dinî, ilmî ve kültürel bilginin aktarımı noktasında mühim işlevi bulunan medreselerin bu bölgede yeniden neşvünema bulmasının büyük önem taşıdığına inanılmaktadır.

Bulanık/Kop bölgesindeki kadim medreselerden bazıları hakkında tarihsel serencamlarının yanı sıra tedrisat ve tefsir faaliyetleri ekseninde malumat vermeyi hedefleyen bu çalışmada doküman analizi metoduna yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam, Medrese, Bulanık/Kop, Müfredat, Tefsir

BULANIK'TAN BİR CUMHURİYET AYDINI: MUHARREM ERGİN

Sabit DUMAN

Prof. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-5495-8159>

Muharrem Ergin Ahıska yöresinde yerleşik Karapapak Türklerine (Terekeme) mensup bir ailenin evladı olarak 1923 yılında Ahıska'da dünyaya gelmiştir. I. Dünya Savaşı'nın kaotik ortamında Rusya'da vuku bulan Bolşevik Devrimi ve bunu takip eden kıtlık dolayısıyla Rusya'dan Anadolu'ya Türk uyruklu gruplardan bir kısmı göç etmeye başlamıştır. Milli Mücadele sürecinde Ankara-Moskova ilişkilerinin iyi seyretmesi dolayısıyla Anadolu'ya göç etmek isteyen gruplara hususi müsamaha gösterilmiştir. Bu çerçevede içerisinde Ahıska dolaylarında yerleşik olan Karapapak Türkleri ilk önce Ardahan-Kars ve sonra Anadolu başka vilayetlerine sikan edilmişlerdir. Ergin'in ailesi de 1925 yılında ilk önce Kars sonra Muş'un Bulanık kaza merkezine yerleşmişlerdir. Daha 2 yaşında iken Bulanığa gelen Ergin kuşkusuz Bulanık'ın kültürel yapısı içinde büyümüştür. İlk ve orta dereceli eğitimini burada tamamlamıştır. Haliyle Ergin'in ileriki yaşlarında düşünce ve dünya görüşünde Bulanık'ın izleri hep görülmektedir. Balıkesir Lisesinde eğitimini başarıyla tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde dönemin tanınmış hocalarında dersler alarak mezun olmuştur. Lisans eğitiminden sonra (1947-1990) emekli olan kadar İstanbul Üniversitesinde özellikle dil, tarih ve kültür üzerine birçok çalışmalar yürütmüştür. Türk düşün ve siyasi hayatında önemli bir yeri olan Aydınlar Ocağının kurucuları arasında yer almıştır. Burada klasik Türkçülerden ayrılarak Türk-İslam Sentezini temellerini atmıştır. Aydınlar Ocağının kurucuları arasında Doğudan yetişen Ergin'den başka kimse olmadığı gibi ondan doğuyu iyi bilen de yoktu. Ergin'in dil ve edebiyat sahasındaki çalışmalarından başka siyasi arenada Türk-İslam Sentezini ileri sürerek yeni bir açılıma neden olmuştur. Bu snetezin özünü Ergin'in Bulanık'ta geçen çocukluk yılları ve doğuyu tanıması gibi faktörler belirleyici olmuştur. Bu bildirinin amacı Bulanık'tan yetişen bir aydının hem hayatı hem de fikir dünyası ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Bulanık, Cumhuriyet aydınları, muharrem ergin

BULANIK'TA HALK DİNDARLIĞI: ETNOGRAFİK BİR ÇÖZÜMLEME

Fatih AKYÜZ

Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji

<https://orcid.org/0000-0002-4467-3042>

Dindarlık, halk dindarlığı inançtan daha çok ibadet, ritüel ya da davranışlara yüklenen anlam çerçevesinde ortaya çıkan bir kavramdır. İnanç boyutu nispeten arka plana atılan daha çok görüngeler üzerinden tanımlanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda dindarlık kavramı çeşitli boyutlarda tartışılmaktadır. Kavramla ilgili içsel, dışsal, bireysel ve toplumsal dindarlık gibi ayrımlar yapılmaktadır. Ancak bu çalışmanın konusunu, teorik düzeyde sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve dini yapıların ortaya çıkardığı etkileşim sonucunda bu yapıların birbirlerini etkileyerek değiştirip dönüştürdükleri kabulünden hareketle, Bulanık ve çevresinde halk dindarlığının –toplumsal dindarlık olarak da kavramsallaştırılmaktadır- nasıl algılandığı; sosyal hayat pratiklerine ne şekilde sirayet ettiğine ilişkin analiz ve değerlendirmeler oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın öncelikli hedefi, en genel düzeyde Bulanık'ta dini tecrübenin toplumsal boyutlarını anlamak şeklinde ifade edilebilir. Burada temel kavram olan 'halk dindarlığı', Bulanık toplumsal yapısının olgusal yansımaları üzerinden irdelenmeye çalışılacaktır. Bu minvalde gündelik hayattaki pratiklere, söylemlere ve ritüellere odaklanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, halk dindarlığı, etnografik çözümleme

MUŞ İLİNDE GELENEKSEL BİLGİ HAFIZASI: KÖYLER VE KUŞAKLAR¹

Ejder ULUTAŞ

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji

<https://orcid.org/0000-0002-3599-6181>

Muş hem iklim ve coğrafi yapısı hem de demografik yönüyle birtakım farklılıklar arz etmektedir. Pek çok dini ve etnik varoluş biçimlerini bir ara mezcedebilen bir yer olması hasebiyle bu şehir, kendine has bir değerlendirmeyi hak etmektedir. Muş'ta nüfusun önemli bir oranı kırsal alanda meskundur. Geçim kaynaklarının önemli ölçüde tarım ve hayvancılıktan karşılandığı şehirde, eğitim ve alt yapı hizmetleri ne yazık ki ihtiyaç ve talepleri karşılayacak nitelikte değildir. Aşiretsel ilişki ve yapıların önemli bir yekûn arz ettiği Muş'ta gündelik ilişkiler, toplumsal değerler ve pratikler de bu minval üzere şekillenmektedir. Nüfusun geçim kaynakları ekseninde kırsal alana konumlanmış olması burada yaşayan insanların doğa ile yakından ilgili olmasını beraberinde getirmektedir. Geleneksel bilgi ve tecrübelerin kuşaklararası sürdürülme biçimlerinin de nispeten diri kalması, önemli bir nokta olarak göze çarpmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, geleneksel bilgi biçimlerinin (özellikle biyolojik çeşitlilik noktasında) nasıl sürdürüldüğü ele alınmıştır. Muş ilinde geleneksel bilgiye dair yapılan çalışmada; saha araştırması sürecince genellikle yaşı ve bilgisiyle temayüz etmiş kişilere erişilmeye çalışılmış ve görüşmeci sayısının fazla olmasına dikkat edilmiştir. Kaynak kişilere erişimde genellikle referans sistemi uygulanmıştır. Uzak köylerden merkeze doğru geldikçe genç nesil ile yaşlı nesil arasında bilgi akışının azaldığı gözlemlenmiştir. Geleneksel tedavilerde erkeğe dönük tedavi yöntemlerinden ziyade kadına yönelik pratiklerin ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü ataerkil toplumsallaşma anlayışı sorunları genelde kadında arama eğilimi (özellikle doğurganlık) taşımaktadır. Dolayısıyla biyolojik çeşitliliğe dair geleneksel bilginin derlenmesi sürecinde kadınlar ev ve evsel kategorilerle temsil edildikleri için görüşmelerde onlar daha çok ön plana çıkmıştır. Dağ köylerinde geleneksel bilgi ve kodların daha belirgin hatlarla sürdürülmesine mukabil ova köylerinde yerel kültürel kodlarda birtakım çözümlerin meydana geldiği görülmüştür. Merkeze yakın köylerde aşiret ve akrabalık ilişkilerinin kent ve yabancılarla kurulan ilişki neticesinde çözülme yaşadığı görülmüştür. Merkezden uzak dağ köylerinde bu bağların nispeten daha güçlü olduğu kaydedilmiştir. Yurt içi ve dışına olan göçlerle beraber geleneksel bilgiye dair tarihsel ve toplumsal hafıza ciddi kesintiler yaşamıştır. Birkaç kuşağın bir arada yaşadığı köylerde eski ile yeni kuşak arasında geleneksel bilginin kısmen aktarıldığı görülmüştür. Muş ilinde kentleşme, göç ve eğitim gibi birçok süreçle beraber geleneksel bilginin yaşatılması ve aktarılması noktasında önemli çözümler yaşansa da merkezden uzaklaştıkça bu bilgi aktarımının nispeten sürdürüldüğünü ifade etmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel bilgi, hafıza, kuşak, taşra, Muş.

GAZETECİLİK MESLEK İLKELERİNİ ENGELLEYEN UNSURLAR

M. Fideyil TEMEL

Bulanık Gazete ve Medya, Bulanık/MUŞ

Demokrasi ve özgürlüklerin korunmasında yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olarak nitelendiren medya, siyasal partilerin ve hükümetin icraatlarını vatandaşlara, vatandaşların taleplerini ve eleştirilerini de siyasal partilere ve hükümete ilerek katılımcı demokrasinin gerçekleşmesinde rol almaktadır. Aynı zamanda toplum içindeki grupların kanaatlerini birbirine ileterek, toplumsal iletişimin gelişmesinde yardımcı olmaktadır. Medya bu işlevlerinin yanı sıra eğitime, haber verme, eğlendirme, ikna etme, reklam yapma vb. işlevleri de yerine getirmektedir. Medya içinde bulunduğu toplumun kültüründen etkilendiği gibi gerçekleştirdiği işlevlerle kültürel yapıyı etkilemekte veya dönüştürmektedir. Olumlu veya olumsuz toplumsal değişimlerde önemli rol oynamaktadır. Medyanın kitlelere hitap ederek büyük önemli kamusal hizmet sunması ve bu hizmetleri sunarken toplumsal yapıda değişimler yaratabilmesi, medyanın toplumsal ahlak tartışmalarında sıkça anılmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda ahlaki yozlaşmanın önüne geçmek için gazetecilerin davranışlarını sınırlandırmaya yönelik önlemlerin alındığını zaman zaman görmekteyiz. Oysa yaşadığımız toplumun sosyal yapısı, coğrafi yapısı ve medya sahiplerinin tutumları da gazetecilerin davranışlarını etkileyebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı gazetecilik etiğinden bahsederken sadece gazetecilerin tutumundan değil, daha bütüncül bir yaklaşımla konuyu ele almak lazım.

Dünyanın her yerinde görevini icra eden gazeteciler içinde bulunduğu toplumun coğrafi şartlarından, kültüründen ve siyasi ikliminden etkilendiği gibi, bizler de Bulanık'ta mesleğimizi icra ederken ister istemez etkileniyoruz. Bu etkilenme bazen olumlu yönde olduğu gibi bazen de olumsuz yönde olabiliyor. Gazetecilik mesleği dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de zor şartlarda yapılıyor, ama gazetecilik mesleğini kutsal kılan da bu zorlu koşullardır. Coğrafi şartların yanı sıra özellikle Bulanık gibi küçük bir yerde bu işi yapıyorsanız her haberi yapmak mümkün olmuyor. Haber kaynaklarına ulaşmak ve bu haber kaynaklarının doğrulunu resmi kurumlardan teyit etmek bir hayli zordur. Yine ilgili haber için demeç almak büyük şehirlere göre çok daha zordur. Habere ulaşma konusunda bir kurum amirinin peşinden koşabiliyorsunuz çünkü hiyerarşi problemi ortaya çıkıyor. İlan alan gazeteler resmî kurumlardan ilan aldıkları için, hiçbir şekilde eleştirel bir haber yapamıyorsunuz durum böyle olunca da belli bir süre sonra halkla ilişkiler personeli rolüne bürünebiliyorsunuz.

İşte tam da bunun içindir ki gazetecilik etiğinden bahsederken sadece gazetecilerin tutumundan değil, daha bütüncül bir yaklaşımla konuyu ele almak lazım, diyoruz. Her şeyden önce basın ahlakının sağlanması için basın özgürlüğünün sağlanması gerekmektedir. Hem yerelde hem de genelde gazetecilerin özgürlüklerinin, çalıştıkları kurumun baskısı, yasal sınırlamalar, akreditasyon, yayın yasakları, toplumsal baskılar, ideolojik ve siyasal çekişmeler vb. sebepler nedeniyle kısıtlandığı gözükmektedir. Gazetecilerin etik ilkelere uygun davranabilmesi için gazetecilik önündeki yasal engellemelerin kalması, kurumların ve toplumun gazetecilik etik ilkelerine saygı duyması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik, medya, meslek ilkeleri

KURTENÊRÎNEK LI DÎWANA SERDA

Nurettin ERTEKİN

Dr. Öğr. Üyesi, Hakkâri Üniversitesi, Edebiyata Kurdî ya Klasîk, Dîwan, Şi'r, Selaheddînê
Gimgimî (Serda)

<https://orcid.org/0000-0003-2744-0447>

Ji bo şa'irekî sê mirin hene. Yek ji mirina helbestvanî bi xwe ye. Ya duyemîn wendabûna şî'rên wî ye û mirina sêyem jî jîbîrkirina şa'irî ye. Yek ji şairên edebiyata Kurdî ya klasîk ku temenekî dirêj nejiyaye, lê gelek hellbestên giranbeha û bi nîrx li pey xwe hiştiye Selaheddînê Gimgimî (Serda) ye.

Serda 22 sal temen borandiye. Di vî temenê kurt de 80 (li gor şî'rên hatinbe peyitandin) şî'r honandiye. Piştî ku jiyana xwe ji dest dide şî'rên wî tene berhevkin û çapkin. Bi vî rengî ji mirina duyem reha dibe. Şî'rên Serda hem ji layê şikil, teşeyên nezmê ve û hem jî ji layê naverokê ve gelek balkêşin. Bi van nîrxên xwe em bawerin ku şî'rên Serda dê wî ji mirina sêyem jî reha bikin.

Ev xebat derbarê şî'rên Serda de lêkolînek serekî ji xwe re kiriye armanc. Xebat ji destpêkeke kurt û çar beşan pêk hatiye. Di beşa yekem de kurte jiyana Serda bi kurtasî hatiye dayin. Di beşa duyem de şî'rên Serda ji layê şikil, di beşa duyem de şî'rên Serda ji layê naverokê ve hatine nîrxandin. Di beşa çarem de em li ser kesayeta edebî ya şa'irî rawestiyên. Di encamê de hate dîtin ku; Serda şa'irekî pur layane ye, şa'irekî du zimanî ye û hunerek wî ya edebî zêde hebûye.

BULANIK MASALLARINDAN HAREKETLE AİLE

Erhan AKIN

Prof. Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı,

<https://orcid.org/0000-0003-2372-9331>

İnsanoğlu; var olma mücadelesini verdiği günden bugüne aile kavramı üzerinde durmuştur. Bunu kimi zaman bilinçli kimi zaman bilinçsizce yapmıştır. İnsanoğlu; her zaman ve şartta toplumsal yaşama dönük olarak kendisine bir yaşam alanı oluşturmaya çalışmıştır. Toplumsal yaşamın temel taşı olarak da her zaman aile kavramı ön plana çıkmıştır. Gerek gerçek hayatta gerekse masalarda aile kavramı her zaman üzerinde durulan toplumsal dinamiklerin başında gelmiştir. Özellikle masallar, bu yolla gerçek hayata dönük olarak insanları hazırlamış ve verdiği mesajlarla toplumsal düzeni oluşturmaya katkıda bulunmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi tekniği ile yürütülen bu çalışmada, Muş ili, Bulanık ilçesi Sarıpınar köyünde derlenen “Baba ve Oğul” adlı masaldan hareketle aile yapısı üzerinde durulmuştur. Özellikle de baba ve oğul motiflerinden hareketle çekirdek ve geniş aile kavramlarına odaklanılmıştır. Çalışmada baba motifi tecrübe ile ön plana çıkarken oğul motifinin ise öğrenerek güçlenme şeklinde dikkatlere sunulmuştur. Aile kavramının özellikle tecrübe ile ayakta durabileceğine vurguda bulunulmuştur. Geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişin zorlu mücadelesine değinilmiştir. Modern dünya; her ne kadar çekirdek aile düzeni ile inşa edilmiş olsa da masaldan hareketle bunun geçici olduğu ve geniş ailenin istisnai yapısı, fedakârlığı, tecrübe aktarımına dayalı olması gibi özellikler sayesinde yaşam için gerekli bir aile düzeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle günümüzde gittikçe itibarsızlaştırılan aile kurumunun toplumu ayakta tutabilecek yegâne güç olduğu görülmektedir. Özellikle aile bireylerin aile yapısının önemini bilmesi ve buna göre hareket etmesi büyük önem arz eder. Masal kahramanındaki oğul; babasının tecrübesinden yararlanarak gerek sosyal hayatta istediklerini elde etmesi, gerekse vicdani olarak daha rahat olması bunu örneklemektedir. Özellikle masal kahramanının babasına yönelik hareketi sadece bir aileyi değil bir ülkeyi nasıl geliştirip dönüştürdüğü gözler önüne serilmektedir. Masalın sonunda tekrar kurulan sağlam aile yapısı toplumsal yapıyı yönlendirip güçlendirmektedir. Tüm bu sonuçlardan hareketle aile yapısının sağlam olmadığı bir toplumda insanların rahat bir yaşam sürdüremeyecekleri görülmektedir. Huzurlu ve mutlu toplumlar için aile kavramına gereken ehemmiyetin verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, masal, aile, toplum, modern yaşam.

BULANIK HALK ODASI

Mehmet ÖZALPER

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

<https://orcid.org/0000-0003-2758-5873>

Milli Mücadele'nin başarı ile sonuçlanmasının ardından kazanılan bağımsızlığın kuvvetli bir temele dayanması için halkın topyekûn yönetime dâhil edilmesi hedeflenmiştir. Diğer taraftan kültürel ve bilimsel kalkınmanın gerçekleşmesi adına yeni devletin temel gayesi olarak, Mustafa Kemal Paşa'nın da belirttiği üzere "Muasır Medeniyetler Seviyesine Ulaşmak" için çok büyük çaba harcanmıştır. Yeni açılan eğitim kurumları, genç neslin yetiştirilmesi adına çalışmaktaydı. Ancak bir diğer mesele kültürel ve bilimsel ilerlemeyi özellikle toplumun tamamına yaymaktı. Bu hareketin icra edilmesinde dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri de devletin içerisine düştüğü en güç durumlarda Türk milletinin ayrışmasını engelleyebilmek için toplumun tamamına millî bir şuurun kazandırılmasıydı. Hedeflenen bu amaçlara ulaşılabilmesi adına Mustafa Kemal Paşa'nın öncülüğünde büyüklüğüne göre Halkevleri ve Halkodaları açılmıştır. Türk inkılâbının toplumun bütün kesimleri tarafından özümsemesi, sosyal hayata tamamen uygulanması çalışmaları halkevlerinde başlamıştır. Halkevlerinin çalışmalarının ulaşamadığı yerlere ise Halkodaları açılmak suretiyle bütün vatandaşlar bu faaliyet içerisine dâhil edilmişlerdir. Bu çalışmamızda, Doğu Anadolu'nun önemli bir ili olan Muş'un yüzölçümü olarak en büyük ilçesi olan Bulanık'ta kurulan halkevi, kuruluşları, faaliyetleri, sahip olduğu imkânlar, halkın bu kurumlara bakış açısı, yönleriyle değerlendirilecektir. Çalışmamızı gerçekleştirirken özellikle halkevlerinin kuruluş sürecine değindikten sonra bahsi geçen iki ilçenin sosyal, ekonomik ve kültürel durumları ile alakalı bilgi verilmesi amaçlanmaktadır

Anahtar Kelimeler: Bulanık, halkodaları, milli mücadele

BULANIK İLÇESİNDE HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ VE ÖNERİLER

Cercis Atahan Atli, Yıldırım ÇELİK, Mahmut YARDIMCI

Bitlis Eren Üniversitesi Hizan Meslek Yüksekokulu, Laborant Veterinerlik Bölümü

<https://orcid.org/0009-0003-5058-3953>

Muş Alparslan Üniversitesi Bulanık Meslek Yüksekokulu, Laborant Veterinerlik Bölümü

<https://orcid.org/0000-0003-0436-2511>

Muş Alparslan Üniversitesi Bulanık Meslek Yüksekokulu, Laborant Veterinerlik Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-1542-3968>

Bu çalışma Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü(FAO), Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK) ve İl/İlçe Tarım Müdürlüğü verileri kullanılarak Muş ili Bulanık ilçesine ait hayvansal üretim istatistikleri incelenerek yaşanan değişimler, mevcut durum ve önümüzdeki yıllara yönelik çözüm önerileri ele alınmıştır. Dünyada sığır varlığı 1980 ve sonrası takip eden yıllarda giderek artmakta 2021 yılı büyükbaş hayvan varlığı içerisinde sığırların yeri %86.3, mandaların yeri %11.5 ve develerin yeri %2.2'dir. Türkiye'de ise 2018 ve 2023 yılları arasında yerli ırk hayvan sayısında dikkat çekici bir azalma meydana gelirken paralel olarak kültür ve kültür melezi hayvan ırklarında ve manda varlığında da düşüşler yaşandığı görülmektedir. Muş ili büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında Türkiye'de 15'inci sırada, manda varlığında ise 6'ncı sırada ve hayvansal ürünlerin değeri bakımından ise 16'ncı sırada yer almaktadır. Bulanık ilçesi 2024 yılı itibarıyla 43.434 baş dişi sığır ve 19.109 baş erkek sığır varlığı ve 165 baş dişi manda ile 49 baş erkek manda varlığı ile toplam 62.757 baş büyükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. 110.805 baş dişi ve 11.038 baş erkek koyun varlığı, 24.905 baş dişi keçi ve 3,721 baş erkek keçi ile toplam 150.469 baş küçükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Geçmiş yıllara kıyasla yerli, melez ve kültür melezi ırk sayılarında ve küçükbaş hayvan varlığında azalmalar dikkati çekmektedir. İl bazında büyükbaş hayvan varlığı sıralamasında 2. sırada küçükbaş hayvan varlığı sıralamasında ise 3. sırada yer alarak il ve ülke ekonomisindeki yeri önem arz etmektedir. Sonuç olarak, Bulanık ilçesinin hayvansal potansiyelinin yüksek katma değere sahip olması ve coğrafi avantajları sebebi ile sürdürülebilir bir hayvancılık açısından genç nüfusun yetiştiriciliğe yönlendirilmesi, yetiştiricilerin ulusal ve uluslararası hibe desteklerden faydalanması önem arz etmektedir. Aynı şekilde ayır ve meraların etkin bir şekilde kullanımını arttırması, yem bitkisi yetiştirme ve silaj yapımı konusunda teşvik edilmesi, birliklerin ürün değerlendirme ve pazarlama konularında etkin görev üstlenmesi gerekmektedir. Bunun yanında suni tohumlamanın arttırılması, salgın hastalıklarla etkin mücadele edilmesi, mevcut barınma alanlarının modernize edilmesi ve yetiştiricilerin organik hayvancılığa teşvik edilmesi konularında desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sığır, Koyun, Manda, Hayvan yetiştirme, Zootekni

BULANIK (KOP/GOP)'IN İSMİ VE TARİHSEL KONUMU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Hasan TAŞKIRAN

Doç. Dr, Bitlis Eren Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-4320-8851>

Anadolu coğrafyasında birçok yerleşim yeri antik dönemlerden itibaren kurulmuş ve isimlendirilmiştir. Yerleşim yerlerinin isimleri, bazen merkezleriyle birlikte, tarihsel süreç içerisinde farklı uygarlıklara ev sahipliği yaptığı için isim ve fiziki olarak bazı değişimler geçirmiştir. İsimlendirmelerde değişmeyen en önemli husus buna kaynaklık eden unsurlardır. Genellikle coğrafyanın yapısal özellikleri, idarecileri veya destansı olaylarla ilgili manalar içermektedir. Bundan dolayı isim ve mana, ilgili yerleşim yerinin tarih, kültür, nüfus ve coğrafyası hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Büyüklüğünü ve her dönemde popülasyonunu korumuş yahut önemli bir geçit noktasında olan merkezlerin isimlerini menşeleriyle birlikte geçirdiği değişimleri müşahade etmek mümkün olduğu halde daha küçük yerleşim yerleri için bu oldukça zor bir durumdur. Bu yüzden birçok araştırmacı küçük yerleşim yerlerini çevresindeki önemli merkezler veya idari bölgeler bağlamında ele almaktadır. Nitekim bu sorun çalışmamızın konusu olan Bulanık için de geçerlidir. Günümüzde Muş'un bir ilçesi olan Bulanık, tarihi geçmişi Eski Çağlara dayanan bir yerleşim bölgesi olmasına rağmen bu yerleşim yerinin almış olduğu isimlerin çeşitliliğini menşeiyle ortaya koymak ve kuruluşunu kesin olarak tarihlendirmek mümkün değildir. Bunun temel sebebi bölgede arkeolojik araştırmaların yeterince yapılmayıp bunların yüzey araştırmalarıyla sınırlı kalmasıdır. Bulanık ve çevresiyle ilgili yapılan sınırlı yüzey araştırmalarında ise önemli arkeolojik eserler elde edilmiştir. Bunlar, Erken Demir Çağı'na (M.Ö. 2000-1000) ve Urartu dönemine ait eserlerdir. Bulanık, tarihi süreç içerisinde farklı kültür ve uygarlıkları temsil eden merkezlerin idari coğrafyası içerisinde yer almıştır. Başlangıcından günümüze kadar Başta Hurriler olmak üzere, Urartu, Pers, Part, Roma, Sasani ve Bizans'ın yanı sıra Müslüman Arap devleti ve hanlıklarıyla birlikte Türk İslam Devletleri (Selçuklu, Ahlatşahlar, Timurlu, Kara Koyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı) hâkimiyeti altında kalmıştır. Yukarıda sıraladığımız hususlardan dolayı Bulanık'ın tarihi süreç içerisinde yer aldığı idari ve coğrafi bölgenin, merkezin yakınındaki önemli şehirlerin ve kentin almış olduğu isimleri menşeleriyle birlikte incelemek gerekmektedir.

Anahtar Kelime: Kop, Bulanık, Tarihi Coğrafya.

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN DOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE YAŞADIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

İsmail DÖNMEZ

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-7792-0169>

Bu araştırmanın amacı Doğu Anadolu bölgesinde görev yapan fen bilimleri öğretmenlerinin Doğu Anadolu genelinde ve fen eğitimi özelinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda nitel yöntemlerden fenomenolojik araştırma deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları Muş ilinde ilçe ve köyde görev yapan dokuz öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşlerini belirlemek için uzman görüşleri ile şekillendirilmiş, yedi sorudan oluşan yarıyapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşlerin güvenilirliğini belirlemek için Miles Hubermann güvenilirlik testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcıların deneyim süresi sekiz yıl ve altında olup, bu öğretmenlerin önemli bir kısmı kırsal bölgelerde yer alan ve/veya dezavantajlı okullarda görev yapmaktadır. Katılımcı fen bilimleri öğretmenlerinin genellikle Doğu Anadolu bölgesinde çalışmanın avantajlarından daha çok dezavantajlarını sıraladıkları görülmektedir. Dezavantajlı olarak öğrenme ortamından kaynaklanan güçlükler, öğrencilerden kaynaklanan güçlükler, aileden kaynaklanan güçlükleri ifade etmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak tüm paydaşların desteği ile öğretim ortamlarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen Bilimleri, Doğu Anadolu Bölgesi, Dezavantaj, Öğretmen, Fenomenolojik Araştırma

19 VE 20. YÜZYILDA HASENAN AŞİRETİ'NİN BÖLGEDEKİ DURUMU

Salih KALKAN

Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,

<https://orcid.org/0000-0002-1221-0158>

19 ve 20. yüzyılda Bulanık, Varto ve diğer bölgelerde önemli bir nüfusa sahip olan Hasenan Aşireti'nin siyasi etkinliği, Muş'un politik açıdan dinamik bir konumda bulunduğu dönemde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, aşiretin siyasal yaşamdaki rollerinin tarihsel açıdan incelenmesine odaklanmıştır. Özellikle, aşiretin Sünni bir yapılanma ve örgütlenme içinde yer alması, toplumsal alanda ayrışmaları ortaya çıkarmıştır. Hasenan Aşireti'nin Osmanlı Devleti'nin Hamidiye Alayları'nda üstlendiği önemli görevlerin yanı sıra Cumhuriyet'in kuruluşuna bakış açısı, Bulanık ve Malazgirt gibi bölgelerden farklı yerlere zorunlu göçlerin nedenleri üzerine yapılan kritik, önemli arşiv kaynaklarıyla desteklenmiştir. Ayrıca, bölgedeki diğer aşiret ağalarının Osmanlı Devleti'ndeki etkinlikleri ile Cumhuriyet'in kuruluşundaki bakış açılarıyla ilgili görüşleri, aşiret ağalarının bu iki oluşum hakkındaki önemli bir yaygınlık kazanmasının nedenleri üzerine yapılan tartışmaları içermektedir. Hasenan Aşireti'nin Hamidiye Alayları'nda oynadığı rolün sonucunda Bulanık, Malazgirt ve Varto bölgelerinde ortaya çıkan toplumsal sorunlar, asayiş sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu üç kaza, toplumsal kutuplaşmayı tetiklemiş ve aşiretçi olgularının yerleşmesinde etkili olmuştur. Aşiretçilik olgusunun etkisiyle farklı aşiretler arasındaki ilişkilerin gerginleşmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde aşiretler arasındaki nüfuz politikaları, şiddet kültürünün yayılmasında etkili olmuş ve günümüze kadar devam eden toplumsal bağların zayıflamasında rol oynamıştır. Aşiretler arasındaki bu rekabet anlayışı zaman zaman şiddetle sonuçlanması toplumsal ilişkilerin bölgede zayıflamasına neden olmuştur

Anahtar Kelimeler: Hasenan Aşireti, Bulanık, Varto, Aşiret

İNGİLİZCE, TÜRKÇE VE KÜRTÇE'DE TEMEL MATEMATİK KAVRAMLARININ ETNOMATEMATİK ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yılmaz MUTLU

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Matematik Eğitimi,

<https://orcid.org/0000-0002-4265-856X>

Bu çalışma, İngilizce, Türkçe ve Kürtçe dillerinde matematik dilinin kullanımını etnomatematik bir çerçevede analiz eder. Etnomatematik, matematiksel bilginin kültürel pratikler ve dil yapıları üzerinden nasıl şekillendiğini inceleyen bir disiplindir. Araştırmamız, bu üç dildeki matematiksel kavramların ve terimlerin nasıl ifade edildiğini, bu ifadelerin yerel kültürel bağlamlarla nasıl etkileşime girdiğini ortaya koymaktadır. Çalışma, dilbilimsel yapıların matematiksel anlatım üzerindeki etkilerini ve bu etkileşimlerin matematik öğrenimi ve uygulamaları üzerindeki potansiyel sonuçlarını değerlendirir.

İngilizce, Türkçe ve Kürtçe dillerinde temel matematiksel kavramlar karşılaştırmalı olarak incelenmiş, bu dillerdeki benzerlikler ve farklılıklar analiz edilmiştir. Özellikle rakamların isimlendirilmeleri, geometrik kavramları ve işlem terimleri üzerinde durulmuştur. Her bir dilin matematiksel kavramları nasıl kodladığı ve bu kodlamanın kültürel öğelerle nasıl ilişkilendirildiği detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Bulgularımız, matematiksel dilin sadece teknik bir araç olmadığını, aynı zamanda kültürel ve sosyal unsurları yansıtan dinamik bir yapı olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, matematik eğitiminde dil ve kültür arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Sonuçlar, matematiksel kavramların öğretiminde ve öğreniminde dilin rolünü yeniden düşünmemiz gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, dil ve matematik arasındaki etkileşim, her bir öğrencinin matematiksel düşünceye erişimini ve bu düşünceyi nasıl içselleştirdiğini anlamamız açısından kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etnomatematik, matematiksel dil, matematiksel kavramlar, matematik öğretimi

1927 VE 1935 YILLARI NÜFUS SAYIMINA GÖRE MUŞ İLİ BULANIK İLÇESİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Ümran ERKOYUNCU

Öğr. Gör., Bingöl Üniversitesi, Solhan Sağlık Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler
<https://orcid.org/0000-0001-9338-627X>

Bulanık ilçesi, 1927 yılı genel nüfus sayımında Bitlis iline bağlı olan Ahlat, Bulanık, Hizan, Malazkirt, Muş, Mutki, Varto gibi ilçelerden bir tanesiydi. 1927 nüfus sayımında Bitlis'e bağlı olan Bulanık, aynı yıl Muş'un il olması ile Muş'a bağlı bir ilçe haline gelmiştir. Nüfus sayımı sonuçlarına göre Bulanık, toplam nüfus, yaş grupları, okur-yazar durumu, medeni hal, meslek, dil, din ve sakatlık verileri bağlamında değerlendirilmiştir.

1927 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Bulanık'ın toplam nüfusu 5.297'dir. Nüfusun 2.632'si kadınlar geri kalan 2.665'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Bölgede nüfus yoğunluğu Bitlis şehir merkezi ile Muş ilçesinde toplanmıştır. Bulanık, Bitlis'in toplam nüfusu içerisinde nüfusu en az olan ilçedir. Bulanık nüfusu yaş oranlarına baktığımızda toplam nüfus içinde en kalabalık grubu 20-45 yaş arasındaki kişiler oluştururken, 71 yaş ve üzeri grup ise en az kişinin olduğu yaş grubunu oluşturmaktadır. Bulanık ilçesinin medeni durum verilerini değerlendirdiğimizde toplam nüfusun 2.869'u bekar, 5.297'si evli, 194'ünün dul ve 5 kişinin ise boşanmış olduğu görülüyor. Okuma-yazma bilen kişi sayısı sadece 8 olup, okuma-yazma bilmeyen kişi sayısı ise 5.289'dur. Meslek dağılımına baktığımızda nüfusun neredeyse tamamının tarımla uğraştığı görülmektedir. Doğum yeri verileri değerlendirildiğinde, 331'nin Rusya, 63'ünün İran, 5'inin Suriye ve 1 kişinin ise meçhul olarak kayıt altına alındığı anlaşılmaktadır. Bulanık toplam nüfusu içerisinde 4.897 kişi doğum yeri bilgisi olarak Türkiye'ye kayıtlıdır.

1927 yılı genel nüfus sayımında Bulanık dinler açısından değerlendirildiğinde, Bulanık'ın toplam nüfusu (5.297) İslam olarak kayıt altına alınmıştır. Sakatlık durumuna göre, Bulanık'ta 5.270 kişinin sakatlığının olmadığı, 27 kişinin ise farklı sakatlıklara sahip olduğu görülmektedir. 1927 genel nüfus sayımı değerlendirmelerinden bir diğeri de ülkede konuşulan dillerin tespiti ile ilgilidir. Bitlis ve ilçelerinde Kürtçenin ağırlıklı olarak konuşulduğu görülmektedir. Toplam nüfusu içinde Kürtçenin yoğun olarak konuşulduğu ilçelerden biri Bulanık'tır. Bulanık'ta 4.932 kişi Kürtçe, 336 kişi Çerkezce ve 29 kişi ise Türkçe konuşmaktadır. 1927 yılı genel nüfus sayımı sonuçları, ülke nüfusunun okur-yazar, evlilik, yaş, dil, din bilgileri açısından oranları ve aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin uyguladığı eğitim, sağlık ve kamu politikalarını anlamak adına çok önemli verilerdir.

1935 yılı ikinci nüfus sayımı sonuçları değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin uyguladığı politikalar ve uygulamalar sonucunda ülke nüfusunda ve gelişiminde artış olduğu görülmektedir. İkinci nüfus sayımı sonucunda Türkiye sınırları içerisinde 7.974,226'sı erkek 8.226,468'i kadın olmak üzere 16.200,694 kişi tespit edilmiştir. Türkiye'nin ilk nüfus sayımından 8 yıl sonra gerçekleştirilen ikinci nüfus sayımına göre Türkiye nüfusu 2.552,424 kişi yani %187 oranında artmıştır. 1935 yılı nüfus sayımında Bulanık nüfusu, şehirde 856'sı erkek 713'ü kadın, köylerde ise 7.117'si erkek 6582'si kadın olmak üzere toplam 15.268'dir. 1927-1935 yılları arasında Bulanıkta ciddi bir nüfus artışı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık'ta Nüfus, 1927 Yılı Nüfus Sayımı, Bulanık'ın Demografisi, 1935 Yılı Nüfus sayımı

ÇOK PARTİLİ DÖNEMDE BULANIK'TA SİYASET (1946-1960)

Nevzat ERDOĞAN

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Sosyal Hizmetler,

<https://orcid.org/0000-0002-0017-0144>

Tek parti rejiminin etkin olduğu yıllarda siyasi alternatifin olmayışı ülkenin her yanında siyasi parti teşkilatlanmasına dönük çalışmaların zayıf kalmasına neden olmuştu. Türkiye’de 1946 yılında başlayan çok partili hayat, doğal olarak siyasi rekabeti ve seçmene yönelik çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu yeni dönemde gerek Cumhuriyet Halk Parti’si (CHP) ve gerekse yeni kurulan Demokrat Parti (DP) ülke genelinde örgütlenme faaliyetlerine girişmiştir. DP teşkilatlanma faaliyetlerine özellikle kırsal bölgelerde yoğunlaşmış ve buradaki seçmene yönelik çalışmalarda bulunmuştur. Siyasi rekabetin ortaya çıktığı yeni siyasal düzlemde CHP de tek partili yıllarda ihmal ettiği ve parti merkezlerini kurmadığı bölgelerde siyasi varlığını güçlendirmek için teşkilatlanma faaliyetlerine hız vermiştir.

İki parti arasındaki siyasi rekabetin yaşandığı illerden biri de Muş ve ilçeleri olmuştur. CHP’nin Muş il örgütü 15 Ekim 1944 tarihinde kurulurken, DP’nin Muş il örgütü ise 1946’da kurulmuştur. Her iki parti, Muş merkezde başlattıkları teşkilatlanma faaliyetlerine zamanla düzenledikleri kongrelerle ilçe ve bucaklara taşımıştır. Hatırı sayılır seçmen sayısı ile Bulanık ilçesi, CHP ve DP’nin siyasi yarışa girdiği ve etkili rekabette buldukları ilçelerden biri olmuştur. CHP Bulanık ilçe teşkilatı 23 Eylül 1945 tarihinde, DP Bulanık ilçe teşkilatı ise 1953’te kurulmuştur.

Bu bildiride çok partili dönemin iki önemli siyasi aktörü CHP ile DP’nin Bulanık’taki parti çalışmaları, kongreler sonucu seçimle belirlenen parti ilçe idare heyetleri, ilçeye bağlı köylerin bu süreçteki durumları ve iki parti arasında yaşanan seçmen geçişlerine yer verilmiştir. Çalışmada ayrıca söz konusu tarihi süreçte gerçekleşen genel ve yerel seçimlerde iki partinin de Bulanık’taki adayları ve seçim performanslarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, çok partili dönem, siyaset

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E İDARİ DÜZENDE BULANIK

Nevzat ERDOĞAN

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Hizmet ve Dışmanlık Bölümü, Sosyal Hizmetler,

<https://orcid.org/0000-0002-0017-0144>

Muş ve çevresi tarih boyunca bölgeyi yöneten siyasal güçlerin mutlak hâkimiyet kurmaya çalıştığı önemli bir bölge olmuştur. Muş, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e değin tesis edilen idari yapılanmada önce nahiye sonra sancak/liva merkezi daha sonra da il merkezi statüsüne getirilmiştir. Tüm bu tarihi süreçte Muş'a bağlı nahiyelerin/bucakların -daha sonra ilçe- sayıları da değişim göstermiştir. Osmanlı yöneticileri, Tanzimat reformları (1839) neticesinde mülki idari sistemini yeniden inşa etmeye çalışmış bu süreçle beraber eyalet, vilayet, sancak ve nahiye statülerinde sıklıkla değişikliklere gidilmiştir. Atılan yeni adımlar, Osmanlı merkezi yönetim anlayışının modernleşme karşısındaki tutumu ile ifade etmekle birlikte taşradaki sosyal dokunun gerçekliğine göre de şekil almaktaydı. Merkeze yakınlık-uzaklık bağlamında ve toprak rejimine bağlı olarak yönetilen bölgelerin mülki idari düzeni de farklılık göstermekteydi. Bu farklılık o kadar çok çeşitli yönetim biçimleri doğurmuştur ki payitaht İstanbul bile kendine has bir yönetim anlayışıyla idare edilmekteydi.

Bulanık'ın idari yapısı tarihi süreç içerisinde ele alındığında; gerek Osmanlı'nın gerekse Cumhuriyet dönemlerinin siyasi, idari, ekonomik ve toplumsal farklılıklarının bilinmesi ve göz önünde tutulması doğru olacaktır. Osmanlı'nın idari yapısının güçlü bir merkezi otorite etrafında taksim edilen adem-i merkeziyetçi bir yapısı vardı. Bu durum yönetim birimleri ile oraları idare edecek yöneticilerin özellikle idari ve ekonomik noktalarda farklılaşmasına yol açıyordu. Osmanlı, yönetim merkezinin uzağında yer alan taşradaki bölgeleri oradaki aşiret ve nüfuzlu kişiler vasıtasıyla da kontrol etme yolunu tercih etmiştir. Aşiret reisleri taşrayı başkentin adına yönetme ve çıkarlarını koruma yetkisine sahipti. Osmanlı taşrada kalıcı ve sorunsuz bir yönetimi tesis etmek için çoğu zaman yöneticileri o bölgeden seçmekteydi. Kuşkusuz bu Osmanlı'nın sahip olduğu nüfusun çok çeşitli olmasıyla da ilgilidir. Cumhuriyet dönemine bakıldığında ise mülki idari yapı daha güçlü bir merkezi yönetim anlayışının kurulması üzerine temellenmiştir. Osmanlı'daki eyalet tipi yönetim anlayışı Cumhuriyet'in ulus devlet anlayışından beslenen üniter devlet modeline ters düştüğünden siyasi ve politik sorunlara yol açabilirdi. Bu nedenle ulus devlet anlayışı, ülkenin her bölgesine yapılan merkezi atamalarla hissettirilmeye çalışılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin mülki idari mekanizmasında idari, ekonomik ve demografik özellikleri itibarıyla tasnif edilen il, ilçe, nahiye, köy gibi yönetim birimlerine yönetici atamaları merkezi irade ile yapılmaktaydı.

Bulanık, Muş'un ilk defa 1924 yılında il olması sonucu ilçe statüsünü elde etmiştir. Ancak dönemin yaşanan siyasi gelişmeleri nedeniyle Muş il olmaktan çıkarılınca Bulanık'ın da statüsünde değişiklik olmuştur. Daha sonraki süreçte kabul edilen kanun ile Bulanık, 2 Haziran 1929 tarihinden itibaren kesintisiz bir şekilde ilçe statüsü elde etmiştir. Bulanık, geçmişte yapılan idari yapıdaki değişimlerle bu günkü yapısına kavuşmuştur. Bu bildiri çalışmasıyla, Osmanlı'dan Cumhuriyete değin Bulanık'ın idari statüsünde yer alan değişimlere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, İdari Düzen, Osmanlı Dönemi, Cumhuriyet Dönemi

BULANIK'IN SESSİZ GÜCÜ: DEZAVANTAJLARI FIRSATA DÖNÜŞTÜREN KADIN GİRİŞİMCİLER

Kenan ÖZMEN, Adnan KÜÇÜKALİ

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0003-4179-9712>

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,

<https://orcid.org/0000-0002-3908-3400>

Son yıllarda, kadınların iş hayatına artan katılımı ve girişimcilik faaliyetlerinde daha fazla yer almaları, gelişmekte olan ekonomiler için büyük önem taşımaktadır. Kadın girişimciliğine destek verilmesi, ekonomik büyümeyi teşvik etmenin, kullanılmayan potansiyeli harekete geçirmenin ve yeni iş sahaları yaratmanın bir yoludur. Bu destek, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmenin ve kadınların iş dünyasındaki potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmelerini sağlamanın bir aracı olarak da görülebilir. Küçük ilçelerde ise, kadın girişimciler giderek artan bir şekilde dikkat çekmektedir. Bu kadınlar, genellikle yerel ekonomilerin canlanmasına ve toplumsal dokunun güçlenmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Küçük ölçekli işletmelerin kurulması ve yönetilmesinde kadınların rolü, yerel pazarlarda çeşitliliği artırarak iş sahaları yaratmaktadır. Bu çalışmada Muş'un Bulanık ilçesinde ikamet eden kadın girişimciler araştırma konusu yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için gerekli olan veriler araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu kapsamda on üç kadın girişimciyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve veriler toplanmıştır. Katılımcılara demografik bilgilerini de içeren on bir soru yöneltilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirildikten sonra görüşmelerin transkriptleri oluşturulmuş ve MAXQDA 2020 bilgisayar programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; kadınlar ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak ve aile gelirine destek olmak amacıyla işletmelerini kurmuşlardır. Kadın girişimciler, işletmelerini kurarken genellikle aile desteğinden ve kredi imkânlarından faydalanmışlardır. Ayrıca, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)'in proje desteklerinden yararlanmışlardır. İşletmelerinin devamlılığını sağlama konusunda hedeflerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulanık ilçesindeki kadın girişimcilerin ekonomik bağımsızlık kazanmalarını ve işletmelerinin sürdürülebilirliğini desteklemek amacıyla, yerel yönetimler ve ilgili kurumlar tarafından kadın girişimciler için özel destek programları oluşturulabilir. Bu destek programları, kadın girişimcilerin işletme kurma sürecinde ihtiyaç duydukları eğitim, danışmanlık ve finansal kaynaklara erişimlerini kolaylaştırmayı hedeflemelidir. Ayrıca, kadın girişimcilerin işletmelerinin büyümesini ve rekabet güçlerini artırmak için pazarlama ve teknoloji gibi alanlarda desteklenmeleri sağlanabilir. Bu politika önerisi, Bulanık ilçesindeki kadın girişimcilerin ekonomik ve sosyal hayatta daha güçlü bir konuma gelmelerine katkıda bulunabilir.

Anahtar kelimeler: Kadın, girişimcilik, girişimci kadınlar, ekonomi, toplumsal cinsiyet

THE QUIET POWER OF BULANIK: WOMEN ENTREPRENEURS TURNING DISADVANTAGES INTO OPPORTUNITIES

In recent years, the increasing participation of women in the workforce and their greater involvement in entrepreneurial activities have been of significant importance for emerging economies. Supporting women entrepreneurship can be seen as a way to encourage economic growth, unlock untapped potential, and create new job opportunities. This support can also be viewed as a means to promote gender equality and enable women to fully realize their potential in the business world. In smaller towns and districts, female entrepreneurs are increasingly gaining attention. These women often make significant contributions to revitalizing local economies and strengthening social fabric. The role of women in establishing and managing small-scale businesses enhances diversity in local markets and creates job opportunities. This study focuses on female entrepreneurs residing in the Bulanık district of Muş. A qualitative research method was employed, and data were collected through semi-structured interviews conducted by the researcher using a predetermined interview form. Thirteen female entrepreneurs participated in face-to-face interviews, and data were gathered accordingly. Participants were asked eleven questions, including demographic information. After the interviews, transcripts were created and analyzed using the MAXQDA 2020 computer program. According to the research findings, women have established their businesses to gain economic independence and support family income. Female entrepreneurs often benefited from family support and credit facilities when setting up their businesses. Additionally, they utilized project support from the Small and Medium Enterprises Development and Support Administration (KOSGEB). It was concluded that they have goals to ensure the continuity of their businesses. To support female entrepreneurs in gaining economic independence and ensuring the sustainability of their businesses in the Bulanık district, local governments and relevant institutions can establish special support programs for female entrepreneurs. These support programs should aim to facilitate access to the education, counseling, and financial resources needed by female entrepreneurs during the business establishment process. Additionally, support can be provided in areas such as marketing and technology to enhance the growth and competitiveness of female-owned businesses. This policy proposal could contribute to empowering female entrepreneurs in the economic and social spheres of the Bulanık district.

Keywords: Women, entrepreneurship, female entrepreneurs, economy, gender equality

ABİRİ'NİN TARİHİ YOLCULUĞU

Salih KORKMAZ

Eğitimci, Bulanık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Muş Bulanık Turgut Özal İlkokulu,

“Adem için bana secde edin” emri ile başladı insanın hayatı. Ve ondan sonra başladı iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin mücadelesi. Ve ondan sonra başladı şirk ile Tevhid’ in savaşı. Ve ondan sonra başladı Adem’ in dünya hayatı. Ve peşi sıra taraf olmaya başladı insan. Nefis ve şeytanın desteklediği şirk her zaman tevhid taraftarlarının yer değiştirmesine sebep olmuştur. Mesela Hz. Nuh, mesela Hz. İsmail, mesela Hz. Musa. Ve nihayetinde dünya tarihinin en büyük göçü, en önemli olayı Hz. Muhammed’ in Mekke’ den Medine’ ye hicreti, insanlık baştan yaşamaya başladı her şeyi. Medine bu en büyük ve en önemli olayın ev sahibi, en büyük irşad rehberinin sığınağı. İslam Mekke’ de doğdu, Medine’ ye sığındı, Medine’ de büyüdü. Allah dinini Medine’ de Hz. Muhammed vasıtası ile tamamladı. Ama ne şirk ile tevhidin savaşı bitti ne de irşad sahiplerinin yolculuğu. Hz Muhammed’ in ashabı ve ehli beyti dağıldı dünyaya, yayıldı İslamiyet. İyi, doğru ve güzelin elçileri kimi zaman barınamadılar bir yerde kimi zaman barındırılmadılar; mesela Kerbela! Kötü, yanlış ve çirkin kol gezerken dünyada oldukları yerde barınamazdı peygamber evladı. Yayıldı dünyaya reyhan çiçeği kokusu, bu güzel koku ile mest oldu Bilican. Reyhan çiçeği kokusu geliyordu Hira’ dan, Kerbela’ dan. Seslendi Hira, cevap verdi Bilican.

Anahtar Kelimeler: Din, imar ve irşad, mürşit, sosyal hayat, hizmet.

İLETİŞİM AMAÇLI WEB SİTE KULLANIM; BULANIK KAMU KURUMLARININ WEB SİTELERİNİN ANALİZİ

Feryat ALKAN, Yakup DİLBİLİR

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0001-9962-4195>

Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,

<https://orcid.org/0000-0001-6874-5998>

Bilgi akışının hızlı bir şekilde sağlanması, kurumun tanıtılması ve hedef kitleye ulaşılması açısından web sitelerinin kullanımı önemlidir. Yaşadığımız dönemde yeni iletişim teknolojileri yaşamımızda belirgin bir şekilde yer almaktadırlar. Gelişen yeni iletişim teknolojileri kurumların küreselleşme amacı gütsün gütmeyen bütün kurumların büyümesine katkı sağlamaktadır. Yeni iletişim teknolojilerinden web site kullanımı rekabetin ve bilinirliğin artmasını sağlayarak kullanımını kaçınılmaz kılmıştır. Web site kullanımı kurumların çalışma anlayışlarını ve şekillerini ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşme ile birlikte oluşan rekabet ortamı kurumların dinamik, yenilikçi ve değişken bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır. Web siteleri kurumla işbirliği sürecinde olan bireylerin internet aracılığıyla iletişimde kalmasını ve kurumun tanıtılmasını sağlamaktadır. Bilgi çağının önemli faktörlerinden bir tanesi olan internet, zaman ve mekân sınırı olmaksızın bilgiye ulaşılmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda kurumların web sitelerinin kullanımı kurum kimliğinin ve kurum imajının hedef kitleye ulaşmasında etkili ortamlardan biridir. Kurumlar, web siteleri aracılığıyla doğru ve hızlı bir şekilde bilgi akışı sağlamaktadır. Kurumlar bilgi alma özgürlüğünü göz önüne alarak, kurumsal yapıları, ürün ve hizmetleri hakkında hedef kitlelerine bilgi vermektedirler. Bu araştırmada Bulanık ilçesinde olan kamu kurumlarından Bulanık Devlet Hastanesi, Bulanık Kaymakamlığı, Bulanık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Bulanık Belediyesi ve Bulanık Meslek Yüksekokulu'nun web sitelerinin duyuru ve haberler sayfasının 1 Ocak - 30 Nisan 2024 tarihleri arasında yapılan paylaşımların sayıları, türleri ve içerikleri incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Web Sitesi, Web Kullanımı, Kamu Kurumları, İnternet

WEB SITE USAGE FOR COMMUNICATION PURPOSES; ANALYSIS OF THE WEB SITES OF PUBLIC INSTITUTIONS

ABSTRACT

The use of websites is important in terms of providing information flow quickly, promoting the organization and reaching the target audience. In the period we live in, new communication technologies have a significant place in our lives. Developing new communication technologies contribute to the growth of all institutions, whether they aim to globalize or not. The use of web sites from new communication technologies has made its use inevitable by increasing competition and awareness. The use of websites reveals the working understanding and forms of organizations. The competitive environment created with globalization enables institutions to have a dynamic, innovative and variable structure. Web sites enable individuals who are in the process of cooperation with the organization to stay in touch and promote the organization through the

internet. Internet, which is one of the important factors of the information age, provides access to information without time and space limitations. In this direction, the use of websites of organizations is one of the effective environments for the corporate identity and corporate image to reach the target audience. Organizations provide accurate and fast information flow through their websites. Considering the freedom of information, organizations provide information about their corporate structure, products and services to their target audiences. In this study, the number, types and contents of the posts made between 1 January - 30 April, 2024 on the announcement and news page of the websites of Bulanık State Hospital, Bulanık District Governorship, Bulanık District Directorate of National Education, Bulanık Municipality and Bulanık Vocational School, which are among the public institutions in Bulanık district, are examined.

Keywords: Website, Web Usage, Public Institutions, Internet

BULANIKTA İKAMET EDENLERİN “BULANIK”A İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Tecelli KARASU

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0003-4218-2802>

Bulanık Muş iline bağlı, tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış zengin bir geçmişe sahip bir ilçedir. Urartular, Persler, Romalar, Bizanslılar gibi medeniyetler bu bölgede iz bırakmışlardır, Selçuklular ve ardından Osmanlı devleti döneminde de Bulanık önemli bir kültür, ticaret ve dini merkez olmuştur. Hali hazırda çeşitli etnik ve dini grupların yaşadığı ilçe nüfuzunun büyük bir kısmı Sünni Şafii mezhebine bağlıdır. Ticaret, tarım ve hayvancılık önemli geçim kaynaklarıdır. İlçede farklı siyasi görüş mensupları barış içerisinde hayatlarını sürdürmektedir. Bununla birlikte küreselleşmenin de etkisiyle son yıllarda yurt dışı ve yut içine doğru güç vermektedir. Dahası X, Y ve Z kuşaklarının yaşadıkları bölgeye dair düşünce ve algılarında farklılık meydana gelmiştir. Dolayısıyla ilçede yaşayanların ilçeye dair düşünce ve algılarını bilimsel olarak ele almak önemlidir. Son yıllarda algı ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda sıklıkla metaforik yöntem tercih edilmektedir. Bu yöntem, araştırılan kavrama ilişkin algıyı mevcut ilişkilerin, benzerliklerin ve anlayışların ötesine taşımaktadır. Yanı sıra zihinde yeni bağlantılar ortaya koyarak düşüncenin daha geniş ve kapsamlı olarak ortaya konulmasını imkan tanımaktadır. Bu bağlamda araştırmada Bulanık'ta yaşayan farklı demografik özelliklere sahip bireylerin “Bulanık” ile ilgili algılarının metaforik olarak tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Katılımcılar Bulanık'ta yaşayanlar arasında amaçlı örnekleme yolu ile belirlenecek 100 kişiden oluşturulacaktır. Araştırmanın verileri katılımcılara dağıtılan “Bulanık ... gibidir. Çünkü...” şeklinde tamamlamaları istenen metaforik algı formu ile toplanacaktır. Toplanan bu veriler tema, kod ve alt kod şeklinde tasnif edilip değerlendirilecektir. Veriler kategorize edilirken sadece üretilen metafora değil aynı zamanda gerekçelerine de dikkat edilecektir. Böylece farklı anlamda kullanılan aynı metaforlar tespit edilmiş olacaktır. Verilerin analizinde kodlama ve ayıklama, örnek metafor derleme, kategori geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik aşamaları takip edilecektir. Çalışma sonucu benzer çalışma sonuçlarıyla kıyaslanarak politikacılara, yasa koyuculara, alan uzmanlarına yönelik öneriler geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Metaforik Algı, Muş

HAFIZANIN MEKÂNSAL İZİ OLARAK MUŞ-KALE MAHALLESİ

Merve Nur KOÇLARDAN

Mimar, Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı

<https://orcid.org/0009-0000-4468-3921>

Araştırma, Muş-Kale Mahallesi'nin hafızalardaki mekânsal izlerini inceleme amacıyla, hatırlama ve unutma eylemlerinin günümüz ile ilişkisini sorgulayarak başlar. Mahalleler, kentlinin ortak belleğini koruyan ve bunları geleceğe aktararak kentlerin hafıza mekânları haline gelen kent parçalarıdır. Muş-Kale Mahallesi kapsamında yürütülen çalışma, bireysel ve toplumsal hafızanın mekândaki izlerini sürmektedir. Hafıza, bir döneme ait toplumsal, siyasi, mimari, kültürel olaylar ve gelenekler ile hem toplumsal hem de bireysel olarak şekillenmekte ve geçmiş-gelecek arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Pierre Nora, hafıza kavramının mekân ile ilişkisini 'hafıza mekânları' kavramı ile anlamlandırmaktadır. Hafıza mekânları, toplumsal deneyimlerin yaşandığı ve toplum için manevi değerleri olan mekânlardır. Geçmişe ışık tutan bu mekânlar varlıkları ile zamanı durdurarak, belli bir olayı, dönemi ve yaşanmış değerleri hatırlatmaktadır. Günümüz kentleşme olgusu içinde fiziksel olarak hızlı bir dönüşümün gerçekleşmesi, geçmişte üretilen değerlerin geleceğe aktarılma sürecinde, toplumsal hafızayı da kaybetmektedir. Bu durum karşısında Pierre Nora, kent tarihinin sürekliliğine ve toplumsal değerlerin önemine vurgu yaparken, hafızanın mekânsal olarak kurulduğuna dikkat çekmektedir. Mekâna atfedilen değerlerin, kültürün, hafızanın tamamen yok olmasını engellemek için hafıza mekânlarının oluşturulmasını savunmaktadır. Çalışma alanı olarak seçilen Kale Mahallesi ise köklü geçmişi ile Muş'un en önemli hafıza mekânlarından biridir. 19. yüzyılın sonlarında çoğunluğunu Ermenilerin oluşturduğu kentte Ermeniler, Türkler ve Kürtler geleneksel şehir merkezi olan Kale Mahallesi'nde birlikte yaşamış ve mahalle bu farklı kültürlerden beslenerek özgün dokusunu oluşturmuştur. Bugün bu farklı kültürlerden insanların bir arada olmaması ve toplumsal yaşantının azalması nedeniyle mahallede bulunan camiler, han ve hamamlar, türbeler ve diğer tarihi yapılar bu hafızanın geride kalan izleridir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, Muş-Kale Mahallesi'nin kent hafızasındaki yerini araştırmak, geçmiş ve günümüz ilişkisini kurarak mahalledeki değişim/dönüşümlerin toplumsal hafıza üzerindeki olumlu/olumsuz etkilerini saptamaktır. Bu sayede araştırma, Muş Kale Mahallesi'ni yalnızca fiziksel, mimari, tarihi olarak değerlendirmek yerine kullanıcı deneyimlerini ön planda tutan ve kullanıcıların hatıralarında yer edinmiş bir hafıza mekanı olarak öne çıkarmaktadır. Böylece mahallenin kendine özgü özelliklerini korumaya ve aidiyet hissini arttırmaya teşvik etmek açısından önem kazanmaktadır. Muş-Kale Mahallesi ile ilişkili literatür taramalarında, bu tarihi mahalleyi hafıza mekânı olarak inceleyen, mahalleyi aidiyet, anı, mekân, hafıza kavramlarıyla ilişkilendiren bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın alandaki boşluğu doldurarak, daha sonra yapılacak olan çalışmalara özgün veriler oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hafıza, Mekan, Muş, Kale Mahallesi, Hafıza Mekânları

MUŞ GELENEKSEL SİVİL MİMARİSİNDE BİR ÖRNEK: SELAHATTİN ÖZTÜRK EVİ

Şahabettin ÖZTÜRK

Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6979-3342>

Muş ve çevresindeki yerel konut mimarisi XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar kullanılmıştır. 1930 yılından sonra gelişen ve yaygınlaşan betonarme yapı malzemesi yapı sektöründe kullanılmaya başlamıştır. Böylece tüm ülkemizde olduğu gibi Muş ve çevresindeki geleneksel metotlar kullanılarak yöredeki anonim usta ve işçiler tarafından inşa edilen sivil konut mimarisinin yok olmasına neden olmuştur. Muş merkez ve bağlı ilçe, belde, köy ve mezralardaki yerel geleneksel mimari yapılar hem plan özelliği, hem de kullanılan malzeme ve yöntemler bakımından farklılık arz etmektedir. Bu durum geniş Muş coğrafyasındaki zengin farklı kültürel yapı, topoğrafya vb. sosyal çeşitliliğin özellikle sivil mimariye yansması şeklinde açıklanabilir. Muş'ta üçü merkez olmak üzere toplam sekiz adet tescilli geleneksel konut yer almaktadır. Günümüze kadar korunarak ulaşabilen Muş yerel mimari özeliğinde bina edilen sivil yapılardan biri ise Bulanık ilçesine bağlı Günbatmaz Köyü'nde yer alan Selahattin Öztürk Evi'dir. Selahattin Öztürk Evi, düz bir arsa üzerinde kuzeybatı-güneydoğu istikametinde dikdörtgen bir formda yerleşmiştir. Yapı, iki katlı, ayırık nizamda, dış sofalı, iki odalı ve düz toprak damlı plan tipine sahiptir. Yapı düzgün kesme andezit tuf taş kullanılarak yığma dolgu yapı tekniğinde bina edilmiştir. Geleneksel konutun giriş kapısında bulunan kitabeye göre yapı Yusuf Ağa tarafından H.1310-1894 yılında bina edilmiştir. Evin üst kat döşemesinin tamamı 1914'de Rusların Muş'u işgali sırasında yıkılmış, daha sonraki dönemlerde birçok kez onarılan yapı, 1995'e kadar kullanılmıştır. Günümüzde kullanılmayan yapı sağlam bir konumda olup zaman kaybetmeden onarılarak kültür ve turizme katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Muş Sivil Mimarisi, Günbatmaz Köyü, Düz Toprak Dam, Çamur Sıva, Geleneksel Tuf Taşı.

MUŞ SU MİMARİSİNDE BİR ÖRNEK: KULLETEYN YAPISI

Şahabettin ÖZTÜRK

Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6979-3342>

Muş ili doğudan batıya devam eden ticaret, kervan, tarihi İpek Yolu güzergâhında yer almasından ve stratejik yapısından dolayı tarihin hemen her döneminde büyük önem taşımıştır. Böylece bölgeye hakim olan her uygarlık başta dini olmak üzere askeri ve sivil birçok mimari yapı inşa etmiştir. Geniş coğrafyaya sahip Muş, doğal su kaynakları bakımından oldukça zengin bir konumdadır. Sivil mimari içerisinde yer alan ildeki su mimarisinde, köprü, hamam, çeşme, değirmen ve kulleteyn yapıları inşa edilmiştir. Muş ili Bulanık ilçesi, Mollakent beldesinde yer alan kadim mimari eserlerden cami, medrese, türbe, tarihi mezarlık, yer altı tahıl ambarları, konut yapıları ve kulleteyn mimari yapıları ile donatılmıştır. Anadolu'da ender bulunan kulleteyn yapısının en özgün mimari yapısı Mollakent'te yer almaktadır. 1988 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca kulleteyn tescil edilerek kayıt altına alınmıştır. Dikdörtgen planlı kapalı bir mekândan oluşan kulleteyn (havuz) dört yönde tek kademeli abdest alma seki ile çevrelenmektedir. Havuz yaklaşık bir buçuk metre derinliğinde su dolu havuzun ortasında yakın döneme özgün olmayan yuvarlak bir sütun ile köşelerden dört adet kolon üzeri döşeme olarak kapatılmıştır. Havuz içerisinde yer alan su membasından havuza dolarak dışarıya drene edilmektedir. Havuzun çevresinde yer alan düz bölüm namaz kılmak için kullanılmaktadır. İslam inancında Şafi mezhebine mensup insanların özellikle sabah namazında önce, su dolu havuz içerisinde boy abdesti alarak namazlarını eda ederler. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan kulleteyn yapısının banisi, hamisi ve inşa tarih kesin olarak tespit edilmemiştir. Ender bulunan söz konusu mimari su yapısının özgün haline dönüştürme onarım çalışmaları yapılarak bölge kültür ve turizmüne önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muş Su Mimarisi, Mollakent, Kulleteyn Su Yapısı, Havuz, Tüf Taşı.

BULANIK'TA ERMENİ KÜLTÜRÜNÜN AYAK İZLERİ

Ahmet GÖKÇEN

Doç. Dr., Samsun Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0002-8150-1880>

Yirminci yüzyılın başlarına değin bölgenin hâkim etnik grubu olan Ermeniler, Bulanık ilçesinin bağlı olduğu Bitlis (Pağışt) ve Muş (Daron) illerinde yaşamlarını iki bin yılı aşkındır sürdürmekteydi. Ermenilerin uzun süren siyasi ve kültürel üstünlüğünün bu kadar kısa bir sürede yok olmasında tabii ki toplum ve idare nezdinde oluşan büyük -dini ve politik- tutumların ve tedbirsizliklerin büyük bir payı vardır. Buna rağmen bölge kültürünün birçok ögesinde Ermeni kültürüne ait izler bulunmaktadır. Yemekler, kelimeler (dil) , geçiş ve kutlama törenleri, mimari yapılar, giyim tarzları, gündelik hayata ilişkin çeşitli teknikler ve pratikler, inançlar bölgedeki diğer etnik grupları etkilemiştir. Bununla birlikte evlilikler başta olmak üzere birçok kültürel etkileşim biçimleri ve bir arada yaşama pratikleri de Ermeni kültürüne dair izlerin diğer kültürler tarafından taşındığını göstermektedir. Çalışmanın amacı literatürden yola çıkarak bu kültürel öğeleri ortaya koymaktır. Bu kapsamda, Bulanık yöresinde Ermenilerin varlığını ve kültürünü ortaya koyan eserlerden hareketle bugün hangi öğelerin nasıl ve kimler tarafından varlığını sürdürdüğü analiz edilecektir. Çalışmanın sonucunda popülasyonunun azalmasına ve bir çok yapısal öğenin ortadan kaldırılmasına rağmen Ermenilerin bazı kültürel öğelerinin -çeşitli kültürler tarafından taşınarak- bugüne ulaştığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ermeniler, Bulanık, Kültür

BULANIK YÖRESİNDE İHMAL EDİLEN KİSTİK EKİNOKOKKOZİS VE KORUNMA YOLLARI

Selahattin AYDEMİR, Kenan KAÇAK, Abdalbaki DEMİR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Parazitoloji Anabilim Dalı, Tıbbi Parazitoloji,

<https://orcid.org/0000-0002-0941-2779>

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Parazitoloji Anabilim Dalı, Tıbbi Parazitoloji,

<https://orcid.org/0000-0002-5003-4917>

Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Biyokimya, <https://orcid.org/0000-0002-6867-4410>

Kistik ekinokokkozis (KE), *Echinococcus granulosus* sensu lato tür kompleksinin neden olduğu ihmal edilmiş zoonoz bir parazitozdur. Türkiye'de yerel nüfusun aktif olarak hayvancılıkla uğraştığı ve köpeklerle yakın temas halinde olduğu kırsal bölgelerde KE endemiktir. Bir bölgede KE yaygınlığının en önemli sebeplerinden biri o bölgede özellikle başıboş köpekler tarafından kistik ekinokokkozisli organların tüketilmesi ve bu köpeklerin rastgele her yere dışkılamaıdır. Bu çalışmanın amacı Bulanık yöresinde kistik ekinokokkozis riskini irdelemek ve bu hastalıktan korunma yollarını belirlemektir. Bulanık yöresinde KE yaygınlığı ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Ancak Muş ve yöresinde yapılan bir çalışmada köpeklerde %9, insanlarda %4,1, sığırlarda %19,4, koyunlarda %12,7 ve keçilerde %16,4 gibi yüksek oranda KE görüldüğü bildirilmiştir. Bu sonuçlar Bulanık yöresinde de KE'nin yaygın olabileceğinin bir göstergesidir. Öte yandan Bulanık İlçe Kaymakamlığına göre ilçe sınırları içerisinde yaklaşık 300.000 adet koyun ve keçi ile yaklaşık 60.000 adet sığır yetiştirilmektedir. Ayrıca ilçede sokak köpeklerinin sayısı da oldukça fazladır. İlçede hayvancılık, çoğunlukla meraya dayalı olarak geleneksel yöntemlerle yapıldığından hayvanların enfekte köpek dışkılarıyla temas ederek KE yaygınlığını artırma ihtimali yüksektir. Ek olarak, geleneksel hayvancılıkta kontrolsüz hayvan kesimleri yapıldığından bu hayvanlara ait KE'li organların köpekler tarafından tüketilme ihtimali yüksektir. Bu ihtimaller çerçevesinde Bulanık yöresinde KE yaygınlığının yüksek olması beklenmektedir. Kist hidatik yaygınlığını azaltmak için, çiftlik hayvanların kesimi esnasında saptanan KE'li organlar köpeklere yedirilmeden imha edilmeli ve bu konuda halkı bilinçlendirecek çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca hem sahipli hem de sahihsiz köpeklerin yıllık parazit kontrolleri yapılmalı ve enfekte olanlar tedavi edilmelidir. İnsanlar enfeksiyondan korunmak için kişisel temizlik kurallarına dikkat etmeli, içme ve kullanma sularını arıttıktan sonra tüketmeli, çiğ yenen sebze ve meyveleri bol su ile iyice yıkandıktan sonra tüketmelidir. Ayrıca köpeklerin okşanması ve sevilmesi sırasında parazit yumurtalarının ellere bulaş ihtimali olduğundan, köpeklerle temastan sonra eller bol su ve sabunla yıkanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Echinococcus granulosus, Hijyen, Köpek

BULANIKTA TASAVVUF GELENEĞİ VE MUTASAVVIFLARIN TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Şaban ARGÜN

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi,

Temel İslam Bölümleri

<https://orcid.org/0000-0001-5505-9956>

Bulanık'ta tasavvuf geleneği XV. yüzyıla kadar uzanmaktadır. İlk Sühreverdiyye tarikatının bir merkezi olan Bulanık, daha sonra Kadiriyye ve Nakşibendiyye tarikatlarına ev sahipliğe yapmıştır. Hali hazırda ilçede en yaygın olan tarikat Nakşibendiyye tarikatıdır.

Bulanık tasavvuf geleneğine icmalı olarak baktığımızda yörenin mutasavvıflarının Sünni geleneğe bağlı olduklarını ve tekke-medrese görevlerinin yanı sıra topluma çeşitli konularda önderlik ettiklerini görmekteyiz. Bu tebliğimizde şeyhlerin halk üzerindeki nüfuzu ve halkın günlük problemlerinde şeyhlere müracaat etmeleri gibi yörenin mutasavvıfları ile halk arasındaki ilişki ele alınacaktır. Bu çerçevede şeyhlerin halkla olan ilişkilerinin tarihi süreç içerisinde nasıl bir değişime uğradığı incelenecek ve değişimin neden ve sonuçları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Tasavvuf Geleneği, toplumsal etki

BULANIK'TA YAZILI EDEBİYAT VE TEMSİLCİLERİ

Nevzat EMİNOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Kürt Dili ve Edebiyatı Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0002-4980-7556>

Yazılı eserler ve yazarlar, toplumların medeniyet seviyelerini gösterdiği gibi, ait oldukları şehirlerin ruhunu ve kimliğini de oluşturur. Milattan önce 3000li yıllarda yazının medeniyet coğrafyamız içinde yer alan Mezopotamya'da icadıyla beraber insanlık tarihi için aydınlık bir dönemin kapısı da açılmış oldu. Yazı ve yazılı edebiyata kaynaklık eden sosyal, kültürel ve coğrafi unsurlara baktığımızda, bunların başında şehircilik, ticari hayat, eğitim kurumları, siyasi istikrar gibi olgular gelmektedir. Bulanık ve çevresinde Türkçe ve Kürtçe olarak üstün ve yetkin örneklerine rastladığımız yazılı edebiyatın, bu dillerdeki ilk ortaya çıkış serüvenine baktığımızda, söz konusu bu tarihsel altyapıyı görmek mümkündür. İslam dininin ortaya çıkmasıyla Kürtlerin yedinci ve Türklerin de sekizinci yüzyılda İslam'ı gönüllü bir şekilde kabulü, edebi eserlerin bu iki kardeş dilde ortaya çıkmasında dönüm noktası oldu. Bulanık kadim bir kent olarak sahip olduğu aktif ticari hayat, ilçe merkezi ve bağlı kasaba-beldelerdeki şehircilik iklimi, İslami dönemin başlangıcından beri başat eğitim kurumları olan ve köylere kadar yaygınlık kazanan medreseler ile Cumhuriyet dönemindeki modern mektep ve okullar, yazılı kültürün kaynağını oluşturmaktadır. Bulanık'ımızdaki kadim medrese geleneğine dayalı eğitim kurumları eski kalitede olmasa da günümüzde de modern eğitim kurumları ile beraber eğitim faaliyeti yürütmektedirler. Bu nedenle Bulanık'ta günümüzde dahi modern edebi ürünler yanında, klasik tarz edebi eserler veren yazarlar yetişmektedir. Bu nedenle Bulanık, renklerimiz ve zenginliğimiz olan farklı dillerde eserlerin verilebildiği çok kültürlü bir ilim merkezi olmanın yanı sıra, yazılı edebiyatın değişik tarz ve türlerine ait ürünleri verebilen yazarların yetiştiği bir şehir kimliğine de sahiptir. Bu çalışmamızın amacı geçmişten günümüze Bulanık ve çevresi yazılı edebiyatını araştırmak ve bu alanda eser vermiş olan şahsiyetleri ve ürünlerini tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Yazılı kültür, Şair, Yazar, Bulanık.

BULANIK'TA DENGBEJLİK EDEBİYATI

Gülistan ÇOBAN EMİNOĞLU
Araştırmacı-yazar, Muş Alparslan Üniversitesi

Dengbêjlik geleneği Kürt halk edebiyatının önemli bir koludur. Klasik dönemde medreselerin kaynaklık ettiği yazılı Kürt edebiyatından farklı olarak, “dengbejlik” daha çok sözlü şekilde yaygınlık kazanmıştır. “Deng” yani “ses” ve “bêj” yani “söz/söyleme” sözcüklerinin birleşmesinden oluşarak kavramlaşan “dengbejlik”, ses ve söze dayalı bir sanattır aynı zamanda. “Dengbêj” bu edebî sanatın icracısına verilen addır. İcra edilip seslendirilen esere de “kılâm” denir. “Kılâm” da “söz”, “kelâm” sözcüklerinden türemiş olup dengbêjlik eserlerinin özel, terimsel adı olmuştur. Dengbejlik edebiyatı, ön Asya’da geniş bir coğrafi alanda yerleşik ve Kürtçenin konuşulduğu geniş topluluklar içinde yaygınlık kazanmıştır. Bu coğrafya içinde, bu sözlü edebî geleneği bir sanat inceliği ile icra eden usta anlatıcı ve seslendiricilere kaynaklık ederek öne çıkan bölge ve merkezler vardır. Serhat dediğimiz Kuzeydoğu Anadolu yöresi ve özellikle de Bulanık, Muş ve çevresi dengbejlik kültürüne kaynaklık eden önemli bölgelerden biridir. Bulanık geçmişten günümüze birçok dengbej yetiştirmiş olup bu alanda adından söz ettiren bir yöredir. Bulanık’taki canlı, aktif dengbêjlik kültürü aynı zamanda birçok dengbêj simayı da buraya çekmiştir. Söz konusu bu kültürel atmosfer, dengbêjlik edebiyatının üretim ve gelişim bağlamını oluşturarak Bulanık ve çevresinin bu edebî geleneğin bir merkezi olmasını sağlamıştır. Dolayısıyla bu geleneğin günümüze kadar oldukça canlı ve aktif bir şekilde yaşandığı ve yayıldığı merkezlerden biri de Bulanıktır. Şimdiye kadar Bulanık dengbêjliği ve dengbêjleri ile ilgili önemli bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum çalışmamızı daha da önemli ve gerekli kılmaktadır. Çalışmamızda dengbejlik geleneği hakkında temel bilgiler vererek Bulanık dengbêjliğini ve dengbêjlerini tanıtır ve değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Dengbejlik, Bulanık, Dengbej

BULANIK ATASÖZLERİNDE GEÇEN BAZI MOTİFLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ümit Işık

Öğr. Gör., Fen Edebiyat Fakültesi, Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı

<https://orcid.org/0000-0001-5173-0570>

Kadim geçmişinde en eski dönemlerden itibaren önemli bir yerleşim yeri olan Bulanık/Kop, birçok gücün hâkimiyet kurduğu önemli bir coğrafya olmuştur. Yerleşim ve ekonomik faaliyetleri kısıtlayan fiziki şartlarına rağmen Bulanık, farklı din, dil ve kültürlerle kaynaklık etmiştir. Bu zengin ortak kültür beraberinde güçlü bir sözlü kültür geleneğini ortaya çıkarmıştır.

Atasözleri bir toplumu oluşturan bireylerin günlük olguları anlatmak için kullandıkları geleneksel söz kalıplarıdır. Aynı zamanda bir dili konuşan ulusun kültürünü, kendi toplumlarının düşünce dünyasını, yaşam deneyimlerini ve birikimlerini yansıtmaya sebebiyle de önemli bir kültür taşıyıcısıdır. Her bölgenin hatta şehrin kendine has kültürel farklılıkları vardır. Bulanık bu bağlamda yoğun ve zengin bir kültüre sahiptir.

Atasözü, Anonim halk edebiyatı türlerinden biri olarak her dil ve kültür dairesinde bir sözlü kültür ürünü olarak farklı adlandırmalarla karşımıza çıkmaktadır. “İlk olarak “sab/sav” olarak adlandırılan, yerine ilerleyen dönemlerde “atalar sözü” ile birlikte, İslamiyet’i kabulün ve Arap-Fars kültürlerinin de etkisiyle “mesel”, “emsâl”, “durub-ı emsal” terimleri kullanılmaya başlanmıştır” (Oğuz, vd., 2015:207). Şimdi ise yaşadığı dil ve kültüre bağlı olarak Türkçe “atasözü” “atalar sözü” “mesel”, Kürtçe de ise bölgelere göre “Gotinên pêşyan”, “Gotinên mezinan”, “Gotinên berê” hatta bazı bölgelerde “meselok” veya “metelok” gibi terimleri kullanılmaktadır. Bulanık bölgesinde atasözlerde sık geçen motifler; *Misafirperverlik* genel olarak kültürümüzde önemli bir yer edinen motiflerdendir, haliyle bölgede önem verilen, önemsenen ve yoğun olarak kültüründe yer edinmiştir. *Mevsim* motifi bu bölgede genel olarak iki kavram üzerinde yoğunluk kazanmıştır. Birincisi kış mevsiminin zor geçmesi ile ilgili olan atasözleri ikincisi ise baharın güzelliğini ifade eden atasözleri yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölgede aile kavramı çok önemli ve vazgeçilmez bir unsurdur. Bu aile içerisinde fedakârlığıyla, sadakatiyle, aile bütünlüğü sağlamasıyla, hoşgörüsü ve vicdanı ile ön plana çıkan *kadın* motifi yoğun bir şekilde işlenmektedir. *Sembolik rakam veya sayılar* birçok; efsane, destan, mitoloji, masal, atasözü gibi türlerde geçmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Atasözleri, Sözlü Kültür, Halk Kültürü.

BULANIKLI ANNELERİN 0-1 YAŞ DÖNEMDE ÇOCUKLARINI BÜYÜTMEDE KULLANDIKLARI GELENEKSEL YÖNTEMLER

Turgut AKYOL

Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet ve Koruma Bölümü

<https://orcid.org/0000-0003-3122-5993>

Geleneksel yöntemler geçmişten günümüze kullanılmakta olan ancak modern tıp ve sağlık uygulamaları ile desteklenmeyen, kültürlerin manevi inançları, uygulamaları, tutum ve davranışlarını ve yaşam tarzlarını etkileyen yöntemlerdir. Günümüzde özellikle Türkiye'nin farklı bölgelerinde farklı yöntemler kullanılmakta, yapılan yanlış yöntemler neticesinde birçok çocuk mortalite ve morbidite açısından yüksek risk altındadır. Modern tıbbın gelişmesi ve doğru bilgiye erişim kolaylığı olmasına rağmen hala aynı yöntemlerle devam eden toplumlarımızın olması riskin devam ettiğinin göstergesidir. Bu çalışmada amaç; geleneksel yöntemlerin literatür incelemesi yapılarak yöntemlerin etkilerini incelemek. Çalışmamızda Muş'un Bulanık ilçesinde yetişkin annelerin yenidoğan döneminden bebeklik dönemin sonuna kadar kullandıkları geleneksel yöntemler, uygulanma nedenleri ve yenidoğan sağlığı üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Sonuç olarak, uygulanan geleneksel yöntemlerin bazılarının çocukların sağlığına fayda sağladığı, bazılarının herhangi bir etkisi olmadığı ve bazılarının ise ciddi ya da ölümcül sonuçlar yarattığı belirlenmiştir. Ülkemizde çeşitli yörelerde ve kültürlerde uygulanan bu yöntemlerin doğurduğu sonuçların bilinmesi, hemşirelere, ana-çocuk sağlığı çalışanlarına ve aile bireylerine bu konunun önemi hakkında eğitim programları düzenlenmesi, yenidoğanda geleneksel uygulamalar ile ilgili ölçekler geliştirilmesi ve yenidoğan döneminde geleneksel yöntemler uygulanan çocukların ileriki yaşlardaki sağlık durumlarını inceleyen araştırmalara yer verilmesi önerilir

Anahtar Kelimeler: Anne, bebek, çocuk, geleneksel yöntemler, hemşire

TRADITIONAL METHODS USED BY BULANIK MOTHERS TO RAISE THEIR CHILDREN DURING THE 0-1 YEAR OLD PERIOD

Traditional methods are methods that have been used from past to present but are not supported by modern medicine and health practices and affect the spiritual beliefs, practices, attitudes and behaviors and lifestyles of cultures. Nowadays, different methods are used especially in different regions of Turkey, and as a result of incorrect methods, many children are at high risk of mortality and morbidity. Despite the development of modern medicine and ease of access to accurate information, the fact that we still have societies that continue with the same methods is an indication that the risk continues. The aim of this study is; To examine the effects of traditional methods by conducting a literature review. In our study, the traditional methods used by adult mothers from the neonatal period to the end of infancy, the reasons for their application and their effects on newborn health in Muş's Bulanık district were examined. As a result, it has been determined that some of the traditional methods applied benefit the health of children, some have no effect, and some have serious or fatal consequences. Knowing the results of these methods applied in various regions and cultures in our country, organizing training programs for nurses, maternal and child health workers and family members about the importance of this issue,

developing scales related to traditional practices in newborns, and conducting studies examining the health status of children to whom traditional methods are applied in the neonatal period, in later ages. It is recommended to include

Keywords: Mother, baby, child, traditional methods, nurse

BULANIK'A ÖZGÜ GELENEKSEL YEMEKLER

Metin BOSTANCI

Eğitimci, Bulanık Halk Eğitim Merkezi Müdürü

Bulanık ilçesi kökleri çok eskilere dayanan ve toplumsal dokusunda kozmopolit bir zenginliğin hâkim olmasından kaynaklı olarak güçlü bir mutfak kültürüne sahiptir. Bu çalışmada, özellikle yöre ile özdeşleşen geleneksel yemeklerin isimleri, malzemeleri ve yapılışı hakkında bilgiler verilecektir. Modernleşmenin taşraya gün geçtikçe daha fazla sirayet ettiği bu zamanda yeni ulusal ve uluslararası tüketim alışkanlıkları ortaya çıkmaktadır. bu durum yeni nesiller arasında daha fazla rağbet görülmesi yüzyıllara dayanan ve yörenin kimliği ile önemli bir doku kazanmış olan geleneksel yeme ve içme kültürü ise unutulmaya yüz tutmuştur. Bulanık ve çevresinde saha araştırmasına dayalı olarak tespit ettiğimiz bazı yöresel yemekler birkaçı şunlardır: AvsiraToraqê, Cağ, DolmêRoviya, GıraraDew/Yayla Çorbası, Gulık/Çiriş, Halise, Keledoş, Kereng/Kenger, Lahana/Kelem Sarması, Xaşil ve Tırşo Yaprağı Sarmasıdır. Bu bildiride, Bulanık ilçesinin kültürel bir zenginliğini resmeden ve günümüzde yeme içme kültürünün hızla değişim gösterdiği bu sırada yeni genç kuşaklara geçmişin izlerini taşıyan geleneksel yemek mirası hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Kültür, Gelenekselik, Yemek, Yeni Nesiller

SEYAHATNAMELERDE MUŞ SURP GARABET MANASTIRI

Semra IŞIN

Dr. Öğretim Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı,
<https://orcid.org/0000-0002-8910-8004>

Geçmişten günümüze birçok seyyah farklı coğrafi bölgeleri ziyaret ederek gördükleri yerlerin gelenek ve görenekleri, kültürel mirası ve tarihi geçmişine dair anekdotlarını kaleme aldıkları seyahatnameler yazmışlardır. Dolayısıyla seyahatnameler, iletişim ve aktarım araçlarının kısıtlı olduğu dönemlere dair spesifik bilgileri günümüze taşıdığı için oldukça değerli eserlerdir. Bu nedenle, son dönemde bilimsel çalışmalarda çok fazla kullanılan kaynaklar haline gelmişlerdir. Birçok medeniyete ve millete ev sahipliği yapan Anadolu da seyyahların uğrak noktası olmuştur. Bir dönem Ermenilerin yoğunlukta yaşadığı Muş da seyyahların ziyaret ettiği yerler arasındadır. Polonyalı Simeon, James Brant, Henry Fanshawe Tozer bölgeyi ziyaret eden isimlerden sadece birkaç tanesidir. Bahsi geçen seyyahların eserlerine Muş özelinde bakıldığında Surp Garabet Manastırı öne çıkmaktadır. Zira kaynaklarda Klagavank, Saint Charles Monastery, the Holly Precursor, Deyr-u Çengel, Çanlı Kilise ve Çengelli Kilisesi gibi farklı isimlerle anılan ve Krikor Lusavoriç tarafından kurulan Surp Garabet Manastırı hem Muş'un hem de Ermenilerin ilk manastırlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda bilhassa yabancı gezginlerin oldukça ilgisini çekmiştir. Bu çalışmanın amacı da 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar bölgeyi ziyaret eden kimi seyyahların eserlerinden hareketle Muş Surp Garabet Manastırı hakkında bir izdüşüm oluşturmak; tarihi süreç içindeki önemini ve değişimini ele almaktır.

Anahtar Kelime: Seyahatnameler, Ermeni, Muş, Surp Garabet Manastırı.

TARİHİ MEZAR TAŞLARI

Edip YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları
Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0002-9041-2396>

Ecdadımız İslâmiyet’i kabul ettikten sonra İslam öncesi bazı geleneklerini beraberlerinde getirdikleri gibi, mezar yapıları ile ilgili adetlerini de bir nevi İslâmî kılıfa büründürerek devam ettirmişlerdir. *Kurganların yerini Türbe ve Kümbetler, Balbalların yerini mezar taşları* almıştır. Sadece bununla da yetinmemişler; mezar taşlarına naksettikleri birbirinden güzel kitabelerle ziyaretçileri düşündüren, dünyanın faniliğini vurgulayan ifadelere yer vermişler; ziyaretçilere tebliğ vazifelerini ölümlerinden sonra da bu şekilde devam ettirmişlerdir. Bunun ilk ve harika örneklerini Anadolu’nun fethinden sonra yerleştikleri Bitlis ili Ahlat ilçesinde bir açık hava müzesi görünümünde olan Ahlat Mezar taşları ile veren ecdadımız; Selçuklular, Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlılar dönemlerine Anadolu ve Balkanlarda inşa ettikleri birbirinden güzel birçok mimari eserler yanında, yaptıkları türbe ve kümbetler, sandukalı ve şahideli mezarların değişik örnekleri, birçok olumsuzluklara rağmen, günümüze kadar gelebilmiştir. Günden güne tahribata uğrayarak yok olan bu güzide ibret levhalarının korunarak gelecek nesillere aktarılabilmesi için yerel yöneticilerin ve Kültür Bakanlığımızın konunun üzerinde hassasiyetle durması gerektiğini ifade etmek istiyoruz.

Biz bu çalışmamızda Doğu Anadolu’da özellikle Bulanık ilçesinde yaptığımız araştırmalarda tespit ettiğimiz tarihi mezar taşlarını, tipolojik özellikleri ve kitabe içerikleri ile nazara vermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, mezar, mezar taşı, şahide, kitabe

SOSYOEKONOMİK GÖSTERGELER BAĞLAMINDA BULANIK İLÇESİ

Necip DÜNDAR

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisat Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-9408-8669>

Abdulmecit YILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisat Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-6228-6601>

Bu çalışma, Muş ili alanının yaklaşık üçte birini kaplayan Bulanık ilçesinin sosyoekonomik göstergelerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Bulanık, 525.2 km²'lik yüzölçümüyle ilin ikinci en büyük ovasına sahip olup, tarım ve hayvancılık açısından büyük bir potansiyele sahiptir. İlçede, buğday, ayçiçeği, mısır, şeker pancarı, lahana, kavun ve karpuz gibi çeşitli tarımsal ürünler yetiştirilmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık faaliyetleri ile süt ve süt ürünleri üretimi de önemli bir potansiyele sahiptir. Ayrıca, ilçenin mevcut tarımsal alanların çok kullanılmamış olması ve zirai ilaçlamalarla kirlenmemiş olması özellikle son yıllarda önemi artan organik tarımın alanında da yatırımcılara önemli fırsatlara sağlamaktadır. Bunlara ek olarak, ilçede doğal kaynak tuzu ve kewke (neynik) taşı gibi küçük çaplı sanayi üretimi de yapılmaktadır. Çalışmanın ana hedefi, Bulanık ilçesinin sosyoekonomik göstergelerini zaman içinde detaylı bir şekilde analiz ederek, ilçenin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemektir. Bu kapsamda, demografik yapı, tarımsal ve hayvansal üretim, sanayi, kültür ve turizm gibi temel göstergeler incelenmiştir. Çalışmada ikincil veri kaynakları kullanılmıştır. Özellikle, TÜİK ve İl Tarım Müdürlüğü gibi resmi kuruluşlardan elde edilen veriler ışığında Bulanık ilçesinin sosyoekonomik durumunun zaman içindeki gelişimi incelenmiştir. Bulanık İlçesi'nin sosyoekonomik analizi, ilçenin ekonomik ve toplumsal yapısını anlamak için önemli bir kaynak olacaktır. Bu çalışma, ilçenin mevcut durumunu değerlendirerek gelecekteki kalkınma stratejilerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muş, Bulanık, Tarım ve Hayvancılık, Kültür ve Turizm

BULANIK'TA YAŞAYAN KUZEY KAFKASYA HALKLARINDAN OSETLERDE KÜLTÜR, KİMLİK VE FOLKLOR

Cander KARDAŞ

Doç. Dr., Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-8557-8706>

Türkiye'nin coğrafi konumunun elverişli olması tarih boyunca zorunlu veya gönüllü göçlere sahne olmuş bir bölge olmasına yol açmıştır. En eski dönemlerden başlayarak günümüze kadar bu göçler devam etmektedir. Çarlık Rusya'sının Kafkasları sınırlarına katmaya karar vermesi ve hemen bunu yapmaya başlaması beraberinde büyük nüfus hareketlerini de getirmiştir. Kuzey Kafkasya'dan 19. yüzyılın ikinci çeyreğinde başlayan göçler 1864'te ve 1878 Osmanlı Rus savaşından sonra zirve yaparak Cumhuriyete kadar hareketliliğin devam etmesine yol açmıştır. Bu savaşların etkisiyle Kuzey Kafkasya halklarından olan Osetlerin de bir kısmı kara yoluyla bir kısmı da deniz yoluyla Osmanlı İmparatorluğuna göç etmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu bu göçlerle gelen insanları imparatorluğun farklı bölgelerine yerleştirmiştir. Kuzey Kafkasya'dan Osmanlı'ya göç edenler arasında Çerkez, Çeçen, İnguş-Çeçen, Avar, Lezgi, Oset gibi topluluklar ile Nogay, Kumuk, Tatar gibi Türk toplulukları yer almaktadır. Sözü edilen toplumlardan bir kısmı Muş ve çevresine yerleştirilmiştir. Aynı dönemde Muş'un Bulanık ilçesinin birkaç köyüne de Osetler yerleştirilmiştir. Günümüzde farklı nedenlere bağlı olarak yaşanan göçler neticesinde Bulanık'taki Oset nüfusu oldukça azalmıştır. Osmanlıdan günümüze Kafkasya halklarının tamamına Çerkez denilmektedir. Çerkez kimliği kültür benzerliği olmasına rağmen farklı toplumlar ve dillerden oluşan bir üst kimlik şeklinde kullanılmaktadır. Bulanık'ta yaşayan Osetler yakın tarihe kadar dil, kültür ve folklorik özelliklerini korumaktaydılar. Ancak günümüzde nüfusları çok azaldığından kültürel olarak çevreye adapte olmuş Osetçe ise sadece orta yaş üstü kişiler tarafından bilinen bir dil haline gelmiştir. Çalışmada kullanılacak veriler literatür sahaya çıkılarak yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda elde edilecektir. Çalışmamızda Bulanık Osetlerinin demografik yapısı, kültürleri ve folklorlarında yaşanan dönüşüm incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Bulanık, Oset, Kuzey Kafkasya, Folklor

AHMET CAFEROĞLU'NUN DERLEDİĞİ METİNLERE GÖRE MUŞ-BULANIK TEREKEME AĞZININ BELİRLEYİCİ SES ÖZELLİKLERİ

Nurcihan GÜNEŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-9275-0196>

Bir Türk boyu olan ve Karapapaklar adıyla anılan Terekemeler'in yaşadığı bölge genel olarak Gürcistan, Azerbaycan, İran ve Türkiye'yi içine alan geniş bir coğrafyadır. Türkiye'de ise yoğun nüfusla yaşadıkları bölgelerden birisi de Muş'un Bulanık ilçesidir. Muş-Bulanık ilçesine 1926-1932 yıllarında Gürcistan ve Kars bölgelerinden göç ederek yerleşmişlerdir. Yaşadıkları coğrafyaya bağlı olarak zengin bir sözlü kültüre sahip ve özellikle de aşıklık geleneğini etkin bir biçimde yaşattıkları bilinen Terekemeler, Bulanık ağzının bugünkü şeklini almasında önemli ölçüde belirleyici olmuşlardır. Bu çalışma Muş-Bulanık bölgesinde yaşayan genel olarak da Azerbaycan Türkçesine özgü ses özelliklerini barındıran ve Doğu Anadolu ağızlarından da etkilenmiş olan Terekeme/Karapapak Türkleri ağzını esas almaktadır. Ahmet Caferoğlu'nun Bitlis, Muş, Karaköse, Eskişehir, Bolu ve Zonguldak illeri ağızlarından metinlerin bulunduğu *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler* adlı kitapta, Muş'un Bulanık yöresinden de 1948 yılında derlenen metinler bulunmaktadır. Muş-Bulanık Terekeme/Karapapak ağzı özelliklerini taşıyan ve bu çalışmanın da malzemesini oluşturan söz konusu metinler 19 tanedir. Belirleyici ses özellikleri açısından incelemeye tabi tutulan bu metinlerin tamamı Terekemeler'in göç yolunda önemli bir nokta oluşturan Muş'un Bulanık ilçesinden derlenmiştir. Çalışmada Muş-Bulanık Terekeme/Karapapak ağzının fonetik özelliklerine değinilecek, bölge ağzı ile ilgili Ahmet Caferoğlu tarafından derlenen metinlerden hareketle belirleyici ses olayları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muş-Bulanık, Terekeme/Karapapak ağzı, Ahmet Caferoğlu, ses bilgisi

BİR DİN EĞİTİMİ KURUMU OLARAK CAMİLERİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Musa TURŞAK

Doç. Dr., Bitlik Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslami Bilimler Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-3366-2620>

Camiler, İslâm tarihinin erken döneminden itibaren var olan ve çok amaçlı olarak varlığını sürdüren dinî kurumlardır. Bu kurumlar, İslâm dini ile bütünleşmiş ve bu dinin insan ve yaşam ile ilgili yaklaşımı ile anlam bulmuştur. İslâm, sosyal birer varlık olan insanların bir arada yaşamalarını isteyen bir anlayışa sahiptir. Bu anlayışın somut bir şekilde tezahür ettiği yer camiler olmuştur. Dolayısıyla camiler toplumsal bir ihtiyaçtan dolayı teşekkül etmiştir. Camiler bu yönüyle, mimarisi ve icra ettiği fonksiyonlarıyla insanların eğitimine katkıları bakımından son derece önemli kurumlardır. İslâm tarihinin ilk döneminden itibaren camilerin çeşitli fonksiyonları icra ettiği bilinmektedir. Hz. Peygamber, Medine'ye hicret eder etmez inşa ettiği Mescid-i Nebi bir taraftan, Müslümanların cemaatle namaz kılmalarını sağlayan bir çatı kurum olurken, diğer taraftan yeni kurulan İslam devletinin şekillendiği, bu devletin geleceği ile ilgili stratejilerinin geliştirildiği, planların yapıldığı ve tartışıldığı bir meclis olmuştur. Müslümanların bir araya gelerek tanıştığı, kaynaştığı ve yardımlaştığı bir mekan olarak ön plana çıkan bu ilk caminin asıl fonksiyonu ise daha çok, insanların İslâmî bir şahsiyet kazanmalarını sağlayan eğitim ve öğretim olmuştur. Daha sonra müstakil birer eğitim kurumu olarak teşekkül edilen medreselerde başta tefsir olmak üzere verilen temel islam bilimleri yine camilerde verilmiştir. Ancak, bugünkü camiler, öncekilere göre hizmet alanları daraltılmış, daha çok ibadet ve kısmen eğitim amaçlı kullanılmaktadırlar. İbadetleri eğitim kapsamında değerlendirecek olursak ve camilerin herkese açık olan dini kurumlar olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda camiler, her dönemde önemli işlevleri yerine getiren yaygın ve sürekli eğitim merkezleri olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Cami, Eğitim

PAST, PRESENT AND FUTURE OF MOSQUES AS A RELIGIOUS EDUCATION INSTITUTION

Mosques are religious institutions that have existed since the early period of Islamic history and continue to exist for multiple purposes. These institutions are integrated with the religion of Islam and find meaning with this religion's approach to people and life. Islam has an understanding that wants people, who are social beings, to live together. Mosques were the place where this understanding manifested itself concretely. Therefore, mosques were formed due to a social need. In this respect, mosques are extremely important institutions in terms of their contribution to people's education with their architecture and the functions they perform. It is known that mosques have performed various functions since the first period of Islamic history. Hz. The Masjid al-Nabi, which the Prophet built as soon as he migrated to Medina, was, on the one hand, an umbrella institution that enabled Muslims to pray in congregation, and on the other hand, it became a parliament where the newly established Islamic state was shaped, strategies for the future of this state were developed, plans were made and discussed. The main function of this first mosque, which stands out as a place where Muslims come together, meet, mingle and help each other, is

rather education and training that helps people gain an Islamic personality. Basic Islamic sciences, especially tafsir, which were given in madrasahs, which were later established as independent educational institutions, were also taught in mosques. However, today's mosques have narrower service areas compared to their predecessors and are used mostly for worship and partly for educational purposes. If we evaluate worship within the scope of education and consider that mosques are religious institutions open to everyone, we can say that mosques are non-formal and continuous education centers that fulfill important functions in every period.

Keywords: Tafsir, Mosque, Education

MUŞ BULANIK İLÇESİNİ KONU ALAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Emrah DURSUN

Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

<https://orcid.org/0000-0003-1171-3228>

Yakup DİLBİLİR

Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0001-6874-5998>

Araştırma, Türkiye’de Muş Bulanık ilçesi’nde yapılan veya Bulanık ilçesinde yürütülen tezleri incelemek ve çalışılan alanları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu alanda yapılan tezlere bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirme fırsatı sunarak yeni araştırma alanlarına yön verilmesi hedeflenmiştir. Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Ocak 2009-Nisan 2024 yılları arasında Muş ilinin dahil edildiği 2159 lisansüstü tez çalışması, örneklemini ise Bulanık ilçesinin dahil edildiği 16 tez oluşturmuştur. Tezler önceden belirlenen tarama terimleri ile seçildi ve veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama formu ile toplanmıştır. Bulanık ilçesini konu alan veya Bulanık ilçesinde yürütülen tezlerin 6 tanesi son 5 yılda yapılmış ve bunlardan 1 tanesi doktora 5 tanesi yüksek lisans tezidir. Son 5 yılda yapılan 6 çalışmanın 4’ü 2019 yılında yapılmıştır. İncelenen tezlerin tamamında 3 doktora 13 yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Tezlerden 2 tanesi sağlık bilimleri enstitüsü, 2 tanesi eğitim bilimleri enstitüsü, 9 tanesi sosyal bilimler enstitüsü ve 3 tanesi fen bilimleri enstitüsünde yapılmıştır. Çalışmaların büyük çoğunluğunun sosyal bilimler enstitüsünde yürütüldüğü görülmektedir. Son yıllarda Bulanık ilçesinin de konu olduğu tez çalışmalarının sayısı giderek azalmaktadır. Bulanık ilçesi gerek coğrafi konumu gerek çevre ilçelere kıyasla nüfusunun yoğunluğu gibi olumlu durumlarda göz önünde bulundurulduğu zaman daha fazla alandan daha fazla bilimsel çalışmanın yapılmasına müsait bir ilçedir.

Anahtar Kelimeler: Muş; Muş Bulanık, Tezler

EXAMINATION OF POSTGRADUATE THESIS STUDIES ON MUŞ BULANIK DISTRICT

The research was conducted in order to examine the theses conducted in Bulanık district of Muş or Bulanık district in Turkey and to determine the areas of study. It is aimed to direct new research areas by providing an opportunity to evaluate the theses in this field from a holistic perspective. The research is descriptive type. The population of the study consisted of 2159 postgraduate thesis studies in the database of the National Thesis Centre of the Council of Higher Education between January 2009 and April 2024, in which the province of Muş was included, and the sample consisted of 16 theses in which the district of Bulanık was included. The theses were selected with predetermined screening terms and the data were collected with the data collection form prepared by the researchers. Of the theses on Bulanık district or conducted in Bulanık district, 6 of them

have been conducted in the last 5 years and 1 of them is a doctoral thesis and 5 of them are master's theses. Of the 6 studies conducted in the last 5 years, 4 were conducted in 2019. In all of the theses examined, there are 3 doctoral and 13 master's theses. 2 of the theses were conducted in the institute of health sciences, 2 in the institute of educational sciences, 9 in the institute of social sciences and 3 in the institute of science. It is seen that the majority of the studies were conducted in the institute of social sciences. In recent years, the number of thesis studies in which Bulanık district is also the subject is gradually decreasing. Bulanık district is a district that is suitable for more scientific studies from more areas when positive situations such as its geographical location and the density of its population compared to the surrounding districts are taken into consideration.

Keywords: Muş; Muş Bulanık, Theses

GÖÇ VE İSKAN İLE BULANIK'IN YENİ TOPLUMSAL GRUPLARI: KARAPAPAKLAR (TEREKEMELER) VE TATLAR

Neriman MORKOÇ

Öğr. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve

Danışmanlık Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-7431-529X>

Göç tarihi insanlık kadar eski bir olgudur. Göç olgusu. Doğu Anadolu bölgesi tarihsel süreçte birçok farklı toplumsal grupların, dinin ve ırkın bir arada yaşadığı bir bölgedir. Bu bölgede çeşitlilik bugün de devam etmektedir. Bulanık bölgesinde tarihsel süreçte yaşanan göçler sayesinde farklı toplumsal gruplar yaşamaktadır. Bu Toplumsal gruplar; Terekemeler, Kürtler, Tatlardır. Bulanık'ın toplumsal gruplara dayalı nüfus oranı farklı olmakla beraber çoğunluk Kürtlerden oluşmaktadır. Terekemeler, Gürcistan'da/Azerbaycan'da iki büyük kola ayrılırlar. Bu kollar, Gence-Kazak-Ağıstafa Göyçay-Göygöl grubu ile Borçalı koludur. 1925'te Bulanık'a ilk gelen Terekemeler, bugün ki Gürcistan sınırları içerisindeki Ahılkelek'e bağlı Gögye köyünden gelen Kemaloğulları'dır (bir diye ifade ile Ağalıklar'dır). Kemaloğulları, Terekemelerin, Gence-Kazak-Ağıstafa Göyçay-Göygöl grubuna dâhildir. Kemaloğlu ailesi de diğer Terekemeler gibi ana yurtlarından göçe mecbur kalmışlardır. Gündüz saklanarak, gece at sırtında yol alınarak gerçekleştirilen bu zorlu göç, önce Ardahan'da konaklamak suretiyle daha sonra da Bulanık ilçesinde son bulmuştur. 1925 yılında başlayan göç yaklaşık bir yıl sürmüş ve 1926 yılında tamamlanmıştır. 1917 yılında Bolşevik İhtilali, devamında Ermeni saldırıları, 1920 sonrası Sovyet Rusya'sının Kafkasları/Azerbaycan'ı işgali bölgeyi kargaşaya sürüklemişti. Bu dönemde Sovyetler, işgal yollarında kendisine engel olan ve getirdiği rejimi kabul etmeyen ailelere ve topluluklara karşı şiddet uygulamaktan kaçınıyordu. Bu işgal hareketleri esnasında Sovyetlere direnen ailelerden biri de Kemaloğulları/Ağalıklardı Terekemeler, sosyal sınıf farklılığının olmadığı, sosyal ilişkilerin güçlü olduğu, yaylak/kışlak hayatı yaşayan; işgal/savaş/ vatan topraklarının kaybı gibi felaketler gördüklerinden dolayı da milli hisleri yüksek bir Türk topluluğudur. Halk inanışları açısından kendilerine has davranışları/kabulleri/reddiyeleri/öfke ve sevinçleri vardır. Bu çalışmada Bulanık'ta yaşayan Terekemelerin ve Tatların tarihsel süreç içindeki göç ve iskan süreçleri ve bugün Bulanık'tan başka yerlere göç etme nedenleri araştırılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karapapaklar, terekemeler, göç, iskan, toplumsal gruplar

NEW SOCIAL GROUPS OF BULANIK WITH MIGRATION AND SETTLEMENT: KARAPAPAKS (TEREKEMES) AND TATLAR

Migration is a phenomenon as old as humanity. The phenomenon of migration. Eastern Anatolia is a region where many different social groups, religions and races have historically lived together. Diversity in this region continues today. Different social groups live in the Bulanik region thanks to the migrations experienced in the historical process. These social groups are Terekemes, Kurds and Tatars. Although the population ratio of Bulanik based on social groups is different, the

majority consists of Kurds. Terekemes are divided into two big branches in Georgia/Azerbaijan. These branches are the Ganja-Kazakh-Ağstafa Göyçay-Göygöl group and the Borçalı branch. The first Terekemes who came to Bulanık in 1925 were the Kemaloğulları (also known as Agaliks) from the village of Gögye in Akhalkalaki, within the borders of today's Georgia. Kemaloğulları belong to the Ganja-Kazakh-Ağstafa-Göyçay-Göygöl group of Terekemes. Kemaloğlu family, like other Terekemes, were forced to migrate from their homeland. This difficult migration, which was carried out by hiding during the day and traveling on horseback at night, ended first in Ardahan and then in Bulanık district. Starting in 1925, the migration lasted for about a year and was completed in 1926. In 1917, the Bolshevik Revolution, the Armenian attacks that followed, and the Soviet Russian occupation of the Caucasus/Azerbaijan after 1920 plunged the region into turmoil. During this period, the Soviets did not refrain from using violence against the families and communities that obstructed them on the roads of occupation and did not accept the regime they brought. One of the families that resisted the Soviets during these occupation movements was Kemaloğulları/Ağalıkları Terekemes are a Turkish community where there is no social class difference, social relations are strong, living a pastoral/winter pasture life; they have high national feelings because they have seen disasters such as occupation/war/loss of homeland lands. In terms of folk beliefs, they have their own behaviors/acceptances/rejections/anger and joys. In this study, the migration and settlement processes of Terekemes and Tat living in Bulanık in the historical process and the reasons for migrating from Bulanık to other places today will be tried to be investigated.

Key Words: Karapapaks, inheritances, migration, settlement, social groups

BULANIKTA SAĞLIK

Dr., Şerafettin ÇİFTÇİ
Bulanık 1 Numaralı Aile Sağlığı Merkezi

İlçemizde birinci basamak sağlık kuruluşlarında ve ilçe genelinde yapılan sağlık çalışmaları ve bu çalışmalar sırasın da karşılaştığımız genel sorunlar üzerine kısa bir sunum tarzı bilgilendirmemiz olacak. Arkadaşlar ilk olarak bulanıkta hekim olarak çalışmak benim için övünç kaynağıdır. Neden dersiniz ben buralıyım doğup büyüdüğüm yerde çalışmak memleketimin insanlarına hizmet etmek benim için bir onurdur.

Arkadaşlar şimdi birinci sağlık hizmetleri olarak genel bir şekilde şunları yapıyoruz maddeler halinde sayacağım aklınızda karmaşıklık olmasın diye

- Gebe izlemleri yapıyoruz, ilk evreden doğuma kadar.
- Bebeklerin tüm evrelerini takip ediyoruz(boy, kilo, baş çevresi vb.).
- Topuk kanı(biyotenez, kistikfibroz).
- İşitme, görme, kalça testi taramaları.
- Raporlar (sağlık raporu, ehliyet, evlilik, iş görememe vb.).
- Okul çağı taramaları.
- Kanser taramaları
- Aşılar (kızamık, tetanoz, BCG, OPA vb.).
- Hyp taramaları

Bunlar genel olarak bizim aile sağlığı merkezlerinde yaptığımız hizmetlerdir. Tabi bunlar dışında daha birçok şey var pansuman yapmak, ilaç yazmak gibi hepsini söylersek uzun sürer, bunlar güzel tarafları şimdi gelgelelim bu için sıkıntıların zorluklarına

- Raporlar; en çokta işe gitmemek için alınan raporlar çoğu kişi geçerli bir sebebi olmamasına rağmen rapor almak istiyorlar bizde vermek istemeyince tatsız durumlar yaşanabiliyor.
- Başkası adına ilaç yazdırmak.
- Bebekleri aşığı getirmemek ya da aşığı yaptırmak istememeleri
- Buralarda çok olmasa da arada çalışanlara yönelik şiddet olayları olabiliyor.

Başka şeylerde ama en bilinen tipik sıkıntılar bunlar arkadaşlar. Genel olarak bulanık sağlık konusunda iyi bir durumda. Hastalar istediğı zaman bize ulaşabiliyor bizlerde elimizden ne geliyorsa yapmaya çalışıyoruz. Her çabamız sağlıklı bir Bulanık için...

Anahtar Kelimeler: Bulanık, sağlık, muş,

SÖZLÜ KÜLTÜR BAĞLAMINDA BULANIK ÇEVRESİNDEKİ YERLEŞİM YERİ ADLARI VE KURULUŞ HİKÂYELERİ

Bilal ÖZTEKİN

Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-6001-2957>

Mekânlara, varlıklara veya kavramlara isim verme ve verilen bu isimlerle kurulan bağ, çok boyutlu bir sürecin kristalleşmiş halidir. İsim verme, yalnızca isimlendirilene diğerlerinden ayırmak için yapılan işlevsel bir davranış değil; kültürel ve tarihsel hafızayı da yansıtan bir davranıştır. Dilbilim, tarih, coğrafya, folklor, antropoloji, sosyoloji gibi birçok bilim dalında bu konuda çalışmalar yapılmakta ve araştırmacılar konuya kendi bakış açıları ile yaklaşmaktadır. Kişi, yer, dağ, su vb. varlık ve mekân adlarıyla ilgili çalışmalar birbirinden ayrılmakta ve yer adları kendine has bir başlık oluşturmaktadır.

Toplumlar iklim koşulları, coğrafi özellikler, doğal kaynakların yeterliği, güvenlik gibi sebeplerle bir mekâna yerleşirler. Fakat o mekâna dair aidiyet hissinin oluşması, kültürel ve tarihi hafızanın meydana gelmesi ile bir ismin verilmesi daha uzun süreli ve karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin sonunda yerleşim yerinin adıyla ilgili anlatılar ve kuruluş hikâyelerinin de ortaya çıktığı görülmektedir. Bu anlatılar, bir olay, kişi veya efsaneyle ilgili olmakla birlikte o yerin etnik ve dini yapısı hakkında da fikir verir. Aynı zamanda, o yerin sakinleri için kadim geçmişle kurulan bir bağ, diğer yerlerden ayırt edilmesini sağlayan bir övünç kaynağı haline gelir. Sözlü kültür ortamı içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılan, kültürel hafızanın varlığını korumasına yardımcı olan bu anlatı ve hikayeler folklor çalışmaları için önemli bir kaynaktır.

Bu çalışmada, Muş'un Bulanık ilçesinde bulunan yerleşim yerlerinin kuruluş hikâyeleri ve buna bağlı anlatılar tespit edilmeye çalışılacaktır. Yakın zamanda kurulmuş ya da boşalmış olan yerleşim yerleri ile kuruluş hikâyesi tespit edilemeyenler çalışma dışında bırakılacaktır. Çalışma, yüz yüze görüşme ve mülakat yolu ile tercihen yaşı ilerlemiş kaynak kişilerle gerçekleştirilecektir.

Anahtar kelimeler: Sözlü kültür, yer adları, kuruluş hikâyesi, kültürel hafıza.

IRK BİTİG'İN ÖNVARSAYIM TÜRLERİ VE TETİKLEYİCİLERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Yusuf SÖYLEMEZ

Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-1331-3834>

Berrin KASIMOĞLU DÖNMEZ

Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-5784-7603>

İletişimin tarafları olan gönderici ve alıcı arasındaki ileti, her zaman tamamen açık ifadelerle aktarılmamaktadır. Pragmatik ile ilgili çalışmalar göstermiştir ki kimi zaman ifadenin içinde yer almamasına karşın göndericinin bildiği ve alıcı tarafından da bilindiğinin anlaşıldığı gizli/örtük bilgiler vardır. Bunlara *önvarsayım* adı verilir. Önvarsayımlar, *önvarsayım tetikleyicileriyle* ortaya çıkar. Önvarsayımların sınıflandırılmasında kesin sınırlar bulunmamasına rağmen önvarsayımlar genellikle tetikleyicilerine göre sınıflandırılmaktadır. Önvarsayımlar yalnızca konuşma ve yazı dilinde ortaya çıkmaz. Beden dili, jest ve mimikler de önvarsayım oluşumuna kaynaklık eden durumlar arasındadır.

Bu çalışmanın evreni “Eski Uygur Türkçesi metinleri” iken örnekleme, amaçlı örneklem yoluyla seçilmiş Köktürk alfabesiyle yazıya aktarılan *Irak Bitig* adlı eserdir. Araştırmanın amacı, metindeki önvarsayımlardan hareketle metnin dil ve anlam zenginliğini ortaya koymaktır. Önvarsayımlar sayesinde bunu ortaya koyabilmek dilde ekonomi/ en az çaba yasa/ dilde tasarrufla da ilgilidir. “Az sözle çok şey anlatmak” biçiminde ifade edilebilecek bu yasa göz önünde bulundurulduğunda önvarsayımların bu yasa ile uyduğu görülür. Bu tür durumlar da dilin uzun bir süre kullanımını gerektirir ve düşünsel, ifadesel gelişimini gösterir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerine başvurulmuş ve araştırma verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Veriler, Yule'nin altı başlıkta topladığı önvarsayım türleri doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. *Irak Bitig*'de geçen önvarsayım türleri ve tetikleyicileri tespit edilmiştir. Bunun yanında bağdaşıklık başlığı altındaki *ön gönderim ve art gönderim* ile önvarsayım sağlandığı da görülmüştür. Bu durumun, Türkçenin bu eserden önceki dönemlerden çok daha eski ve gelişmiş bir dil olduğunu gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Önvarsayım, Önvarsayım Tetikleyicisi, Uygur Türkçesi Metinleri, *Irak Bitig*

ANALYZING IRK BİTİG IN TERMS OF TYPES OF PRESUPPOSITIONS AND ITS TRIGGERS

The message between the sender and the receiver, the parties to communication, is not always conveyed in completely explicit terms. Studies on pragmatics have shown that sometimes there is hidden/implicit information that the sender knows and is understood to be known by the receiver, although it is not included in the expression. These are called presuppositions. Presuppositions are revealed by presupposition triggers. Although there are no clear boundaries in the classification of presuppositions, presuppositions are generally classified according to their triggers.

Presuppositions do not only occur in spoken and written language. Body language, gestures and facial expressions are also among the situations that lead to the formation of presuppositions.

While the population of this study is "Old Uyghur Turkish texts", the sample is the work titled *Irk Bitig*, which was transcribed with the Köktürk alphabet, selected through purposive sampling. The aim of the study is to reveal the richness of language and meaning of the text based on the presuppositions in the text. Being able to reveal this through presuppositions is also related to economy in language / the law of least effort / economy in language. When this law, which can be expressed as "saying a lot with few words" is taken into consideration, it is seen that the presuppositions are in line with this law. Such situations also require the use of language over a long period of time and show its intellectual and expressive development.

Qualitative research methods were used in the study and the research data were collected through document analysis. The data were analyzed by descriptive analysis method in line with the types of presuppositions that Yule categorized under six headings. The types of presuppositions and their triggers in *Irk Bitig* were identified. In addition, it was also observed that presupposition is provided with pre-submission and post-submission under the heading of cohesion. It can be said that this situation shows that Turkish is a much older and more developed language than the periods before this work.

Keywords: Presupposition, Presupposition Trigger, Uighur Turkic Texts, *Irk Bitig*

TONYUKUK ABİDESİ'NDE SÖYLEM BELİRLEYİCİLER

Yusuf SÖYLEMEZ

Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-1331-3834>

Berrin KASIMOĞLU DÖNMEZ

Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-5784-7603>

Söylem gerçekleştirilirken sözce içinde yer verilen ve söylemin tarafları arasında farklı işlevleri yerine getiren çeşitli dil öğeleri mevcuttur. “İpucu öbekleri, söylem belirtke araçları, edimsel işaretleyiciler, söylem parçacığı” vb. şekillerde adlandırılan bu öğelerin en yaygın kullanılan adı *söylem belirleyiciler*'dir. Söylem belirleyicilerin konuşma dilinde daha yaygın kullanıldığı belirtilse de bu dil yapılarına yazı dilinde de rastlanmaktadır.

Söylem içinde ifadenin desteklenmesi, kuvvetlendirilmesi, bazen boşlukların doldurulması, anlamının kolaylaştırılması, karşı tarafta dinlemeyi ve dikkati artırma vb. amaçlarla kullanılan söylem belirleyiciler kimi zaman sözcük veya söz grubu (edat, zarf, ünlem, yansıma sözcük) hâlindeyken kimi durumlarda cümle şeklinde olabilmektedir. Söylem belirleyicilerin ana işlevleri söylem düzleminde yer almaktadır. Bu açıdan söylem belirleyicilerin sentaktik yapıdaki yeri kesin olarak belirlenmemektedir. Söylem belirleyiciler edimsel bir anlama sahip olur ve onların işlevleri yer aldıkları bağlamla doğrudan ilişkilidir.

Araştırmanın evrenini Türk dilinin en önemli ve en eski metinlerinden biri olan *Orhun Abideleri* oluştururken örneklemine amaçlı örneklem yoluyla seçilmiş *Tonyukuk Abidesi* oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı *Tonyukuk Abidesi*'ndeki söylem belirleyicilerini tespit ederek bunların tasnifini yapmaktır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerine göre yürütülmüştür. Veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmış, elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda metindeki söylem belirleyiciler tespit edilmiş, *Tonyukuk Abidesi*'nde söylem belirleyicilerin “dinleyen dikkatini söylenene çekme, boşluk doldurma, kaynağa/ yazara açık gönderimde bulunma” işlevleriyle kullanıldığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Söylem, söylem belirleyiciler, *Tonyukuk Abidesi*, söylem çözümlemesi, söylem analizi

DISCOURSE MARKERS IN TONYUKUK MONUMENT

There are various language elements that are included in the utterance during the realization of discourse and fulfill different functions between the parties of the discourse. The most commonly used name of these elements, which are named as "clue phrases, discourse markers, pragmatic markers, discourse particles" etc., is discourse markers. Although it is stated that discourse markers are more commonly used in spoken language, these language structures are also encountered in written language.

Discourse markers, which are used in discourse to support and strengthen the expression, sometimes to fill in the gaps, to facilitate understanding, to increase listening and attention on the

other side, etc., can sometimes be in the form of words or phrases (prepositions, adverbs, adverbs, interjections, reflection words), while in some cases they can be in the form of sentences. The main functions of discourse markers are at the discourse level. In this respect, the place of discourse markers in the syntactic structure cannot be determined precisely. Discourse markers have a pragmatic meaning and their functions are directly related to the context in which they occur.

The universe of the research consists of the Orkhun Monuments, one of the most important and oldest texts of the Turkish language, while the sample consists of the Tonyukuk Monument selected through purposive sampling. The aim of the research is to identify the discourse markers in the Tonyukuk Monument and to classify them. The study was conducted according to qualitative research methods. The data were collected by document analysis method and the findings were analyzed by descriptive analysis method. As a result of the research, the discourse markers in the text were identified and it was revealed that the discourse markers were used in the Tonyukuk Monument with the functions of "drawing the listener's attention to what is said, filling in the gaps, making explicit reference to the source/author".

Keywords: Discourse, discourse markers, *Tonyukuk Monument*, discourse analyzing, discourse Analysis.

HUASTUANİFT’TE ÖNVARSAYIM VE ÖNVARSAYIM TETİKLEYİCİLERİ

Yusuf SÖYLEMEZ

Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-1331-3834>

Münevver ERTÜRK

Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-0597-4539>

Türkler, konar-göçer yaşam tarzının getirdiği koşullar gereği hızlı hareket etmek, hızlı düşünmek ve hızlı konuşmak zorundadır. Bunun için de ifadelerini kısa tutarak daha az gayret etme eğilimindedirler. İletişimde çabayı en aza indirmeyi “en az çaba yasası, dilde ekonomi” ile açıklamak mümkündür. Türkçede “en az çaba yasasını” işletmenin yolları: “gereksiz tekrarlardan kaçınma, ek düşümü, sözcük yerine ek kullanımı, tanımlı birimler kullanma, deyimler/atasözleri ve ses olayları, dil dışı göndermeler”dir. “Dilde en az çaba yasası”na uygun olarak iletişimi oluşturan konuşucu/yazar ve dinleyici/okur arasında birtakım önvarsayımlar ortaya çıkar.

Konuşucu/yazar edindiği bilgiyi dinleyiciye/muhataba aktarırken ikisinin de bildiği kabul edilen fakat sözcüde açıkça yer almayan önvarsayımlar oldukça önemlidir. Önvarsayımlar tespit edilirken bir takım ipuçlarından yararlanılır. Bunlar önvarsayım tetikleyicileridir. Önvarsayım tetikleyicilerinin ifade içinde önvarsayımı sağlayan, önvarsayımın temelini oluşturan her türlü yapı taşı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın evrenini Eski Uygur Türkçesi metinleri, örneklemini ise *Huastuanift* adlı eser oluşturmaktadır. On beş bölümden oluşan eserin her bölümünde önce işlenmesi olası görülen günahlardan bahsedilir ardından da bu günahlardan tövbe edilir. Çalışmanın amacı, *Huastuanift*’in önvarsayımlarını ve önvarsayım tetikleyicilerini belirleyerek metnin önvarsayımlar vasıtasıyla verdiği anlam üzerinde durmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve eserin tamamı incelenmiştir. Araştırma verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Veriler Yule’nin altı başlıkta topladığı önvarsayım türleri doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda *Huastuanift*’te *varoluşsal, olgusal, sözlüksel, yapısal* ve *karşı olgusal önvarsayımın* yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda *Huastuanift*’in önvarsayımlar bakımından zengin bir metin olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Önvarsayım, önvarsayım tetikleyicileri, Eski Uygur Türkçesi, *Huastuanift*.

PRESUPPOSITION AND PRESUPPOSITION TRIGGERS IN HUASTUANİFT

Turks have to move fast, think fast and speak fast due to the conditions brought about by their nomadic lifestyle. For this reason, they tend to make less effort by keeping their expressions short. Minimizing effort in communication can be explained by the "law of least effort, economy in language". The ways of operating the "law of least effort" in Turkish are: "avoiding unnecessary repetitions, affix dropping, using affixes instead of words, using defined units, idioms/proverbs and sound events, extralinguistic references". In accordance with the "law of least effort in language", certain presuppositions emerge between the speaker/writer and the listener/reader.

While the speaker/writer conveys the information to the listener/interlocutor, presuppositions that are assumed to be known by both of them but are not explicitly included in the utterance are very important. While identifying presuppositions, some clues are utilized. These are presupposition triggers. It can be said that presupposition triggers are all kinds of building blocks that provide presupposition in the utterance and form the basis of presupposition.

The universe of this study consists of Old Uyghur Turkic texts and the sample of this study consists of *Huastuanift*. In each section of the work, which consists of fifteen chapters, the sins that are seen as possible to be committed are first mentioned and then these sins are repented. The aim of the study is to determine the presuppositions and presupposition triggers of *Huastuanift* and to emphasize the meaning of the text through presuppositions. Qualitative research method was used in the study and the entire work was analyzed. The research data were collected through document analysis method. The data were analyzed by descriptive analysis method in line with the types of presuppositions that Yule categorized under six headings. In line with the findings, it was seen that *Huastuanift* contains existential, factual, lexical, structural and counterfactual presupposition. Accordingly, it can be said that *Huastuanift* is a text rich in presuppositions.

Keywords: Presupposition, presupposition triggers, Old Uyghur Turkic, *Huastuanift*.

AŞİRETLER ARASI BARIŞIN SAĞLANMASINDA SOSYAL PSİKOLOJİK DİNAMİKLER

Kenan ALPARSLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji,

<https://orcid.org/0000-0001-6701-355X>

Bu bildirinin amacı, aşiretler arasındaki gerginliklerin azaltılması ve toplumsal barışın tesis edilmesinde sosyal psikolojik süreçlerin rolünü irdelemektir. Bu bildiride, aşiretler arası çatışmaların kökenleri, bu çatışmaların devam etmesinde etkili olan sosyal psikolojik faktörleri ve barışçıl çözümler için sosyal psikolojik ilkelerin nasıl kullanılabileceği ele alınacaktır. Öncelikle aşiretler arası ilişkilerde görülen düşmanlık ve rekabetin altında yatan psikolojik dinamikleri anlamak gereklidir. Aşiretler arasındaki çatışmalar genellikle toplumsal kimlik, grup aidiyeti, iletişim eksikliği veya yanlış algılar, karşılıklı güvensizlik, kaynak paylaşımı ve kaynaklar üzerindeki sahiplik algısı gibi faktörlere dayanır. Bu faktörleri anlamak, barışçıl çözümler için temel oluşturabilir ve çatışmaların önlenmesi veya azaltılması için etkili stratejiler geliştirilmesine yardımcı olabilir. Aşiretler arasındaki çatışmanın azaltılması ve barışın sağlanması için sosyal psikolojik ilkelerin nasıl kullanılabileceğine odaklandığımızda ilk adım, taraflar arasında güven ve anlayışın oluşturulmasıdır. Bu, empati kurma, etkili iletişim ve çatışma çözme becerilerinin kullanılmasını gerektirir. Ayrıca, taraflar arasında ortak bir amacın belirlenmesi ve iş birliği yapılması da önemlidir. Bununla birlikte, aşiretler arası barışın sağlanmasında dikkate alınması gereken önemli bir nokta da kültürel ve sosyal normlardır. Aşiretlerin değerleri, inançları ve gelenekleri bu süreçte önemli bir rol oynar. Bu nedenle, sosyal psikolojik ilkelerin bu normlarla uyumlu bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Örneğin aşiretler arasındaki kavgaların sona erdirilmesi ve toplumsal barışın sağlanması, kanaat önderlerin önemli rol oynadığı bir süreçtir. Bu kanaat önderleri, köklü aşiret geleneğine dayanan saygınlıkları ve etkili iletişim yetenekleriyle ön plana çıkarlar. Kanaat önderlerinin sağladığı güven ortamı, taraflar arasında diyalog ve iş birliğini teşvik eder. Öte yandan aşiretler arası evlilikler gruplar arası çatışmayı azaltmada bir diğer etken olabilir. Aşiretler arası çapraz evlilikler bireylerin ortak paydada ve kimlikte buluşmalarını sağlayarak olumlu ilişkileri geliştirebilir. Son olarak, aşiretler arası barışın sürdürülebilirliği ve toplumsal uzlaşmanın korunması için uzun vadeli stratejilerin belirlenmesi önemlidir. Bu stratejiler, eğitim, toplumsal katılımın artırılması ve çatışma çözme mekanizmalarının güçlendirilmesi gibi alanlarda çalışmaları içerebilir. Bu bildiri, aşiretler arası barışın sağlanması konusunda sosyal psikolojik yaklaşımların ve ilkelerin uygulanmasına yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Ayrıca, benzer toplumsal çatışmaların çözümünde kullanılabilecek stratejilerin belirlenmesine de katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aşiretler, gruplar arası çatışma, toplumsal barış

FİZİKİ COĞRAFYANIN BULANIK YERLEŞİM ALANININ SEÇİMİ İLE BEŞERİ FAALİYETLERİNE ETKİSİ

Murat ERGİNYÜREK

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Muhasebe ve Vergi Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0002-3456-5136>

Yeryüzü şekilleri karasal alanlarda canlıların dağılışları ve çeşitlenmesi üzerinde en önemli etkiye sahip faktörlerdendir. Jeomorfolojik yapıdan dolayı kısa mesafede değişen bakı, eğimlilik, yükselti, hava kütlelerine göre konum, deniz ve okyanus ile akarsu ve göle yakınlık / uzaklık, matematiksel konum, çevredeki kayaçların özellikleri iklimin çeşitlenmesinde etkilidir. İklim ise insanların yaşayabilecekleri sınırları belirleme özelliğine sahiptir. Canlıların dünya üzerindeki dağılışları ve çeşitliliği insanoğlunun temel geçim kaynağı olan olanakları içinde barındırmaktadır. İnsanlar yeryüzüne yayıldıkları günden günümüze, kendilerine uygun yaşam alanlarının arayışına girmişlerdir. Canlı tür ve çeşitliliğinin makul olduğu uygun iklim koşulları her zaman insanların tercih alanları olmuştur. Bununla birlikte eski dönemlerden günümüze değin insanlar fizyolojik ihtiyaçlarının en başına hayatta kalma yani güvenliği yerleştirmişlerdir. Antik yerleşim alanlarına bakıldığında akarsu kenarları ve jeopolitik oluşumlara sahip verimli alanlar her zaman öncelikli tercih sebepleri arasında bulunmuştur. Anadolu yarımadası ve özellikle de Fırat – Dicle arası yani Mezopotamya ilk insanlardan bu yana tercih edilegelen alanlar arasındadır. İnsanların ortak kültürü oluşturdukları ve medeniyetler kurdukları yerler de yukarıdaki özelliklere haiz coğrafi alanlardır.

Yukarı Mezopotamya’da bulunan Muş’un Bulanık ilçesi, binlerce yıllık geçmişi olan bir yerleşim birimidir. Kadim medeniyetlerden yakın geçmişe kadar güvenlik, ulaşım olanakları, ulaşımında kullanılan araçlar, toplumun temel geçim kaynağının tarım ve hayvancılıktan oluşmasından dolayı yerleşim birimleri daha çok dağların eteklerinde kümelenmiştir. Bu durum Bulanık ilçesi ile bağlı köyler için de geçerlidir. İlçenin geniş bir ovanın eteklerinde kurulması, ovada Murat Nehri ile yan kollarının sulama ihtiyacını karşılayacak potansiyeli barındırması, ovanın önemli bir kısmının alüvyal topraklardan oluşması, yine ovanın güney tarafının volkanik araziden oluşması ile ortalama yükseltisinin yakın çevresine göre düşük denebilecek seviyede olması önemli avantajlar doğurmaktadır.

Bu çalışmada fiziki coğrafyanın genelde toplumlar, özelde ise Bulanık ilçesi ile bağlı köy ve köy altı yerleşmeleri üzerindeki etkisi mevzubahis edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fiziki Coğrafya, Jeomorfoloji, İklim, Beşeri Faaliyetler

DOĞAL AFETLER, KENT PLANLAMA VE JEOFİZİK ÇALIŞMALAR

Rezzan EKİNCİ

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Acil Durum ve Afet
Yönetimi Programı,

<https://orcid.org/0000-0002-5367-8857>

Mesut KOÇ

Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık Meslek Yüksekokulu, Acil Durum ve Afet
Yönetimi Programı,

<https://orcid.org/0000-0002-5800-4480>

Bilindiği üzere ülkemiz tektonik, jeolojik, topografik ve meteorolojik özelliklerinden dolayı doğal afetlerin sıklıkla yaşandığı ülkeler arasında yer almaktadır. Bu nedenle ülkemizde oldukça ciddi sayılara varan can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. 20.yy dan günümüze değin meydana gelen yıkıcı depremler incelendiğinde dünya üzerinde yoğunluk açısından ilk beş ülke arasında yer aldığımız görülmektedir. Ülkemizde son dönemlerde gerçekleşen Gölcük, Düzce, Van, Elazığ, İzmir ve Kahramanmaraş depremleri bu durumu acı bir şekilde gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte heyelan, çığ düşmesi ve su baskını gibi bazı doğal afet türleri de ülkemizde önemli derecede kayıplara neden olmaktadır. Bu bağlamda dirençli kent kavramının önemi günden güne artmaktadır. Bu kavram kısaca yerleşim merkezlerinin afetlere karşı dirençliliğini ve afet sonrasındaki süreçlerin etkin bir şekilde yönetilebilirliğini ifade eder. Afet dirençliliğinin artırılabilmesi için öncelikle yerleşim merkezlerinin doğal afet risk analizlerinin yapılması ve bu doğrultuda önlemlerin alınması gerekmektedir. Özellikle yeni yerleşim alanlarının belirlenmesi aşamasında ise yerel zemin koşullarının ortaya konması önem arz eder. Bu kapsamda yüzeyden hızlı ve güvenilebilir bir şekilde gerçekleştirilebilen jeofizik yöntemlerle bu koşullar belirlenerek mikro bölgeleme çalışmaları yapılabilmektedir. Deprem riski taşıyan bölgelerde bu çalışmaların hayati bir önem taşıdığı yadsınamaz bir gerçektir. Diğer taraftan bol yağış alan ve topografik değişimlerin yoğun gözlemlendiği yerleşim alanlarında heyelan risklerinin ortaya konulabilmesi veya zemin sıvılaşmasına yatkın bölgelerde yeraltı su seviyelerinin belirlenebilmesi amacıyla da jeofizik etütler gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmada, değinilen jeofizik uygulamalara örnek teşkil edebilecek bazı mühendislik uygulamaları verilmiş ve Muş ili ve yakın çevresinin deprem risk analizi bazı istatistiksel yaklaşımlarla sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğal afetler, kent planlama, jeofizik, bulanık

KAFKASYA'DAN BULANIK'A YAPILAN GÖÇLER VE İSKÂN MESELESİ (1856-1914)

Uğur BOZKURT

Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0002-8698-8368>

Göç yüzyılı olarak değerlendirdiğimiz çağımızda göçlerin etkilerinin ne düzeyde olduğunu görme imkanını elde etmiş bulunmaktayız. Ancak geçmişte yaşanan göçleri tahlil etmek için aynı imkânlarla sahip değiliz. Günümüze ulaşan verilere göre, tarihin birçok aşamasında göçlerin yaşandığını ve bazı bölgelerin göçlerden daha çok etkilendiğini görmekteyiz. Özellikle XIX. yüzyılın ikinci yarısında iç ve dış göçlerin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdi ve bu göçlerden Bulanık da ciddi oranda etkilendi. Bu bağlamda çalışmamızın amacı XIX. yüzyılın ikinci yarısında Bulanık'a yapılan göçlerin nedenini ve yaşanan gelişmeleri gün yüzüne çıkarmaktır. Arşiv araştırması ve literatür taramasıyla elde ettiğimiz bilgiler yardımcı kaynaklarla desteklenerek bölgede yaşanan göçler mercek altına alındı. Rusya'nın tutmuş olduğu veriler ışığında Kafkasya'dan Osmanlı topraklarına göçlerin neden yaşandığı, göç edenlerin nasıl bir yol izlediği, nasıl bir güzergâh kullandığı ve iskân meselesinde Bulanık'ın seçilme gerekçelerine cevap arandı. Rusya'nın deyimiyle, dağlı ve fanatik ruhlu Müslümanların, Osmanlı topraklarına göç etmesi gayet tabiiydi ancak bu kişilerin Ermenilerin bulunduğu bölgelere ya da sınır yerlerine iskân edilmesi ileride ciddi sosyal sorunlara sebep olacaktı. Tarihin bize gösterdiği kadarıyla Rusya kısmen haklı çıktı ve göçlerden kaynaklı birçok sorun gündeme geldi. Bu sorunlardan Bulanık'ın ne düzeyde etkilendiği, göçlerin demografik ve ekonomik yapıyı hangi oranda değiştirdiği irdelenmeye çalışıldı. Bu minval üzere bölgeye gelen Çerkes, Çeçen, Osetin, Lezgi, Avar, Karapapak vs. Kafkas halklarının bölgede oluşturdukları heterojen yapı genel hatlarıyla anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Kafkasya, Göç, Rusya, Osmanlı Devleti.

MIGRATIONS FROM CAUCASIA TO BULANIK AND THE ISSUE OF SETTLEMENT (1856-1914)

In our age, which we consider as the century of migration, we have had the opportunity to see the effects of migration. However, we do not have the same opportunities to analyze the migrations of the past. According to the data available today, we see that migrations have been experienced at many stages of history and that some regions have been more affected by migrations. Especially second half of the XIX century was a period of intense internal and external migration and Bulanık was also seriously affected by these migrations. In this context, the aim of our study is to reveal the reasons for the migrations to Bulanık in second half of the XIX century and the developments that took place. The information we obtained through archival research and literature review was supported by auxiliary sources and the migrations in the region were scrutinized. In the light of the data kept by Russia, answers were sought to the reasons why migrations from the Caucasus to Ottoman lands were experienced, what kind of route the migrants followed, what kind of route they used and the reasons for choosing Bulanık in the issue of resettlement. In Russia's terms, it

was natural for mountainous and fanatic Muslims to migrate to Ottoman lands, but their resettlement in Armenian areas or border areas would cause serious social problems in the future. As far as history shows, Russia was partially vindicated and many problems arose from the migrations. The extent to which Bulanık has been affected by these problems and the extent to which migration has changed the demographic and economic structure have been analyzed. Circassian, Chechen, Ossetian, Lezgi, Avar, Karapapak etc. who came to the region in this manner. The heterogeneous structure created by the Caucasian peoples in the region will be explained in general terms.

Keywords: Bulanık, Caucasus, Migration, Russia, Ottoman Empire.

HATIRLAMANIN YANKILARI: KÜRT SÖZLÜ GELENEĞİNDE ÖLEN DENGBÊJLER İÇİN YAKILAN AĞITLAR

Ömer DELİKAYA

Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyatı Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü

<https://orcid.org/0000-0001-6505-5107>

Kürt sözlü kültüründe, hikaye anlatma ve dengbêjlik geleneği önemli bir yere sahiptir ve tarihin, kültürün ve kolektif hafızanın korunması için önemli bir işlev üstlenir. Kürt sözlü geleneğinin merkezinde yer alan dengbêjler, aşk, ölüm ve özlemin karmaşık anlatılarını aktarır ve geçmişin geleneksel anlatılarını gelecek ile buluşturur. Bu çalışma, dengbêjlerin kendi meslektaşları olan ölen dengbêjler için ağıt yakma geleneğini inceliyor. Çalışma kapsamında Muş, Diyarbakır ve Afrin gibi şehirlerde bir dönem yaşamış dengbêj/şair/aşıkların öldükten sonra meslektaşları tarafından kendileri için oluşturulan anlatılar seçildi. Çeşitli kaynaklardan ve özellikle de dijital ortamlarda materyal toplama yoluyla, her biri kendine özgü bir anma öyküsü taşıyan, ölen dengbêj ve âşıklara adanmış ağıtlardan oluşan anlatı geleneği incelenmektedir. Ölen dengbêjler için oluşturulmuş kılamları, dengbêjlerin Kürt toplumu üzerindeki derin etkisinin dokunaklı yansımaları olarak görmek mümkün. Çalışma kapsamında uzun Dengbêj Ferzê'nin ölümü için oluşturulan "Melûl Siwaro" ve Afrin'in ünlü şairlerinden olan Evdê Şerê (1870-1961) için kendisi de şair olan kardeşi Hesnazî (1889-1989) tarafından dile getirilmiş "Law Birawo" gibi farklı bölgelerde icra edilmiş sözlü anlatıları birbirine bağlayan tematik konu ele alındı. Kürt sözlü geleneğinin zengin dokusuna bir bakış açısı sunan bu kılalarda, özellikle dengbêjin ölümüne giden zamanın tasviri ve acının dile getirilme biçimi, dengbêjlerin/şairin ölüm nedeni, son günlerini çevreleyen duygu, anı ve deneyimlerin girift ağını ele alındı. Farklı bölgelerden seçilmiş dengbêj/şairin ölümünü için yakılmış dokunaklı ağıtlara ışık tutan bu çalışma, sözlü şiirin Kürt kültürü içindeki kalıcı önemini vurgulamakla kalmıyor, aynı zamanda Kürt sözlü kültürüne katkı sağlamış değerlerin de kolektif hatırlamaya dahil edilmesini sağlıyor ve bu sayede ölen dengbêjlerin mirasları sözlü anlatı sanatı aracılığıyla ölümsüzleştiriyor.

Anahtar Kelimeler: Dengbêj Ferzê, Bulanık, Dengbêj, Evdê Şerê, ağıt

MÜDERRİSLERİN SOSYAL HAYATTAKİ ROLÜ –MUŞ/BULANIK ÖRNEĞİ-

Recep ASLAN

Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri

<https://orcid.org/0009-0002-1972-9726>

Medrese, Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemde Doğu ve Güneydoğu bölgelerinin dinî ve sosyal hayatının sürdürülmesini sağlayan önemli bir kurumdur. Medreselerin zamanla gelişmesi, medrese âlimlerinin toplum yaşantısı üzerindeki etkisini artırırken, aynı zamanda dinin topluma yerleşmesi de bu âlimlerin rehberliğinde olmuştur. Medreselerden mezun olan talebeler toplum nezdinde saygın bir konum elde etmekle beraber, ilimde bir otorite olarak da kabul görmüşlerdir. Sultan Alparslan'ın Bizanslılara karşı giriştiği Malazgirt meydan muharebesinden sonra elde ettiği zafer sonrasında İslam dini, başta Malazgirt olmak üzere bölgede hızla yayılmaya başlamıştır. Bu durum sonraki süreçte Malazgirt-Bulanık muhitinde etkileri günümüze kadar süren çok sayıda medresenin inşa edilmesine olanak sağlamıştır. Muş'un Bulanık ilçesi geçmişte, gerek medreseleriyle gerek sosyal faaliyetleriyle önemli bir ilim ve medeniyet merkezi olmuştur. Bu çerçevede Mollakent, Koğak/Dokuzpınar, Abri (Esenlik), Hamzaşeyh gibi yörenin önemli medreselerinde topluma yön veren değerli âlimler yetişmiştir. Medrese-toplum ilişkisi, barış ve arabuluculuk, hukuki meseleler, yardımlaşma ve daha birçok alanda güncelliğini korumaktadır. Bu bildiride; Muş ili Bulanık ilçesinde hizmet vermiş müderrislerin toplumsal yaşamdaki rolü üzerinde durulacaktır. Bu amaçla bu müderrislerin bölgenin manevî, sosyal, kültürel kalkınmasına katkıları ve bu katkıların sosyal barışın tesisindeki rolü araştırılacaktır. Bu çerçevede yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak medrese hocası/hocalarıyla mülakat yapılacaktır. Bu görüşmeler çerçevesinde barış ve arabuluculuk, yardımlaşma, dayanışma, hukuki meseleler gibi konularda sorular yöneltelecektir. Mülakatlar neticesinde elde edilen bilgiler analiz edilecek ve birtakım sonuç ve önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kavramlar: Muş, Bulanık, Medrese, Müderris, Sosyal Hayat

MOLLA ABDURRAHMAN-İ MOLLAKENDÎ VE TASAVVUFÎ ŞAHSİYETİ

Yusuf SALMAZEM

Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslami İlimler
Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0003-4869-8869>

Yüzyıllarca ilim ve irfan hizmetini veren beldelerden biri olan Mollakent birçok âlim ve ârifin yetişmesine büyük katkı sağlamıştır. Özellikle de Nakşibendiyyenin Halidiyye kolunun bölgede yayılmasıyla bu belde yoğun ilim ve irşad faaliyetleri olmuştur. Mollakent'in ilim ve irfan havzasında nice önemli zatların olduğu bilinmektedir ne var ki hepsinden bir bildiride bahsedilmesi mümkün değildir. Bu nedenle söz konusu zatlardan biri olan Molla Abdurrahman-i Mollakendî'yi ve onun tasavvufî şahsiyetini irdelemekle iktifa edeceğiz. Molla Abdurrahman, medrese eğitiminin bir kısmını bölgede tanınmış âlimlerden bir olan babası Molla Abdullah-i Semerşeyhî'den almıştır. Daha sonraları ise ilmî tedrisatını Molla Halil Siirdî'nin yanında devam etmiştir. Ne var ki bu eğitimi sırasında hocası Melle Halil-i Siirdî'nin vefatı nedeniyle kendisinden icazet alamamıştır. Molla Abdurrahman-i Mollakendî bundan sonra ise ilmî tedrisatını Melle Halil-i el-Siirdî'nin kardeşi ile oğlunun yanında devam etmiştir. Daha sonra medrese ilimlerini bitirmek için Kuzey Irak, Şam gibi yerlere giderek muhtelif alimlerden dersler almıştır. Aldığı eğitimlerden sonra Muş'un Korkut ilçesine gelerek müderrislik görevine başlamıştır. Müderris olduğu medresenin maddî sıkıntılarından dolayı öğrencilerini de yanına alarak bölgenin tanınan medreselerinden olan Mollakent Medresesine gelmiştir. Molla Abdurrahman-i Mollakendî bu medresede baş müderrislik görevini ifa etmiş ve Seyyid Sıbgatullah Arvâsî, Şeyh Abdurrahman-i Tağî, Şeyh Fethullah-i Verkânîsî gibi birçok talebe yetiştirmiştir. Molla Abdurrahman-i Mollakendî müderrislik kimliğinin yanında mutasavvıf yönü de bulunmaktadır. Tasavvufî eğitimini Nakşibendî-Hâlidî şeyhi olan Pîr Muhammed Küfrevî'den aldığı rivayet edilmektedir. Ayrıca Molla Abdurrahman-i Mollakendî'nin edip ve şair yönü olduğundan yazmış olduğu tasavvufî şiirleri de bulunmaktadır. Bazı şiirlerini Kürtçe kaleme almışken bazılarını ise Kürtçe, Farsça ve Arapça dillerini de kullanarak mülemma usulünde yazmıştır. Molla Abdurrahman-i Mollakendî, şiirlerini ilim ve irfan ile yoğurmakla birlikte şiirlerinde Allah ve Peygamber sevgisini yoğun olarak işlemiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Nakşibendiyye, Mollakent, Molla Abdurrahman-i Mollakendî

VERİMLİ ÖĞRENME ORTAMI İÇİN ÖĞRETMENE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISININ ÖNEMİ

Emrah ÇAVUŞ

Sınıf Eğitimi Doktora Öğrencisi, Müdür Yardımcısı, Eko İnşaat İlkokulu, Merkez/Muş

<https://orcid.org/0009-0009-3298-3850>

Nisanur CAN

Sınıf Eğitimi Doktora Öğrencisi, Müdür Yardımcısı, Mehmet Akif Ersoy İlkokulu,

<https://orcid.org/0000-0001-6125-1127>

Günümüzde sosyal hayatın hemen hemen bütün alanlarında gerçekleştirilmesi beklenen değişim gereksinimi, eğitim kurumlarının da verimli çalışmasını gerekli kılmaktadır. Eğitim-öğretim sürecinin başarılı bir biçimde hedefine ulaşabilmesi için eğitim öğretim fırsatlarının dengeli ve yeterli şekilde dağılmış olması gerekir. Örgün eğitimde önemli bir rolü olan okul ve derslik başına düşen öğrenci sayıları eğitimin erişebilirliğini ve kalitesini etkilemektedir. Eğitim kurumlarında öğrenci başına düşen öğretmen sayısının da verimli öğrenme ortamlarını sağlama ve eğitimde kaliteyi artırma açısından önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, verimli öğrenme ortamı için gerekli olan faktörleri Muş ilinin Bulanık ilçesinde eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden öğrenci-öğretmen oranına ilişkin veriler ışığında incelemek ve değerlendirmektir. Betimsel tarama modelindeki bu çalışmada, Muş ilinin Bulanık İlçesine bağlı eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen ve bu kurumlarda eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden öğrenci bilgileriyle ilgili sayısal veriler kullanılarak bir durum analizi yapılmaya çalışılmıştır. Araştırma Bulanık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü veri kaynaklarından elde edilmiş betimsel bir araştırmadır. Verilerin analizinde var olan durumlar tablo halinde gösterilerek gerekli karşılaştırmalar yapılmıştır. Bulanık İlçesine ait veriler incelendiğinde, 2019-2020 eğitim öğretim yılında bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 18 iken, 2020-2021 eğitim öğretim yılında bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 19, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 19, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 20, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında bir öğretmene düşen öğrenci sayısının 17 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde verimlilik, öğrenme ortamı, öğrenci-öğretmen sayısı

THE IMPORTANCE OF THE NUMBER OF STUDENTS PER TEACHER FOR A PRODUCTIVE LEARNING ENVIRONMENT

Today, the need for change in almost all areas of social life makes it necessary for educational institutions to work efficiently. In order for the education and training process to achieve its goals successfully, education and training opportunities must be distributed in a balanced and adequate manner. The number of students per school and classroom, which has an important role in formal education, affects the accessibility and quality of education. The number of teachers per student in educational institutions is also considered to be an important factor in providing efficient learning environments and increasing the quality of education. The aim of this study is to examine and evaluate the factors necessary for an efficient learning environment in the light of the data on the

student-teacher ratio in Bulanık district of Muş province. In this descriptive survey modeled study, a situation analysis was tried to be made by using numerical data on teachers working in educational institutions affiliated to Bulanık District of Muş province and students continuing their educational activities in these institutions. The research is a descriptive study obtained from the data sources of Bulanık District Directorate of National Education. In the analysis of the data, the existing situations were shown in tables and necessary comparisons were made. When the data of Bulanık District were analyzed, it was concluded that while the number of students per one teacher was 18 in the 2019-2020 academic year, the number of students per one teacher was 19 in the 2020-2021 academic year, 19 in the 2021-2022 academic year, 20 in the 2022-2023 academic year, and 17 in the 2023-2024 academic year.

Keywords: Educational efficiency, learning environment, student-teacher ratio

BULANIKLI ŞAİR MEHMET EMİN KORKMAZ'IN VATAN VE DOĞA ŞİİRLERİNİN POETİKASI

Tamella ALİYEVA

Prof. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

<https://orcid.org/0000-0003-4869-8869>

Bulanık Doğu Anadolu'nun kültür, sanat, şiir yönünden önde gelen ilçelerinden biridir. Bulanık'ın ismi çok sayıda tarih kitaplarında geçer. Bulanık söz, sanat, şiir yurdudur. Onun ünlü şairlerinden biri de Mehmet Emin Korkmaz'dır. Şair, 2008 yılında İstanbul Bayrak Matbaası tarafından yayımlanmış *Ortadoğu "Büyük Hesapların Coğrafyası"* isimli şiir kitabında birçok konuda önemli şiirler yazmıştır. Yazdığı şiirler çağdaş dünyamızın aktüel konularını ihtiva etmektedir. Araştırmamızda şairin şiirlerindeki iki evrensel konu olan vatan ve doğa incelenmiş, bu şiirlerin poetikasına dikkat çekilmiştir. Vatan doğanın evladır. Onları birbirinden ayırmak olmaz. Şairlere göre vatan sadece arazi anlamında değil, böyle olsaydı, vatan anlayışı sönükleşir, cansız bir eşya olurdu. Vatan daha fazla dili, şiiri, sanatı ile vatandır. Makalede vatan ve onun annesi doğadan konuşurken şunu demek lazımdır ki, şair tasvir tekniğinden bolca yararlanarak varlıkların gerçek özelliklerini canlı ve renkli olarak veriyor. Dolayısıyla, nesnel görüntü sunumunda tasvir, üzerinde önemle durulan bir ögedir. Peyzaj insan elinin değmediği saf tabiat ortamıdır. Bu makalede, Mehmet Emin Korkmaz'ın doğa konulu şiirlerinden peyzajı dile getireceğiz. Aynı zamanda her iki konudaki vatan ve doğa, şiirlerin dil ve uslubu incelenecektir. Aynı zamanda şiirdeki leksik vahitlere dikkat edilecek, mecazlar, obrazlılık, doğanın korunması, deyimlerden örnekler verilecektir. Aynı zamanda tarih kokan Bulanık'ta tarihî yerler, tarihî olaylar, tarihî şahsiyetler, diyalekt, halk bilimi, yabancı ve arkaik sözler, bölgenin özelliği, dinimize sevgi, doğa ve insan konusu ele alınacaktır. Bu konulardan konuşurken şiirlerden örnekler takdim edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Mehmet Emin Korkmaz, vatan, doğa, poetika.

BULANIK İLÇESİNİN VE ARAN KARABAĞ'IN BEYLEGAN ŞEHRİNİN DÜĞÜN MERASİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Tamella ALİYEVA

Prof. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

<https://orcid.org/0000-0003-4869-8869>

Anadolu ve Azerbaycan'ın düğün adetlerinden konuşurken bu konuda ilmi-teorik bilgilere dikkat çekmek lazımdır. Bazı farklılıklar dışında bu iki coğrafyada yaşayan halkların düğün âdetleri birbirine benzemektedir. Öncelikle, bilim insanları bu örf, âdetler hakkında ne demişler? Anadolu'nun doğusunda yerleşen Muş kentinin Bulanık ilçesindeki düğün-evlenme örf âdeti ile Azerbaycan'ın Aran Karabağ bölgesinde Beylegan şehrinde düğün âdetini karşılaştıracamız. Azerbaycan'ın tanınmış bilim insanı H. Hevilov'un *Azerbaycan Etnografyası* kitabında Bu konuyla ilgili önemli bilgiler ve zengin malzemeler bulunmaktadır. Bu eserde ailenin tarihî kategoriye olmasını söylemekle beraber, onu cemiyetin ilkin özeyi ve onun terkihi hissesi sayılmıştır. Aile cemiyetin maddi hayat şeraiti ile uzvu surette ilişkili olmuştur. Aile faal bir başlangıçtır. Bilim insanları endogamiyanın çağdaş formasını çeşitli mülâhizelerle aydınlatırlar. Düğün, evlilik hakkında dünya bilim insanlarının çeşitli fikirleri mevcuttur. Âlimlerin fikrine göre birbirinden ayrı düşmüş tayfalar mecbur olarak öz tayfaları içerisinde akrabalarıyla evlenirler. Bu gün Anadolu, Azerbaycan, Kafkaslar, Orta Asya'da az da olsa bu örf-âdetle rastlanır. Hiç de demek olmaz ki, endogamiyanın yaranmasına sebep İslâm dini olmuştur. Bir deste bilim insanına göre, bu adetler Zerdüşçülükten ve İslâm'dan önce de Anadolu'da ve Kafkaslarda, özellikle Azerbaycan, Orta ve Ön Asya'da mevcut idi. Bunun en temel sebebi evlenecek olan kızların emlakinin başka bir tayfaya ve kabileye gitmemesi, kendi kabilesinde kalması meselesi idi. Bu makalede, Doğu Anadolu'nun Bulanık (Muş) ilçesinde ve Azerbaycan'ın Aran Karabağ bölgesinde Beylegan şehrinde yaşayan halkın kız arama, kız isteme (elçilik veya dünür gitme) örf-âdetinden başlayarak düğüne kadar olan merasimler incelenecektir. Aynı zamanda Beylegan ve Bulanık'taki düğün örf-âdetlerinin benzer ve farklı yönleri karşılaştırılacaktır. Bu benzerlikler ve farklılıklar ilmî yönden araştırılacak, nedenleri ortaya konulacaktır. Araştırmada düğün zamanı düzenlenen merasimler de ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Beylegan, Anadolu, Bulanık, düğün, örf-adet

19. YÜZYIL ORTALARINDA BULANIK VAKIFLARININ İDARİ VE EKONOMİK DURUMU -EV_D_14720 VAKIF MUHASEBE DEFTERİNE GÖRE

Fatih ÇİL

Dr. Öğr. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Rektörlük, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-5463-4258>

Vakıfların idari ve ekonomik durumu zaman zaman inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Bu kanaate vakıflara ait olan Osmanlı Arşivinde yer alan muhasebe defterlerine bakarak varıyoruz. Özellikle II. Mahmud döneminde vakıfların merkezi bir sistemle idare edilmek istenmiş bu bağlamda Evkaf Nezareti kurulmuştur. Evkaf Nezaretinin taşradaki varlığı ise Evkaf Muhasebecilikleri aracılığıyla görülmektedir. Bu çalışmamıza konu olarak 19. Yüzyıl Bulanık Vakıflarının idari ve ekonomik yapısı seçilmiştir. Çalışmamıza kaynak olarak Vakıf Muhasebe Defterleri odağa alınmıştır. Bu defterler şehirde yer alan Evkaf Muhasebeciliği marifetiyle yıllık olarak tanzim edilmiştir. Senelik olarak muhasebe kayıtlarının tutulması vakıfların idari ve ekonomik durumunun rahatlıkla izlenebilmesi açısından oldukça önemli bilgiler vermektedir. Bu kayıtlardan vakıflara ait gelir getiren akarları, bunlardan elde edilen gelirleri, görevli kompozisyonunu, sayılarını, görevlilerin aldıkları ücretleri tespit edebiliyoruz. Bu verileri dikkate alarak ilgili dönemde Bulanık şehrindeki vakıfların idari ve ekonomik yapısıyla ilgili analizler yapabilmek mümkündür. Bildiri önerimizin kabulü halinde elde ettiğimiz verileri sunacağız.

Anahtar Kelimeler: Evkaf muhasebeciliği, Bulanık, vakıf, idare, ekonomi

ADMINISTRATIVE AND ECONOMIC SITUATION OF BULANIK FOUNDATIONS IN THE MID-19TH CENTURY-EV_D_14720 ACCORDING TO FOUNDATION ACCOUNTING BOOK

The administrative and economic situation of the foundations has followed a fluctuating course from time to time. We reach this conclusion by looking at the accounting books of the foundations in the Ottoman Archives. Especially II. During the reign of Mahmud II, the foundations were wanted to be managed through a centralized system, and in this context, the Ministry of Foundations was established. The presence of the Ministry of Foundations in the provinces is seen through Foundation Accounting Offices. The administrative and economic structure of the 19th Century Bulanık Foundations was chosen as the subject of this study. Foundation Accounting Books were focused on as the source of our study. These books were prepared annually by the Evkaf Accounting Office in the city. Keeping annual accounting records provides very important information in terms of easily monitoring the administrative and economic situation of foundations. From these records, we can determine the income-generating assets of the foundations, the income obtained from them, the composition and number of officials, and the wages received by the officials. Taking these data into consideration, it is possible to make analyzes regarding the administrative and economic structure of the foundations in Bulanık city in the relevant period. If our paper proposal is accepted, we will present the data we have obtained.

Keywords: Foundation accounting, Diyarbakir, foundation, administration, economy

DISCOURSE ANALYSIS OF ASHIK SÜMMANI'S POEM "ERVAH-I EZEL"

Melek ATAŞ

Eğitimci, Nurettin Dolgun MTA Lisesi

<https://orcid.org/0009-0007-7457-6378>

Discourse is the way a speaker or writer expresses his or her thoughts, feelings and ideas about a topic. As a grammatical term, it refers to the structure or pattern of language used for a specific purpose. Discourse draws on the analysis of speeches and texts and context to express an idea in a variety of ways. Through discourse analysis, the context, purposes, structures and functions of a text or an expression in communication are analyzed in order to derive an in-depth meaning of the text.

The aim of this study is to make a discourse analysis of the poems of Âşık Sümmani, one of the important names of Âşık Literature, which are powerful and valuable in terms of language, culture and meaning. The universe of the study consists of all of Âşık Sümmani's poems and the sample of the study consists of his poem Ervah-ı Ezel, which was selected through purposive sampling. This work has been composed and interpreted and performed by many people.

The study was conducted according to the qualitative research method. The data were collected by document analysis method and the data obtained were analyzed by discourse analysis. The poem is analyzed through Sümmani - the person with a black fate - and others - those with a clear fate. Sümmani's fate was written black in eternity, in other words, when the souls were created, his fate was created when the souls were created before Sümmani was born and a black fortune was written on his fate. In the poem, which is structured in the triangle of fate-life-will, "reproach" is processed through the human being who is seen as a passive being. The poet puts himself and his life at the center and expresses his questioning of fate and his reproach on the grounds of deep trust and devotion. Throughout the poem, the poet uses expressions such as "Those who write their fortune in black, those who write one day for a hundred thousand losses, those who love the world, those who abandon life..." and compares himself with others. In this poem, Âşık Sümmani expressed his strangeness and loneliness. Âşık Sümmani has a troubled, sad and pessimistic mood. The loneliness of the poet, as the title of the poem indicates, was written in Ervah-ı Ezel and became his destiny.

Keywords: Ervah-ı Ezel, Âşık Sümmani, Discourse analysis

DISCOURSE ANALYSIS OF YUNUS EMRE'S POEM "IF ONCE YOU BROKE A HEART"

Fatma Nur BORAZAN
Nurettin Dolgun MTA Lisesi
<https://orcid.org/0009-0007-7457-6378>

Discourse refers to a certain rule and order regarding the use of language. It is the spoken or written form of linguistic expression that emerges as a result of the act of saying. The speaker (the source) encodes what is said (the message) in order to deliver it to the receiver (or receivers) through a certain channel. The way it is encoded bears traces of the culture in which it lives, the social groups it is socialized in, its class position, education and profession. Therefore, discourse is not individual but social. Discourse benefits from the analysis and context of speeches and texts in order to express an idea in various ways. Through discourse analysis, the purposes, structures and functions of texts and speeches are analyzed to determine the in-depth meaning of the text.

The aim of this study is to make a discourse analysis of Yunus Emre's poems, which are rich in terms of culture and language, created with his vast world of meaning. The universe of the study consists of all of Yunus Emre's poems, and the sample of the study consists of the poem "Once You Destroyed a Heart" selected through purposive sampling. For this purpose, the study was conducted according to the qualitative research method. The data were collected by document analysis method and the data obtained were analyzed by discourse analysis.

As a result of the research, it is seen that Yunus Emre, who describes the way to reach the truth, is based on unconditional love and considers this as the basic condition of being human. This text, which is based on the relationship between action and intention, can be considered as an important work in which he uses the language of love. In Yunus's poems, the Alevi Bektashi tradition is seen not only in mystical terms but also in discourse. While this Sufi-oriented tradition reflects the beliefs and customs of various sects, it is not completely free of old Turkish religions and beliefs. Since Tekke literature is directed towards the public and aims to teach beliefs, it has used a simple language in its poetry and language/writing products, except for some Islamic concepts. Alevi-Bektashi literature is within Anatolia's own literature. Yunus, in the tradition in which he grew up, sang poems in the language of the people in simple and deep Turkish.

Keywords: Yunus Emre, Sufi literature, Discourse analysis

ORHUN KİTABELERİ'NİN ERK SÖYLEMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ersin KAYA

Eğitimci, Taşlıçay Anadolu Lisesi

Orhun Kitabeleri Türk edebiyatının ve Türk tarihinin en önemli ve ilk yazılı kaynaklarından. Türk töresini, kültürünü, siyasi anlayışını, Türk devlet adamlarının halka hesap vermesi, devlet ve milletin karşılıklı vazifeleri, Türk askerlik sisteminin yüksek özelliklerini, komşularıyla ilişkilerini sade ve anlaşılır bir dille ortaya koyan Orhun Kitabeleri, sadece yaşanmış olayları dile getirmekle kalmayıp yaşanabilecek olayları da ön görmesi bakımından oldukça önemli bir kültürel mirastır. Orhun Kitabeleri'nin yazılış amacına, kimler tarafından yazıldığına ya da kimler tarafından yazdırıldığına bakıldığında merkezde siyasi ve güçlü bir iktidarın yer aldığı açıkça görülmektedir. Kitabeler *Kül Tigin*, *Bilge Kağan* ve *Tonyokuk* adına dikilmekle beraber, *Kül Tigin kitabesi* (732) Bilge Kağan tarafından kardeşi adına, *Bilge Kağan kitabesi* (735) Bilge Kağan'ın ölümünden sonra oğlu tarafından dikilmiş ve eserde konuşan kişi Bilge Kağan'dır. *Tonyokuk kitabesi* (720-725) ise bizzat kendisi tarafından diktirilmiş ve kendi ağzından kaleme alınmıştır. Kitabelerin devlet liderleri ve devletin ileri gelenleriyle ilgili olması ve aynı zamanda konuşucuların da bizzat bu liderlerin kendilerinin olması erk söylemi açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Erk söylemi, Orhun Kitabelerinin anlamsal çerçevesinin anlaşılması bakımından önemli bir metot niteliği taşımaktadır. Eserde anlatılmak istenen ve verilmek istenen mesajların anlamsal olarak anlaşılması ve metinlerin gerek yayımsal gerekse derinlemesine ele alınması o erk söylemi aracılığıyla ele alınmaktadır.

Bu çalışmada amaç, Türk tarihinin en etkili söylev örneklerinden biri olan "Orhun Kitabeleri"ni erk söylemi açısından değerlendirmektir. Çalışma nitel araştırma yöntemine göre yapılmıştır. Veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmış, elde edilen bulgular söylem analizi yoluyla analiz edilmiştir. Analizde özellikle erk söylemi tercih edilmiş, bulgular bu açıdan tasnif edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Orhun Kitabeleri'nin içeriğinin siyasi temelde olması ve kendinden sonrakilere nasihatler barındırması açısından oldukça zengin erk söylemi özellikleri taşıdığı görülmüş, bu özellikler tematik tasnif ile sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Orhun Kitabeleri, Söylem, Erk söylemi.

AN ANALYSIS OF THE ORKHON WRITINGS IN TERMS OF POWER DISCOURSE

Orhun Inscriptions are one of the most important and first written sources of Turkish literature and Turkish history. Orhun Inscriptions, which reveal Turkish customs, culture, political understanding, the accountability of Turkish statesmen to the public, the mutual duties of the state and the nation, the high features of the Turkish military system, and their relations with their neighbors in a simple and understandable language, not only express the events that have been experienced but also foresee the events that may occur. It is a very important cultural heritage.

When we look at the purpose of writing the Orhon Inscriptions, who wrote them, or who had them dictated, it is clearly seen that there is a political and powerful power at the center. Although the inscriptions were erected in the names of Kül Tigin, Bilge Kağan and Tonyokuk, the Kül Tigin

inscription (732) was erected by Bilge Kağan on behalf of his brother, the Bilge Kağan inscription (735) was erected by his son after the death of Bilge Kağan, and the person speaking in the work is Bilge Kağan. The Tonyokuk inscription (720-725) was personally erected by him and written in his own words. The fact that the inscriptions are about state leaders and dignitaries and that the speakers are these leaders themselves provide important clues in terms of the discourse of power. The discourse of power is an important method in understanding the semantic framework of the Orhon Inscriptions. The semantic understanding of the messages intended to be explained and given in the work and the comprehensive and in-depth discussion of the texts are handled through the discourse of power.

The aim of this study is to evaluate the "Orhun Inscriptions", one of the most effective speech examples in Turkish history, in terms of power discourse. The study was conducted according to the qualitative research method. Data were collected by document review method, and the findings were analyzed through discourse analysis. In the analysis, the discourse of power was especially preferred and the findings were classified from this perspective.

As a result of the research, it was seen that the Orhun Inscriptions have very rich power discourse features in terms of their content being politically based and containing advice to those who came after them, and these features are presented in a thematic classification.

Keywords: Orhon Inscriptions, Discourse, Discourse of Power.

OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE BULANIK KAZASINDA KELEK KULLANIMI VE RİSKLER

Şule Yavuz ÇİL

AYBU Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih A.B.D. Doktora,
<https://orcid.org/0009-0004-2079-2233>

Dr. Öğr. Gör. Fatih ÇİL

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Rektörlük, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi,
<https://orcid.org/0000-0002-5463-4258>

Taşımacılıkta su yolları tarihin her devresinde önemini muhafaza etmiştir. Su kaynaklarından özellikle nehirler oynadığı rol ve sunduğu imkânlarla insan nüfusunun yoğunlaştığı yerler olarak bilinmekte ve nehirler üzerindeki en önemli ticari faaliyet ise taşımacılık olarak görülmektedir. En eski su taşıma aracı olarak kelekler, tarihin en erken devirlerinden yakın zamanlara kadar mevcudiyetini muhafaza edebilmiştir. İlkel biçimlerine Asurlularda rastlanan keleklerin sonraki devirlerde gelişmiş biçimleri yapılmıştır. Geleneksel su vasıtası olarak kelekler, Osmanlı Devleti'nde de ehemmiyetini muhafaza etmiş ve kelekçi esnafı adı altında ahaliden büyük bir kesimin geçim kaynağını teşkil etmiştir. Böylelikle kelekler; kömür, bakır gibi madenlerden buğday, arpa ve peksimet gibi gıda ürünlerine asker ve mühimmattan seyyahlara kadar hemen her şeyin taşınmasına hizmet eden bir vasıta olmuştur. Her ne kadar kelek taşımacılığında ciddi bir yol emniyetinden söz edilebilse de doğal ve beşerî etkenlerin yanı sıra kelek yapım malzemelerindeki nitelik tehdit oluşturmuştur. Belirtilen tehditler can ve mal kayıplarına dahi yol açabilmiştir. Bu çalışmada Osmanlı Devleti döneminde Bulanık'taki kelek taşımacılığında kesitler sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelek, Nehir Taşımacılığı, Bulanık

THE USE OF KELEK AND RISKS IN BULANIK ACCIDENT IN THE OTTOMAN STATE PERIOD

Waterways have maintained their importance in transportation in every period of history. Among water resources, especially rivers are known as places where human population is concentrated, with the role they play and the opportunities they offer, and the most important commercial activity on rivers is seen as transportation. As the oldest means of transporting water, keleks were able to maintain their existence from the earliest periods of history until recent times. Keleks, whose primitive forms were found among the Assyrians, were developed in later periods. As a traditional means of water, keleks maintained their importance in the Ottoman Empire and constituted the source of income for a large segment of the population under the name of kelekçi tradesmen. Thus, keleks; It has been a means of transporting almost everything, from minerals such as coal and copper to food products such as wheat, barley and rusks, from soldiers and ammunition to travelers. Although we can talk about serious road safety in kelek transportation, natural and human factors as well as the quality of kelek making materials have posed a threat. The stated threats could even lead to loss of life and property. In this study, it is aimed to present sections from kelek transportation in Bulanık during the Ottoman Empire.

Keywords: Kelek, River Transport, Bulanık

MUSTAFA KUTLU'NUN "YOKSULLUK İÇİMİZDE" HİKAYE KİTABININ ÇATI BAKIMINDAN BİR İNCELEMESİ

Bülent ÖZDEN

Yl. Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Edebi bir eserde yazarın okuyucuya aktarmak istediği mesaj cümlelerin temel öğelerinden biri olan öznenin yüklemle etkileşimi sonucu çatı ortaya çıkar. Çalışmamızda yazarımız Mustafa Kutlu'nun "Yoksulluk İçimizde" adlı hikâye kitabındaki "Akasyalar Açar mı? Siyah Gemiler, es-Salatü hayrun mine'n nevm, levha VI hikayeleri çatı yönünden incelenmiş olup okuyucuya aktarılmak istenen mesajlar çatı bakımından yapıları ele alınarak yüklemelerin özne ve nesnelere etkileşimleri değerlendirilip etken/edilgen/işteş/dönüşlü,geçişli/geçişsiz/ettirgen/oldurgan durumlarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada sadece dört hikayedeki fiil cümleleri ele alınmıştır. Bu çalışmada etken geçişli fiil 155, etken geçişsiz 145, edilgen geçişli 1, edilgen geçişsiz 35, dönüşlü geçişsiz 3, işteş geçişsiz 2, toplamda ise 329 cümle incelenmiştir. Yapılan incelemede yazarın hikayelerini oluştururken daha çok etken ve edilgen yapıli fiilerden yararlandığını görüyoruz. İncelenen hikayelerde yapılan oranlamada etken geçişli ve etken geçişsiz yapıli fiilerin diğere fiilere göre daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fiilde Çatı, Mustafa Kutlu, Etken Fiil, Edilgen Fiil, Geçişli Fiil, Geçişsiz Fiil, İşteş, Dönüşlü

A REVIEW OF MUSTAFA KUTLU'S "POVERTY IS WITHIN US" STORYBOOK IN TERMS OF THE ROOF

In a literary work, the message that the author wants to convey to the reader is formed as a result of the interaction of the subject and the predicate, which is one of the basic elements of the sentence. In our study, the stories "Do Acacias Bloom?, Black Ships, es-Salatü hayrun mine'n nevm, plate VI" in our author Mustafa Kutlu's story book "Poverty Within Us" were examined in terms of tone, and the messages intended to be conveyed to the reader were examined in terms of the structure of the predicates and the subject and It is aimed to evaluate their interactions with objects and analyze their active / passive / reflexive / reflexive, transitive / intransitive / causative / causative situations. In the study, only verb sentences in four stories were considered. In this study, 155 active transitive verbs, 145 active intransitive sentences, 1 passive transitive sentence, 35 passive intransitive sentences, 3 reflexive intransitive sentences, 2 reflexive intransitive sentences, and a total of 329 sentences were examined. In the analysis, we see that the author mostly uses active and passive verbs when creating his stories. In the ratio made in the stories examined, it was determined that causative transitive and causative intransitive verbs were included more than other verbs.

Keywords: Verb Voice, Mustafa Kutlu, Active Verb, Passive Verb, Transitive Verb, Intransitive Verb, Correspondent, Reflexive

BENLİK, HİMMET VE MEKAN

Atik AYDIN

Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri
Bölümü, <https://orcid.org/0000-0001-5995-945X>

Kainattaki varlıkları, insan ve diğerleri şeklindeki tasnif, akla gelebilecek ilk tasniflerdendir. İrade yani tercih etme becerisi gibi temel ayırteci özelliğinin yanında insanın dikkat çekici olan diğer bir özelliği de sosyal bir varlık oluşudur. Başta hemcinsleri olmak üzere evrendeki her şeyle bir şekilde bir irtibatının bulunmasıdır. İnsanın, çevresinde olup biten iş ve oluşlara sevinmesi ya da üzülmesi bu irtibatın açık delilleridir. Kur'an, insanı, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak tanımlar. Halife, kendisi ve çevresi ile ilgili sorumluluk bilinci olan ve yaşadığı yeri imar ve inşa eden ve nihai noktada medeniyetler kurabilen kişidir. Halifelik görevi üstlenen insanın olmazsa olmazı, "benlik"tir. Ben/ene/ego, insanın varlığı ve kişiliğinin temel unsurudur. Ben, büyük iyilikler de büyük kötülükler de üretme potansiyeline sahiptir. Hz. İbrahim'i Hz. İbrahim yapan, Nemrut'u da Nemrut yapan "ben"dir. Bu farklılık "ben"nin zihnen, fikren ve inanç olarak nasıl kurgulandığına bağlı olarak değişir. Bu nokta da kişinin varlığa ve hayata bakışı ile aldığı eğitim belirleyici rol oynamaktadır. Bununla "ben" yani kişilik inşası gerçekleşmektedir. İlim, irfan ve ahlak ile donatılmış olan kişilik, yakın çevrede de uzak çevrede de önemli roller üstlenir. Ancak doğal olarak ve imkan bakımından yakın çevrenin diğer ifadeyle dar dairenin önemi, daha fazla ve daha büyüktür. Bundan dolayıdır ki tarihte iz bırakan büyük şahsiyetlerin hayat hikayesine baktığımızda birinci çalışma ve etki alanları kendi çevreleri olduğunu görüyoruz. Bu bakımından insanlar türdür türdür. Kimisi gücünü ve enerjisini sadece kendisi ve birinci derecedeki yakınlarına hasrederken, kimisi de daha geniş çerçeveden meseleye bakarak başkalarını da sorumluluk alanı içinde görür ve onların derdiyle dertlenir. Kimisi başkasının acısı ve derdi karşısında duyarsız bir tavır içinde iken kimisi de başkasının sıkıntısından etkilenir ve onu gidermek, sıkıntı sahibini rahatlatmak için üstün çabalar gösterir. Sadece sıkıntı için değil yaşadığı yeri ve çevreyi inşa etmek, daha yaşanabilir hale getirmek için çalışmayı bir görev olarak telakki eder. İnsanın değeri ve yüceliği de buna göre belirlenir. Düşünce ve kültür dünyamızda insanın, hayat için ortaya koyduğu gaye ve çabaya himmet adı verilmiştir. "Kimin himmeti milleti ise, o tek başına bir millettir" ve "Nefsin yücelmesini istersen himmet kanatlarını aç. Zira kuşu semalara yükselten kanadı olduğu gibi insanı da yücelten himmetidir" denilmiştir. İnsana ve diğer varlıklara faydalı olan ve katkıda bulunan kimseler "âli himmet" olarak nitelendirilmiştir. Mekanlar âli himmet insanların çalışma ve gayretleri ile imar edilir ve daha yaşanabilir hale getirilir. Fiziki olarak mamur hale gelen yerleşim yerleri ilim, din ve düşünce etkisiyle manevi, kültürel ve sanatsal boyutlar kazanır. Bir mekan olarak Bulanık da özellikle medreseleri, köklü aileleri ve farklı alanlarda etkili olan şahsiyetleriyle, sakinlerinin muhayyilesinde iz bırakan mekanlardandır. Mevcut himmetin ileri seviyelere taşınmasıyla Bulanık daha güzel dönemler yaşayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Benlik, Himmet, Mekân

BULANIK (MUŞ) İLÇESİ ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOGRAFYASI

Erkan DİKİCİ

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0001-8319-0345>

Ebru Nurten ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü,
<https://orcid.gov/0000-0002-3113-2378>

Bibliyografya, herhangi bir konu hakkında yayınların tamamı anlamına gelmektedir. Bibliyografya çalışmaları, seçilen bir konu, bir yer ya da döneme ait yayınların ortaya konulmasıdır. Bu açıdan, bibliyografya içerisinde yer alan yayınların künye bilgileri ortaya konularak, o konu hakkında yeni bilgilerin ulaşılmasını kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Böylece, listelenen yayınlar ile detaylı bilgilere erişimin saplanabileceği söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan bu çalışma, tarihi ve kültürü ile zengin bir geçmişe sahip olan Muş'un Bulanık ilçesi hakkında daha önce yayınlanmış olan bilimsel/akademik yayınların bir arada ele alınacağı bir çalışma olma özelliğine sahiptir. Bulanık ilçesini konu edinen kitaplar, makaleler, bildiriler ve lisansüstü tezler, çalışmanın konusunu teşkil etmektedir. Çalışmanın amacı ise, iki noktadan hareketle şekillenmiştir. Öncelikle Bulanık ilçesini konu edinen günümüze kadar yapılmış çalışmalar hakkında kapsamlı bir literatür taraması ile yayınların bir listesini oluşturmak; ikinci olarak ise, Bulanık ilçesi hakkında hangi çalışmaların yapılabileceği noktasında eksiklikleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Böylelikle sonuçta, ilerleyen zamanlarda Bulanık ilçesi üzerine çalışma yapacak araştırmacılara kolaylık sağlayacağı bir bibliyografyayı araştırmacılara sunulması hedeflenmektedir. Çalışmada bu bağlamdan hareketle, Bulanık ilçesini konu edinen lisansüstü tezler, editöryel kitaplar, bilimsel makaleler ve ulusal/uluslararası bilimsel toplantılarda sunulmuş olan bildirilerin künyeleri ve çalışma alanları ile ilgili bilgiler yer verilecektir. Literatür taraması sonucu ulaşılan bilimsel yayınlardan hareketle, Bulanık ilçesi ile ilgili çalışılan ve çalışılmayan konuların neler olduğu sonucuna ulaşılabacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muş, Bulanık, Bibliyografya.

BULANIK'TAKİ KADINLARIN SORUNLARI-İHTİYAÇLARI VE EĞİTİM DURUMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hülya Sönmez

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilimler Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0003-4495-284X>

Emine Akın

Eğitimci, Milli Eğitim Bakanlığı

Bulanık örneğindeki kadınlar üzerine yapılan bu çalışmada *odak grup* olarak belirlenen on sekiz kadınla yapılan görüşmeler sonucunda kadınların durumları, ihtiyaçları ve beklentileri farklı yönleriyle incelenmiştir. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bulanık'taki kadınların bazı sorunları, ihtiyaçları ve eğitim durumları üzerine yapılan bu çalışmada kadınlar, farklı yönleriyle incelenmiştir. Bu kapsamda inceleme başlıkları kadının sorumluluk alanı, kadının çalışma alanı, kadın sorunları, kadın sağlığı, eğitim ve aile hiyerarşisinde kadın yeri olarak belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış olarak gerçekleştirilen bu görüşmelerden toplanan veriler, betimsel analize uygun olarak çözümlenmiş ve şu genel sonuçlara ulaşılmıştır:

- Sorumluluk alanı ile ilgili olarak özellikle evli kadınların hepsi ev işleri ve eşlerine yönelik işleri sorumluluk olarak görmüşlerdir.
- Kadının çalışma alanı ile ilgili olarak evli kadınların özellikle çalışma konusunda olumsuz bakış açısına sahip olduğu görülmüştür. Bekâr kadınların ise bir işte çalışma isteğine sahip oldukları sonucu elde edilmiştir. Ev işleri, eşlere yardım etme, vb. işlerin kadınlara göre iş olarak adlandırılmadığı tespit edilmiştir.
- Kadınların erken evlilik, erken yaşta çocuk sahibi olma, eş ve akraba şiddeti, evlilikte üçüncü kişiler kapsamında sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.
- Kadınların genel olarak sağlık hizmetlerinden memnun oldukları gözlemlenmiştir. Fakat Bulanık Devlet Hastanesinde kadın doğum doktoru eksikliğine ve eczanelerden alınan ilaçların pahalılığına dikkat çekilmiştir.
- Evli ve bekâr kadınların hepsi, eğitimin önemi ve gerekliliği üzerine görüş belirtmişlerdir. Kadın erkek eşitsizliğinin eğitim ile giderileceği dile getirilmiştir. Özellikle bekâr kadınların bu konudaki bilinç düzeyi, kadınların eğitim konusunda gelişen ve değişen bakış açısı ile ilgili güzel ve olumlu sonuçları göstermiştir.
- Kadınların aile hiyerarşisindeki yeri ile ilgili zaman faktörüne dikkat çekilmiştir. Kadınlar genç iken aile içinde çok söz sahibi olmadıklarını vurgulamışlar ve bu konuda kaynaklarının evdeki hâkimiyetine dikkat çekmişlerdir. Kadınların aile hiyerarşisinde yaşa bağlı olarak söz sahibi oldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Bulanık, kadın, eğitim, ihtiyaç

COĞRAFYA VE YER ADLARI: BULANIK ÖRNEĞİ

Mehmet Emin YILMAZ
Eğitimci, Muş Borsa İstanbul Anadolu Lisesi

“İbn-i Haldun coğrafya kaderdir.” der. Bütün Anadolu’da olduğu gibi Bulanık ilçesinde de yer adları 1913-1965 tarihleri arasında Türkçeleştirilmiştir. Yer adları bütün toplumlarda yerel kimliğin bir unsuru ve kültürel mirastır. Yer adları toplumların geçmişle bağının göstergesidir. Coğrafya ve yer adları arasında her zaman ve her dönemde bir bağ kurulmuştur. Özellikle fiziki coğrafyanın yerşekilleri, iklim, bitki örtüsü, su kaynakları ile yer adları arasında daha çok bağ kurulmuştur. Çünkü fiziki coğrafya toplumun fiziksel ve duygusal yönlerini doğrudan etkiler ve toplumsal ilişkilerini düzenler. 1892 tarihli Bitlis Vilayet Salnamesinde Muş sancağı 125.000 nüfuslu olup bunların Müslüman Türk-Kürt ve Ermenilerden oluştuğu bilinmektedir. 2019 verilerine göre Bulanık ilçesinde 7 belde, 56 köy bulunmaktadır. Bunlardan büyük çoğunluğunun adlarının değiştiği bilinmektedir. Bazen yerel halk arasında yerleşim yerlerinin eski adı sorulduğunda doğrudan cevap alınırken yeni adı sorulduğunda çoğunlukla cevap alınmamaktadır. Bulanık ilçesinde genel olarak Müslümanların yoğun olarak yaşadığı yerleşim yerleri, medrese ve ilim faaliyetlerinden dolayı “şeyh” veya “molla” sözcükleriyle başlayıp ya da bittiği; bazı yerleşim yerlerinin ise Ermeni ve Kürt nüfustan dolayı Ermenice-Kürtçe kökenli adlandırıldığı görülmektedir.

Yerleşim Adlarının Eski ve Yeni Adları:

Balotu-Teğut(Ermenice)

Gündüzü-Mele Mıstafa

Dokuzpınar-Koğak

Şehit Tahir-Kuştiyan(Kürtçe)

Üzgörür-Neynik(Kürtçe)

Haçlı-Xaşlı(Ermenice)

Adıvar-Şirvanşeyh

Sarıpınar-Hemzeşeyh

Mollatahir-Meletahir

Erentepe-Liz

Büngüldek-Kanispi(Kürtçe)

Sultanlı-Sultanlı(Türkçe)

Doğantepe-Şahberat

Anahtar Kelimeler: Bulanık, coğrafya, yer adları

20. YÜZYILDA ÖZBEK TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ BİR ESER: TEZKİRE-İ KAYYUMİ

Şevval UZUNOĞLU
YL. Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi,
<https://orcid.org/0000-0002-0286-1475>

Tezkirecilik Türk edebiyatında Ali Şir Nevâî'nin 15. yüzyılda Çağatay sahasında Mecalisü'n Nefais adlı eserini vermesiyle başlamıştır. Çağatay sahasında başlayan tezkirecilik daha sonra Anadolu ve Azerbaycan sahalarına geçerek geniş bir alana yayılmıştır. Anadolu ve Azerbaycan sahalarında tezkire türünde Çağatay sahasına göre daha fazla eser verilmiştir. Orta Asya'da tezkireciliğin gelişmemesi araştırmacılar tarafından devletin istikrarlı bir yapıya sahip olmamasına bağlanmaktadır. 20. yüzyıla kadar tezkire türünde pek eser verilmeyen bu sahada 20. yüzyıla gelindiğinde Mecalisü'n Nefais gibi kapsamlı bir eser olan Tezkire-i Kayyumi'nin yazılması hem Özbek edebiyatı hem de diğer Türk edebiyatları açısından çok önemlidir. Bu çalışmada Tezkire-i Kayyumi'den, Tezkire-i Kayyumi'nin şekil özellikleri ve muhtevasından bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özbek Türkçesi, Tezkire-i Kayyumi, 20. Yüzyıl

BULANIK'TA DİNİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Kiramettin AYDIN

Araştırmacı, Bulanık İlçe Müftülüğü

Din eğitimi ve öğretimi; insanın kendi yaşamını bütün boyutlarıyla anlamasına ve anlamlandırmasına yardımcı olan bir eğitimidir. Bu eğitim öncelikle bireyin dinin en evrensel boyutu olan ahlaki ve etik bir bilince sahip olmasını amaçlamalıdır. Bireyin elde edeceği dinsel anlayış ile toplumsal huzur ve barış arasında bir etkileşim söz konusudur. Bu açıdan bireye din eğitiminde ne öğretileceği nasıl öğretileceği ve hangi koşullarda ve ortamlarda öğretileceği önem arz etmektedir. Sağlıklı bir din eğitimi bireyi ve toplumu pozitif yönde etkiler. Din eğitimine ülkemizde kuran eğitimi ile başlanması yerleşmiş bir gelenektir. Bu hiç kuşkusuz bireyin dinsel dünya ile ilk teması kurmasında önemli bir etkiye sahiptir. Bunu takiben atılabilecek en önemli adım insana sorumluluğunu kazandıracak dinin temel kavramlarının öğretilmesi ve benimsetilmesidir. Örneğin Kur'an'da bu bağlamda diğer kavramlardan bir tanesi Takva'dır. Takva Allah'a ve ahirete olan inanç sayesinde kişinin sorumlu hareket etmesini bireysel ve toplumsal sorumluluklarının farkında olmasını ifade eden bir mefhumdur. Kişiyi ahlaklı bir birey olarak sorumluluklarının bilincinde olan ve toplumsal hayata bu şekilde katılan biri olarak yetiştirmek din eğitiminin temel amacı olmalıdır. Daha sonraki aşamalarda dinin daha derin anlamda anlaşılmasını sağlayan temel dini ilimlerin bilimlerin öğretilmesidir. Bu da topluma katkı sağlamak amacı ile istekli olan şahısların bu alanda ihtisas sahibi olmalarını sağlar. Bu bağlamda din eğitimi denildiğinde öncelikle toplumun bütün bireylerinin belli bir ölçüde ahlaki ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak için aldıkları eğitimidir. İkinci aşamada dini daha derin boyutta araştırmayı kavramayı sağlayan bir uzmanlık kazandıran bir eğitimidir. Camilerimiz özellikle toplumun bütün fertlerinin temel seviyede dini almasında son derece önemli bir görev icra etmektedir. Başta imam hatip olmak üzere ilahiyat fakülteleri de dinin daha ileri boyutlarda öğretilmesini sağlar.

Anahtar Kelimeler: Dini Eğitim, Ahlak, Barış, Takva

BULANIK VE ENGELLİLERİN EĞİTİMİ

Ferdi ÖZTÜRK

Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Hizmetler Meslek Yüksekokulu, Terapi ve
Rehabilitasyon Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0002-8877-1568>

Bu çalışma Bulanık'ta ikamet eden ve Bulanık'ta özel eğitim kurumlarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin yaşadıkları durumları, problemleri ortaya çıkarmak amacıyla düzenlenmiştir. Bu çalışma kapsamında Bulanık'ta eğitim faaliyeti sürdüren özel eğitim kurumlarındaki özel eğitim öğretmenleri ve bu okullara devam eden öğrenci ve velileriyle görüşülmüştür. Yapılan görüşmeler sonucunda; özel gereksinimli bireylerde özellikle otizm, zihin engelli ve öğrenme güçlüğü olan bireylerin dil ediniminde sorunlar yaşadığı görülmüştür. İklim ve çevre koşullarının eğitime devam konusunda dezavantaj oluşturduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte ebeveynlerin özel eğitime dair bilgi ve beklentilerinin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bulanık, özel eğitim, özel gereksinimli bireyler, özel eğitim kurumları

BITLİS NEMRUT VOLKANI VE GLOBAL JEOPARK KRİTERLERİ

Yunus Levent EKİNCİ

Prof. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0003-4966-1208>

Bitlis Nemrut Dağı (Nemrut yanardağı veya volkanı), Doğu Anadolu Bölgesinde Van Gölü'nün batı kıyısı yakınında yer alan sakin bir Kuvaterner yanardağıdır. Güncel püskürme MS 1441, 1597 ve 1692 yıllarında kaydedilmiştir. Volkanik aktivite başlangıcı günümüzden yaklaşık 1 milyon yıl öncesine kadar gitmektedir. Bu aktivitenin görsel kayıtları arasında morfoloji ile belirgin ve manzarası ile ilgi çekici olan 8,5 km×7,0 km boyutlarında bir kaldera bulunmaktadır. Nemrut volkanizmasının başlangıcı, lav akıntıları ve kaldera öncesi aşamayı temsil eden periferik silisik kubbe oluşumunu içermektedir. Yaygın piroklastikleri içeren eş zamanlı kaldera aşamasından (kaldera oluşumu) sonra, kaldera sonrası aşama peralkalin tipi kayalar, kül püskürmeleri ve bazalt ve riyolit (komendit) tipi lav akıntılarıyla rift aktiviteleri üretmiştir. Nemrut Volkanı jeomorfolojik, yapısal, litolojik ve hidrolojik değerlere sahip çok çeşitli abiyotik elementler üretmektedir. Ayrıca, jeoçeşitlilik ve biyoçeşitliliğin yanında bölge jeolojik olmayan maddi ve maddi olmayan kültürel miras bakımından da zengindir. Bu muazzam özelliklerinden yola çıkarak Nemrut Volkanının global jeoparklar ağına katılması konusunda çalışmalar yürütülmektedir. Bir jeopark koruma, eğitim ve sürdürülebilir kalkınmanın bütünsel bir kavram olduğu jeolojik miras sitlerini içeren coğrafik bir alandır. Ayrıca, jeoparkın ekolojik, arkeolojik, tarihsel ve kültürel değerlere sahip sitler içermesi gerekmektedir. Bununla birlikte bir jeopark adayının UNESCO tarafından belirlenen bazı kuralları ve kriterleri sağlaması gerekmektedir. Bu çalışmada bu zorunlu kriterler anlatılmış ve Nemrut Volkanının jeopark potansiyeli sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nemrut, Volkan, Jeopark

BULANIK İLÇESİNDE 2002-2023 YILLARI ARASINDA TARIMSAL ÜRETİMİN VE TARIMSAL DESTEKLEME POLİTİKALARININ GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Samet AŞKIN

Şube Müdürü, Muş İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Bu çalışmada, Bulanık ilçesinin 2002 ve 2023 yılları arasındaki tarımsal üretim gelişimi ve yapılan tarımsal üretim kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilen tarımsal desteklemelerin potansiyeli irdelenmiş kırsal kalkınmaya etkileri üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ana materyalini tarımsal desteklemeler konusunda Türkiye’de Tarım ve Orman Bakanlığı birimlerinden alınan resmi veriler ile Türkiye İstatistik Kurumuna (TÜİK), ait veriler oluşturmaktadır. Toplam Destek Tahmini (TDT) ve Üretici Destek Tahmini (ÜDT) verileri Tarım ve Orman Bakanlığı kaynaklarından elde edilmiştir. Tarımsal destekleme politikalarının ayrıntılı değerlendirilmesi açısından 2002 ile 2023 yıllarına ait zaman serilerinden faydalanılmıştır. Bu serilerde meydana gelen dalgalanma ve değişimler uygulamada olan politikaların değerlendirilmesi için yorumlanmıştır. 168.800 hektar yüz ölçüme sahip olan Bulanık ilçesinde üretim yapılan toplam tarımsal alan büyüklüğü 865.533 dekadır. Muş Ovası başta olmak üzere Malazgirt, Liz ovaları yanında Bulanık ovası Muş ilinin önemli tarım alanları arasında yer almaktadır. Hububat (buğday ve arpa) üretiminin ağırlıklı olduğu ilçemizde yem bitkileri üretimi (yonca, fiğ, korunga, silajlık mısır), şeker pancarı vb. gibi ürünlerde de ağırlıklı olarak üretim yapılmaktadır. İlçe sınırları dahilinde bulunan Murat Nehri ilçenin önemli akarsu kaynakları arasında yer almaktadır. Murat Nehri bulanık ovasının orta kısmında ovayı boydan geçtiğinden dolayı ovanın büyük bir kısmında sulu tarım yapılmaktadır. Sulu tarımın bulunmuş olduğu alanlarda genellikle yonca, silajlık mısır ve şeker pancarı üretim yapılmaktadır. İlimizde olduğu gibi hububat üretiminde genellikle sulu tarım yapılmaz.

Anahtar Kelimeler: Buğday, Murat Nehri, Tarımsal Destekleme, Tarımsal Üretim, Yonca

SELÇUKLU'DAN OSMANLI'YA "BULANIK" ÖZELİNDE VAKIF KÜLTÜRÜ*

Esra ÇIPLAK

Dr. Öğr. Üyesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0003-4577-3026>

Bir İslam müessesesi olan vakıf, yardımlaşma güdüsünden doğan, toplumsal bilinç oluşturan ve zaman içinde kültür unsuru haline gelmiş bir uygulamadır. İslâm dünyasında dinî, iktisadî ve ictimai hayatın vazgeçilmezi olarak vakıflar, her dönemde ihtiyaca binaen güncelliğini korumuştur. Bu müessese, Kur'anî kültür değerleri ile yalnızca Allah rızasını kazanmak için kişinin temellükünden razı olarak feragat etmesiyle gerçekleşir. Sosyal yardımlaşma kurumu şeklinde açık ifadesiyle vakıf, tüm İslam devletlerinde hassasiyetle üzerinde durulmuş Selçuklu ve bilhassa Osmanlı Devleti'nde -son zamanlarına kadar- ise zirveye çıkmıştır. Kurucuları devlet başkanından başlayıp toplumun tüm tabakalarına kadar genişleyen bir çeşitlilikte yapılmış ve büyük bir özenle tatbik edilmiştir. 7. yüzyıldan itibaren Anadolu'nun İslam ile tanışması ve bu bölgede başlayan iskân, bölgenin kültürel portföyüne zenginlik katmıştır. 1071'den sonra Selçukluların bölgede hâkim olması, İslamlaşma sürecini de hızlandırmış bu minvalde İslam medeniyeti eserleri de ortaya çıkmıştır. Bugün ülkemizde Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı döneminde kurulan mazbut ve mülhak 35.000 civarında vakfın Osmanlı coğrafyasında kurulmuş olması bu müesseseye verilen önemi göstermektedir. Bu İslam eserlerinden olan vakıfların büyük çoğunluğunu aile vakıfları oluşturmaktadır. Türkiye Selçukluları döneminde tesis edilen ve vakfiyeleri bugüne ulaşan vakıfların büyük bir kısmının ya ailevi veya yarı ailevi vakıflar oldukları anlaşılmaktadır. İslam'ın ilk devirlerinde zuhûr eden aile vakıfları, Hz. Peygamber'in "*fakire sadaka sadakadır; yakın akrabaya sadaka ise hem sadaka hem sıldadır*" hadisine istinaden *sadaka-i cariye* olduğuna delil kabul edilir. Türkiye Selçuklularından itibaren Anadolu'da tesis edilen vakıfların muhtelif arşivlerde bulunan vakfiyelerine bakıldığında, gelirin tamamını vakıf kurucusunun kendisine, aile fertlerine veya vakfiyesinde belirlediği diğer yakınlarına tahsis eden aile vakıflarının yanı sıra; bir kısım gelirlerini de toplumun gereksinim duyduğu birtakım muhtelif sosyal ve dinî hizmetlere şart koşan yarı ailevi vakıfların da bulunduğu ve hatta bu tür vakıfların azımsanmayacak oranda oldukları görülmektedir. Muş ili sınırları içerisindeki vakıfların genel karakterine bakıldığında bunların aile vakıfları olması olasıdır. Bunun yanında aile arşivlerinden elde edilen evraka binaen *seyyid vakıfları* da görülmektedir. Bu çalışma Selçukludan günümüze Muş ilinin Bulanık ilçesinde mevcut *aile ve seyid vakıfları* üzerine bir nazariye içermektedir. En erken 1325, en geç ise 1895 tarihli bu vakıf eserleri içerisinde medrese, cami, zaviye gibi toplumu kucaklayan yapılar bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bulanık, Vakıf, Selçuklu

EMİSYONLARININ AZALTILMASI İÇİN ÇEVRESEL BACA TASARIMI; BULANIK İLÇESİ ÜZERİNE ÖRNEK ÇALIŞMA

Ahmet KARAHAN

Öğr. Gör., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Yeşilyurt Meslek Yüksekokulu, Elektronik ve
Otomasyon Bölümü

Figen BALO

Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği
Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0001-5886-730X>

Binalar tükettikleri enerji oranı düşünüldüğünde yüksek oranda çevresel kirliliğe sebep olan yapılardır. Özellikle küçük veya büyük sanayi işletmeleri olarak tasarlanan binalardan doğaya salınan emisyonlar düşünüldüğünde atmosferi ciddi ölçüde kirletici etkiye sahiptirler. Binalarda ısıtma amaçlı kullanılan kazanlar, yakıtta bulunan kimyasal enerjiyi yanma etkisiyle ısı enerjisine dönüştüren sistemlerdir. Isı enerjisinin taşıyıcı akışkana iletilmesi amacıyla belli basınçlarda çalışabilen kapalı sistemler olarak çalışırlar. Kazan sistemleri ile emisyonların atmosfere taşınmasını sağlayan baca sistemi arasındaki performans parametreleri dikkate alınarak yapılan optimum baca tasarımı yanmanın sonucu ortaya çıkan emisyon miktarını direk etkilemektedir. Bu çalışmada, 175 000 kcal/h kapasitesinde doğal gaz ile çalışan bir ısıtma kazanına sahip küçük bir şekerleme atölyesi Muş iline bağlı Bulanık ilçesinde bölgenin iklim şartlarına göre tasarlanmıştır. Atölye bünyesindeki kazan sistemine ait bacanın paslanmaz çelik olması durumunda formları oval ve dairesel olarak belirlenmiştir. Tasarlanan baca sisteminde dirsek sayısının değişmesi (1 dirsekli, 2 dirsekli, 3 dirsekli) durumunda çevre kirliliğine olan etkileri baca performans parametreleri (baca ağız kesiti, baca akım hızı, baca atık gaz yoğunluğu, baca akım sesi, -15°C rüzgar hızı karşılaştırması, +15°C rüzgar hızı karşılaştırması, bacadaki durgun basınç, atık gaz hızı, azami negatif basınç, atık gaz sıcaklığı, bina içi ve bina dışı bacanın iç cidar sıcaklıkları, baca malzemesi sıcaklığı, baca havasının doğru akım sıcaklığı, baca yanak (R12) sıcaklığı karşılaştırması) ile birlikte araştırılmıştır. Çevre kirliliğine etki eden baca gazı değerlerinin belirlenmesi amacıyla KesaAladin simülasyon programı kullanılmıştır. Muş iline bağlı Bulanık ilçesi için araştırılan tasarım parametreleri hep birlikte değerlendirilerek minimum çevre kirliliği açısından ilçeye en uygun tasarım belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarının ilçedeki çevre yönetimi ile ilgili karar vericilere ve baca tasarımcılarına, rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Baca dirsek sayısı, Baca tasarımı, Enerji verimliliği, Çevre, KesaAladin simülasyonu

BULANIK İLÇESİNDE ISITMA KAZANLARINDAKİ ENERJİ TÜKETİMİNİ AZALTMAK İÇİN SİMÜLASYON DESTEKLİ BACA TASARIMI

Ahmet KARAHAN

Öğr. Gör., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Yeşilyurt Meslek Yüksekokulu, Elektronik ve
Otomasyon Bölümü

Figen BALO

Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği
Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0001-5886-730X>

Binalarda ısıtma amacıyla kurulan kazan sistemlerinde enerji verimliliği, hem enerji kaynağı tüketiminin daha az olması hem de çevreye salınan atmosferi kirletici sera gazları miktarının azaltılması anlamına gelmektedir. Kazan sistemlerinde enerji verimliliği farklı uygulamalarla gerçekleştirilebilir. Bunlardan bazıları, kullanılan enerji kaynağının yanma olayı esnasındaki performansı, yani yanmanın tam ya da eksik yanma şeklinde gerçekleşmesi, doğru brülör ve ocak tasarımı, yanma olayı sonrasında ortaya çıkan enerjinin kazanın içerisindeki akışkana transfer miktarının artırılması, kullanılan enerji kaynağının içerisinde bulunan kirleticilerin azaltılması, ve doğru baca tasarımıyla baca gazı emisyonlarının azaltılmasıdır.

Bu çalışmada, Muş ili Bulanık ilçesi iklim şartlarında tasarlanan üç katlı bir binanın 125 000 kcal/h kapasitesinde bir kazan sistemiyle ısınma ihtiyacının karşılanması durumunda bina için enerji etkin bir baca tasarımı yapılmıştır. Baca tipi olarak dairesel kesitli form ve baca tasarım malzemesi olarak çift katmanlı çelik kullanılmıştır. Enerji verimliliğine katkı sağlayacak bir baca tasarımı için farklı kalınlıklarda (3 cm, 4 cm, 5 cm) taş yünü yalıtım malzemesinin işletme parametrelerine etkileri araştırılmıştır. Baca sisteminin bağlı olduğu kazan için enerji kaynağının doğal gaz olması durumunda kazan bacasından atmosfere atılan emisyon miktarına olan etkileri araştırılmıştır. Bu amaçla Almanya menşeli KesaAladin simülasyon programı kullanılmıştır. KesaAladin simülasyon programı ile yapılan analizler sonucu çevreye salınan emisyon değerleri belirlenerek en düşük karbon salınımı ve en düşük enerji tüketimi içeren baca tasarım şekli belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarının ilçede yapı ve baca tasarımıyla uğraşan ilgililere rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: KesaAladin simülasyonu, Taşyünü, Enerji verimli baca, Çevre kirliliği, Muş

MUŞ İLİ BOŞANMA ORANLARININ BULANIK İLÇESİ SOSYO-EKONOMİK YAPISI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeynep KÜÇÜKALİ BURAN
YL. Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi
<https://orcid.org/0009-0004-3116-8014>

Bu çalışma ile evlilik ilişkisinin sona ermesi olarak tanımlanan boşanma vakaları, Muş ili kapsamında değerlendirilecektir. Muş ilinde 2001 yılında 64 olan yıllık boşanma sayısı 2023 yılında 220 rakamına ulaşmıştır. Geçen 23 yıl içerisinde oynaklıklar gösterse de boşanmalarda sürekli bir artış yaşanmıştır. Muş ilinde Türkiye'nin batısında bulunan kentlere göre akraba evlilik oranları yüksek, evlilik yaşı ve boşanma hızı düşüktür. Geleneksel yapının etkin olduğu ilde toplumsal kontrolün sürekliliği eşlerin boşanma oranları üzerinde azaltıcı etkisi vardır. Çocuk sayılarının yüksekliği, akraba evlilikleri, kültürel benzerlikler yine boşanmayı engelleyici diğer temel özellikler arasında gösterilebilir. Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış olması ve eğitim imkânlarının yaygınlaşması, eğitilmiş kadın sayısının artmasına neden olmuştur. Bu durum kadının istihdam edilebilirliğini artırarak ekonomik bağımsızlığını sağlamıştır. Daha öncesinden boşanma gerekliliği olmasına karşın boşanma seçeneğini gündemine almayan kadınlar, son yıllarda elde ettikleri kazanımları nedeniyle çok daha kolaylıkla anlaşılmadığı eşlerinden boşanabilmektedirler. Türk toplumunda yaşanan benzeri değişimler, zaman içerisinde boşanmanın tabu olmaktan çıkmasına ve toplum nazarında kabul görmesine yol açmıştır. Toplumsal düzende kalıcı hasarların meydana gelmesine neden olan boşanma vakalarının önüne geçilebilmesini sağlayabilmek amacıyla il ve ilçeler bazında yapılacak saha araştırmaları büyük öneme sahiptir. Veri analizi yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışma ile boşanmayı önleyici yerel tedbirlerin ve yasal düzenlemelerin oluşumuna zemin hazırlanması amaç edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Boşanma, Toplumsal Yapı, Muş

EVALUATION OF DIVORCE RATES IN MUŞ PROVINCE WITHIN THE FRAMEWORK OF SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE OF BULANIK DISTRICT

In this study, divorce cases, defined as the termination of the marital relationship, will be evaluated within the scope of Muş province. The annual number of divorces in Muş province, which was 64 in 2001, reached 220 in 2023. There has been a constant increase in divorces over the past 23 years, although there have been fluctuations. In Muş province, consanguineous marriage rates are higher, marriage age and divorce rate are lower than in the cities in the west of Turkey. In provinces where the traditional structure is effective, continuity of social control has a reducing effect on the divorce rates of spouses. High number of children, consanguineous marriages, and cultural similarities can be cited as other basic features that prevent divorce.

The increase in the duration of compulsory education in Turkey from 8 to 12 years and the expansion of educational opportunities have led to an increase in the number of educated women. This situation increased women's employability and ensured their economic independence. Women who do not consider the option of divorce, even though it was previously necessary, can divorce their spouses with whom they do not get along much more easily, due to the gains they

have made in recent years. Similar changes in Turkish society have caused divorce to cease to be a taboo and become accepted in the eyes of society over time.

Field research to be conducted on a provincial and district basis is of great importance in order to prevent divorce cases that cause permanent damage to the social order. This study, carried out using the data analysis method, aims to prepare the ground for the formation of local measures and legal regulations to prevent divorce.

Keywords: Marriage, Divorce, Social Structure, Muş

BULANIK, MALAZGİRT, VARTO ÜÇLÜSÜNDE TURİZM SEKTÖRÜNÜN MEVCUT DURUMU VE GELECEĞİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME

Sedat ÇELİK

Doç. Dr., Şırnak Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği
Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0002-4541-6355>

Turizmin ekonomik, sosyal, kültürel etkileri nedeni ile birçok yerde geliştirilmesi üzerine odaklanılmaktadır. Özellikle de belirli bir sektörde gelişmemiş ve ekonomik olarak geri kalmış yerlerde var olan turistik potansiyelin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu minvalde bu araştırmada Bulanık, Malazgirt ve Varto üçlüsünün turizm açısından neler yapılabileceği? üzerine odaklanılmaktadır. Geleceğe dair bir yol haritası çizebilmek için mevcut durumun ortaya konulması gerekir. Bu doğrultuda nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, ikincil verilerden yararlanılarak var olan durum ortaya konulmuş ve sonrasında ise yapılması gerekenler ile ilgili bir yol haritası belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Arz, Talep, Geleceğe Dair, Bulanık, Malazgirt, Varto, Muş

AN ASSESSMENT OF THE CURRENT SITUATION AND FUTURE OF THE TOURISM SECTOR IN THE TRIANGLE OF BULANIK, MALAZGİRT, VARTO

Due to the economic, social and cultural impacts of tourism, the focus is on its development in many places. In particular, it is important to evaluate the existing touristic potential in places that have not developed in a particular sector and are economically backward. In this respect, this research focuses on what can be done in terms of tourism in the triad of Bulanık, Malazgirt and Varto. In order to draw a road map for the future, the current situation should be revealed. In this direction, qualitative research method was used and the existing situation was revealed by utilizing secondary data and then a road map was determined for what needs to be done.

Keywords: Tourism, Supply, Demand, Future, Bulanık, Malazgirt, Varto, Muş

SOSYOEKONOMİK GÖSTERGELER BAĞLAMINDA BULANIK İLÇESİ

Necip DÜNDAR

Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisat Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0002-9408-8669>

Abdulmecit YILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisat Bölümü,

<https://orcid.org/0000-0002-6228-6601>

Bu çalışmada, Muş ili alanının yaklaşık üçte birini kaplayan Bulanık ilçesinin sosyoekonomik göstergeleri bağlamında kapsamlı bir analiz sunulacaktır. Bulanık, 525.2 km²'lik yüzölçümüyle ilin ikinci en büyük ovasına sahip olup, tarım ve hayvancılık açısından önemli bir potansiyele sahiptir. İlçede, buğday, ayçiçeği, mısır, şeker pancarı, lahana, kavun ve karpuz gibi tarımsal ürünler üretilmekte, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık ile süt ve süt ürünleri önemli bir yer tutmaktadır. Son yıllarda ise organik tarımın önemi giderek artmaktadır. Ayrıca, ilçede doğal kaynak tuzu ve kewke (neynik) taşı gibi küçük çaplı sanayi üretimi de yapılmaktadır.

Çalışmanın temel amacı, Bulanık ilçesinin sosyoekonomik göstergelerini zaman içerisinde inceleyerek ilçenin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, demografik yapı, bitkisel ve hayvansal üretim, sanayi, kültür ve turizm gibi temel göstergeler ele alınmıştır. İkincil veri kaynakları kullanılarak, TÜİK, İl Tarım Müdürlüğü gibi kuruluşlardan alınacak veriler ışığında Bulanık ilçesinin sosyoekonomik durumunun zaman içerisindeki gelişimi incelenmiştir. Bulanık İlçesi'nin sosyoekonomik analizi, bölgenin ekonomik ve toplumsal yapısını anlamak için önemli bir kaynak olacaktır. Bu çalışma, ilçenin mevcut durumunu değerlendirerek gelecekteki kalkınma stratejilerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muş, Bulanık, Tarım ve Hayvancılık, Kültür ve Turizm

BULANIK – YONCALI'DA YAŞAYAN TEREKEME KARAPAPAK TÜRKLERİ HAKKINDASÖZLÜ KÜLTÜR VE SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI

Bora YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü

<https://orcid.gov/0000-0002-0359-0005>

Karapapak Terekeme Türkleri, Kafkasya kökenli; özellikle Dağıstan, Azerbaycan ve Borçalı (Gürcistan) üçgeninde yoğun olarak yaşayan bir Türk boyudur. On dokuzuncu asrın sonlarında çeşitli sebeplerle farklı coğrafyalara da göç etmeye başlamışlardır. Karapapak Terekeme Türklerinin Anadolu'daki ilk durak noktaları ve günümüzde de yoğun olarak yaşamış oldukları coğrafya Kars ve Ardahan çevresidir. Fakat, on dokuzuncu yüzyılın sonları ve yirminci yüzyılın başlarında Terekeme Karapapak Türkleri çeşitli sebeplerle Anadolu'nun farklı coğrafyalarına da göç etmek durumunda ve zorunluluğunda da kalmışlardır. 1930'lu yıllarda Kars ve Ardahan'da yaşayan bir grup Karapapak Terekeme Türkü de Bulanık'ın Yoncalı Beldesi'ne göç ederek yerleşmişlerdir. Günümüzde de halen bu bölgede yaşamakta olan Terekeme Türkleri bu coğrafyaya bir renk ve değer katmışlardır. Bir sözlü tarih ve sözlü kültür çalışması olarak planlanan ve tasarlanan bu çalışmada Bulanık Yoncalı'ya yerleşen Terekeme Karapapakların göç hikâyeleri ve kültürel değerleri ele alınıp incelenmeye çalışılacaktır. Sözlü tarih çalışmaları birey ve gruplar merkezli yapılan çalışmalar olduğu için insan odaklı çalışmalardır. Tarihi, genel hatları ile incelemenin ötesinde bireyin ve küçük bir insan topluluğunun hikâyesine odaklanarak hem kişisel hikâyeleri gün yüzüne çıkarmakta ve hem de insanı odak noktasına koymaktadır. Bu çalışma, Yoncalıya göç eden Karapapak Terekemelerin göç nedenleri, yaşamış oldukları zorluklar, Yoncalı'da kurmuş oldukları yeni düzen gibi meseleleri ele alarak yaklaşık olarak yüz yıllık geçmişi olan bu göçün sebep ve sonuçlarına bir mercek tutmayı amaçlamaktadır. Kültürel, sosyolojik, tarihi ve demografik yönleri olan bu göçün hem Karapapak Türkleri üzerindeki etkisi hem de göçün yapıldığı Bulanık Yoncalıya yapmış olduğu katkı ve etki de tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terekeme Karapapak Türkleri, Sözlü Tarih, Bulanık, Yoncalı

REZÊN JÎYANÊ DÎVANI'NDA ÖĞÜTLER

Şîretên Jîyanê Ji Dîwana Rezên Jîyanê

Şeyhmus ORKİN

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Kürt Dili Edebiyatı

<https://orcid.org/0000-0001-6505-5684>

Bu çalışmada 1939 yılında Muş'un Bulanık ilçesine bağlı Gündüzü köyünde doğmuş olan Kürt Şair Molla Alâeddîn-i Kopî'nin Rezên Jîyanê adlı Dîvânı, içerdiği öğütler yönüyle tahlil edilmiştir. Klasik edebiyat tarzında yazan şairlerin günümüz temsilcilerinden biri olan Molla Alâeddîn-i Kopî'nin eseri aruz vezniyle kaleme alınmış ve üç bölümden oluşmaktadır. Şairin söz konusu eserindeki şiirleri incelendiğinde neredeyse her bir şiirde okurlara öğüt ve nasihatler ulaştırmak istediği dikkat çekmiştir. Bu çalışmada şairin sadece Rezên Jîyanê adlı Dîvânı'nda bulunan öğütler ilgili başlıklar altında tasnif edilerek içerik açısından metin tahlil ve analiz metoduyla incelenmiştir. Molla Cizîrî, Feqiyê Teyran ve daha birçok klasik Kürt şairinin eserleri günümüzde farklı yönleriyle tahlil edilmiştir fakat bu geleneği şimdi devam ettiren şairlerin eserleri üzerinde yeterli düzeyde tahlil ve karşılaştırma yapılmadığından bu alanla ilgili yapılan araştırmalar önemlidir ve alan ile ilgili eksiklikleri gidermektedir. Yapılan inceleme neticesinde Molla Alâeddîn-i Kopî'nin Rezên Jîyanê adlı Dîvânı'nda hem gündelik yaşam hem hayatın maksadı ve hakikati olarak tarif edilebilecek birçok farklı alanda öğütlerini şiirleştirerek beyan ettiği ve hem okumalarından hem de hayat tecrübelerinden hareketle farklı konularla ilgili ukuyucuyu uyardığı da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mela Eladîn, Kop, Dîvan, Rezên Jîyanê, Öğüt

ÇEVRE KİRLİLİĞİ YÖNETİMİ İÇİN SELÜLOZDAN ÜRETİLMİŞ DOĞAL YALITIM MALZEMELERİYLE YEŞİL BİNA TASARIMI: BULANIK İLÇESİ ÖRNEĞİ

İlknur ARI

YL. Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İş ve Mühendislik Yönetimi
<https://orcid.org/0009-0002-2638-2265>

Figen BALO

Prof. Dr., Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği
<https://orcid.org/0000-0001-5886-730X>

Binalarda enerji tüketimi, sürdürülebilirliği ve doğal çevreyi derinden etkileyen önemli bir küresel sorundur. Binalarda fazla miktarda tüketilen enerji, küresel sera gazı emisyonlarına önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla yapı bacalarından salınan zararlı emisyonlar ele alındığında binalarda enerji performansı konusunda yapılan çalışmalar iklim değişikliğiyle mücadelede alanında giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Çevreye salınan sera gazları hem çevreyi hem de insan sağlığını ciddi ölçüde tehdit etmektedir. Bu nedenle son yıllarda daha doğal ve sağlıklı seçeneklerle inşaa edilen enerji tüketimi düşük yapılar önem kazanmıştır. Bu anlamda, sürdürülebilir malzemelerle tasarlanan enerji performanslı yeşil binalara giderek artan bir talep söz konusudur. Bu çalışmada, Muş iline bağlı Bulanık ilçesinde bölgenin iklim şartlarına göre enerji performanslı bir yeşil bina tasarlanmıştır. Yeşil binada daha önce yapılan araştırmalarla teknik değerleri belirtilmiş ve kullanıma uygunluğu onaylanmış selüloz esaslı yalıtım malzemeleri kullanılmıştır. Muş ili iklim şartlarına göre daha önce literatürde belirlenmiş optimum yalıtım kalınlık değeri dikkate alınarak dört farklı selüloz esaslı yalıtım malzemesi (amorflü selüloz, selüloz, geri dönüştürülmüş selüloz, ve nano-selüloz fiber) ve altı farklı yapı malzemesi (briket, tuğla, blok Bims, gaz beton, beton blok ve içi boşluklu tuğla) kombine edilerek yirmi dört farklı alternatif senaryo oluşturulmuştur. Oluşturulan tüm alternatif senaryolar sandviç duvar yapısına uygulanmıştır. Malzeme kombinasyonlarıyla elde edilen tüm tiplerin enerji verimliliği ve çevre kirliliğine etki eden emisyon değerlerinin belirlenmesi amacıyla IES-VE simülasyon programında bir bağ evi tasarlanmıştır. Bulanık ilçesinde tasarlanan bağ evinin IES-VE simülasyon programı ile tüm alternatif tipler için enerji tüketimi ve çevreye yayabileceği emisyon miktarları belirlenmiştir. Tüm tasarım parametreleri dahilinde çevre kirliliği açısından en elverişli malzeme kombinasyonu belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarının ilçedeki tasarımcılara, çevre yönetimi ile ilgili karar vericilere rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Selüloz esaslı yalıtım malzemeleri, Yeşil bina, Enerji performansı, Çevre kirliliği yönetimi, IES-VE simülasyonu

BULANIK İLÇESİNDE BOŞLUK İÇERİĞİ FARKLI BIMS'LERLE ENERJİ VERİMLİ YAPI TASARIMI

İlknur ARI

YL. Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İş ve Mühendislik Yönetimi

<https://orcid.org/0009-0002-2638-2265>

Figen BALO

Prof. Dr., Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği

<https://orcid.org/0000-0001-5886-730X>

Bir ülkenin geleceğe yönelik planlarının her aşamasında enerji oldukça önemli bir yere sahiptir. Enerji tüketiminin en yüksek olduğu alanlardan birisi de inşaat sektörüdür. Dolayısıyla ülkenin en küçük yerleşim alanlarından itibaren erken aşamalarda yapılan doğru tasarımlarla oluşturulacak enerji verimli yapılar enerji tüketimine önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu çalışmada, Muş iline yakın bir üretim merkezinde üretilen 19 cm eninde ancak farklı boy ve yükseklikte Bims tuğlaların enerji performansına etkileri araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan Bims tuğlaların her biri hem sıra boşluk sayısı olarak hem de tuğlanın içindeki toplam göz sayısı olarak farklı sayılarda üretilmiştir. Muş ilinde yoğun olarak kullanılan 19 cm eninde Bims tuğlaların, üç farklı şekilde üretilen tipi, Muş ili Bulanık ilçesi iklim şartlarında tasarlanan bir binanın dış duvarlarında yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Tasarlanan binanın dış duvarları içten yalıtımlı ve dıştan yalıtımlı olmak üzere iki farklı şekilde oluşturulmuştur. Binanın dış duvarlarına yalıtım malzemesi olarak Bulanık ilçesinin iklim şartları için elverişli geliştirilmiş yalıtım malzemeleri (genleştirilmiş kauçuk, genleştirilmiş perlit, genleştirilmiş polistren, genleştirilmiş polipropilen) Muş ili için daha önce yapılan çalışmalarla literatüre geçmiş optimum yalıtım kalınlığı değerleri kullanılmıştır. Çalışmanın içeriğinde değerlendirme için belirlenen malzeme kombinasyonlarıyla 24 alternatif senaryo oluşturulmuştur. IES-VE simülasyon programında bir mini market tasarlanmıştır. Oluşturulan senaryoların tüm parametreleri yazılıma girildi olarak eklenmiştir. IES-VE simülasyon programı ile yapılan analizler sonucu Bulanık ilçesinde tasarlanan binanın her alternatif senaryo için enerji tüketimi ve çevreye salınan emisyon değerleri belirlenerek en düşük karbon salınımı ve en düşük enerji tüketimi içeren alternatif tip belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarının ilçede yapı işiyle uğraşan ilgililere rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: IES-VE simülasyonu, Bims tuğla, Enerji verimli bina, enerji performansı, Muş

